

STELIAN GHIGEANU

**MONOGRAFIA COMUNEI
IANCA**

Editura SITECH
Craiova 2001

© 2001 - EDITURA SITECH

Reproducerea parțială sau integrală a prezentei lucrări fără acordul editurii se sancționează conform legii.

ISBN 973-657-089-4

INTRODUCERE

ISTORIOGRAFIA ȘI IZVOARELE LUCRĂRII

Plecând de la motoul lucrării, considerăm că este necesar de a scoate la iveală mărturiile trecutului localității în care trăim, de a cunoaște oamenii cu istoria lor, de la străvechile și zbuциumatele începuturi, până la măreția prezentului, oamenii cu obiceiurile și tradițiile lor, mai vechi și mai noi, cu tot ce au zămislit și zămislesc printr-o muncă încordată, plină de dăruire și abnegație, cu idealurile și năzuințele lor de progres și prosperitate.

Alegerea lucrării de față a fost determinată și de faptul că, teritoriul comunei Ianca păstrează mărturii din cele mai vechi timpuri, viața continuându-se fără întreruperi până în zilele noastre, ele nefiind culese într-o lucrare monografică unitară.

Lucrarea este împărțită în șase capitole.

În primul capitol, Cadrul natural, s-a urmărit să se facă localizarea și descrierea caracteristicilor fizico-geografice ale comunei.

În capitolul al doilea, intitulat Istoricul comunei, s-a căutat să se reconstituie evoluția istorică a celor două sate componente Ianca și Potelu, din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre, pe baza materialului arheologic descoperit întâmplător, a unor documente de arhivă și a unor lucrări generale și speciale de istorie.

Capitolul al treilea, Caracteristici demografice urmărește să prezinte pe bază de documente evoluția populației de la primele acte oficiale și până la ultimul recensământ al populației din 1992.

În cel de al patrulea capitol, Economia, se prezintă dezvoltarea economică a comunei după cel de al doilea război mondial, urmărindu-se principalele realizări economice din această perioadă. Până la acest eveniment economia a fost prezentată în cadrul evoluției istorice.

În capitolul al cincilea intitulat Învățământ, cultură, sănătate, se scoate în evidență evoluția învățământului de la primele școli și până în prezent, nivelul cultural al oamenilor din comună, precum și condițiile privind asigurarea ocrotirii sănătății în comună.

În ultimul capitol intitulat Caracteristici etnografice ale comunei, se reliefează evoluția locuințelor și a gospodăriilor țărănești, a ocupațiilor, cu accent pe uneltele de muncă, ce azi în mare parte au dispărut, precum și a obiceiurilor străvechi ce azi sunt pe cale de dispariție.

*

* *

În vederea elaborării lucrării de față am întreprins o amplă documentare, cercetând și studiind lucrări generale, lucrări de largă sinteză istorică, unde am putut găsi unele date care se refereau și la istoria comunei Ianca și, totodată, ne-au ajutat în interpretarea lor științifică. Astfel, Istoria României⁽¹⁾, ne-a ajutat în stabilirea culturilor ce au cuprins în aria lor cele două sate ale comunei. În aceeași lucrare găsim referiri și cu privire la frământările țărănești ce au avut loc în comună în prejma revoluției de la 1848⁽²⁾.

De asemenea, au mai apărut o serie de studii speciale cu referințe la anumite perioade din istoria poporului român, cuprinzând și unele fapte și evenimente istorice petrecute pe teritoriul comunei.

Cu toate că lucrarea lui Ștefan Ricman⁽³⁾ nu se bucură de probitate științifică, mai ales în istoricul localităților, totuși ea ne-a dat posibilitatea de a analiza legende ce au circulat în legătură cu trecutul celor două sate.

Studii amănunțite despre vechimea satelor am găsit la cercetătorul Dumitru Buzatu⁽⁴⁾, care încearcă să stabilească satele oltene existente sigur până la 1500, printre care este amintit și satul Potelu.

Despre toponimicul satului Potelu am făcut o amplă cercetare, găsiind doar o singură încercare de a da o explicație mai științifică la cercetătorul Ion Donat⁽⁵⁾.

Informații despre epoca veche găsim în lucrările lui Dumitru Berciu⁽⁶⁾, care a avut cercetări în zonă încă înainte de anul 1944. În acestea am găsit informații cu privire la culturile specifice epocii metalelor care s-au extins și asupra teritoriului actual al comunei Ianca.

Cu privire la urmele romane de sate de pe malul Dunării, între Jiu și Olt, am cules date prețioase din lucrările lui Dumitru Tudor⁽⁷⁾, care a avut o amplă cercetare în zona cetății Sucidava – Celei. De asemenea, aceste lucrări ne-au ajutat să dovedim că pe aceste locuri viața a continuat să se desfășoare neîntrerupt și după retragerea romană din Dacia.

Despre evoluția complexului piscicol Potelu, am găsit date prețioase în lucrarea lui Constantin C. Giurescu⁽⁸⁾, care ne-a ajutat să constatăm că, pescuitul a constituit pe aceste meleaguri una din ocupațiile de bază ale locuitorilor.

De la istoricul Ștefan Ștefănescu⁽⁹⁾ am cules date despre familia Craioveștilor, a căror proprietate a fost moșia Potelu.

Despre dezvoltarea economico-socială din secolele XIV – XV, o bună documentație am găsit în lucrarea lui Dinu C. Giurescu⁽¹⁰⁾, care ne face cunoscută evoluția agriculturii în satele din Lunca Dunării și principalele culturi agricole din aceasta zonă.

În legătură cu evoluția demografică și formarea satelor, un bun ghid am găsit în lucrarea lui Matei D. Vlad⁽¹¹⁾.

Știri despre modul de administrare al moșiei Potelu de către Mănăstirea Bistrița, a cărei proprietate era, am găsit în articolul lui Dumitru Bălașa⁽¹²⁾, care amintește despre

construirea schitului Crucișoara pe această moșie de către mănăstire cu scopul îngrijirii și administrării acesteia.

Fiind sat de margine, pe lângă obligațiile de bază pe care le aveau locuitorii satului Potelu, ei aveau și sarcina de a apăra granița, fapt ce este scos în evidență și de Nicolae Bălcescu⁽¹³⁾.

Pentru cunoașterea perioadei ocupației austriece în Oltenia, teritoriu pe care se află și comuna Ianca, s-au studiat o serie de articole și lucrări. Astfel, de un real folos ne-a fost publicația lui Constantin Karadja⁽¹⁴⁾ după memoriile generalului von Bauer și articolul lui Alexandru Vasilescu⁽¹⁵⁾, care ne informează despre așezarea geografică a satelor și despre noua organizare politică și economică ce i s-a dat Olteniei în timpul ocupației austriece. De asemenea, despre situația satelor și obligațiile locuitorilor sub stăpânirea austriacă, am găsit date în lucrările lui Constantin Giurescu⁽¹⁶⁾ și Șerban Papacostea⁽¹⁷⁾.

Frământările țărănești din comuna Ianca au fost și ele surprinse în diferite lucrări ca de exemplu, în cea a lui Ileana Petrescu și Vladimir Osiac⁽¹⁸⁾ și cea a lui Constantin Corbu⁽¹⁹⁾.

Importanța strategică a comunei în timpul războiului de independență de la 1877 – 1878, a fost scoasă în evidență în lucrarea lui Ilie Ceaușescu, Vasile Mocanu și Ion Călin⁽²⁰⁾. Același lucru este pus în evidență și de articolele lui Gheorghe Mihai⁽²¹⁾ din ziarul local „Oltul“, care ne ajută să cunoaștem rolul pe care l-au avut satele de pe linia Dunării în pregătirea operațiunilor de război prin contribuția locuitorilor la efectuarea unor lucrări genistice.

Evoluția demografică a celor două sate a putut fi urmărită în lucrarea lui Constantin I. Locușteanu⁽²²⁾ și recensămintele publicate în România⁽²³⁾.

În sistematizarea caracterelor etnografice, foarte mult ne-a ajutat lucrarea lui Ion Vlăduțiu⁽²⁴⁾, care ne-a fost ca un ghid în redactarea capitolului respectiv.

Pentru evoluția învățământului în comuna Ianca, au fost studiate lucrările monografice privind învățământul în Țara Românească și cel din Oltenia, întocmite de Gheorghe D. Iscru⁽²⁵⁾ și, respectiv Nicolae Andrei și Gheorghe Pârnuța⁽²⁶⁾.

De un real folos ne-a fost și materialul arheologic, ce se găsește din belșug pe teritoriul celor două sate care este strâns și depozitat la școală, fiindu-ne de un real folos în predarea lecțiilor de istorie la clasă⁽²⁷⁾.

Pentru secolele XIII – XVI, munca ne-a fost mult ușurată de existența colecției de documente privind Istoria României⁽²⁸⁾, în care am găsit primele mențiuni documentare despre cele două sate, precum și date despre evoluția lor în această perioadă. Tot așa de utile ne-au fost pentru secolele următoare și colecțiile de documente cu privire la relațiile agrare în secolul al XVII-lea⁽²⁹⁾ și cea editată de Direcția Generală a Arhivelor Statului⁽³⁰⁾ pentru secolul al XIX-lea cu stăpâni, în care am găsit documente cu privire la raporturile locuitorilor celor două sate și lupta lor împotriva legilor feudale.

De un mare folos au fost și colecțiile de documente de la Arhivele Statului din Slatina, care ne-au pus la dispoziție date despre anul revoluționar 1848⁽³¹⁾, despre participarea maselor populare din județul Olt la războiul pentru cucerirea independenței de stat de la 1877 – 1878⁽³²⁾ și despre dezvoltarea învățământului în județul Olt⁽³³⁾.

Pe lângă materialul documentar editat, pentru perioada cuprinsă între secolele al XV-lea și al XX-lea, s-au utilizat numeroase acte de arhivă, în mare parte inedite, culese din principalele fonduri de documente de la Arhivele Statului din București⁽³⁴⁾ și Slatina⁽³⁵⁾, precum și din arhiva Primăriei Ianca⁽³⁶⁾, a celor două cooperative agricole de producție⁽³⁷⁾ și a celor două școli de pe raza comunei⁽³⁸⁾.

Putem afirma că materialul documentar are ponderea cea mai mare în susținerea diverselor păreri și concluzii. De altfel, acesta a fost pentru noi de primă importanță și, completat cu

alte știri, a avut menirea să ne conducă spre reconstituirea reală a evoluției istorice a comunei.

Și materialul arheologic scos la iveală cu ocazia unor săpături întâmplătoare, care se găsește din abundență pe teritoriul comunei, ne-a ajutat la reconstituirea vieții pe aceste meleaguri din cele mai vechi timpuri.

O parte din acest material a fost cules cu mulți ani în urmă, prin grija învățătorului Ion Maciucă. Intensificându-se activitatea de cercetare și propagandă în rândul locuitorilor, cu sprijinul elevilor din cadrul cercului de istorie și a celorlalți elevi, s-a reușit ca an de an colecția muzeistică a școlii să se îmbogățească și să se creeze câte un colț muzeistic la fiecare școală. O strânsă colaborare am avut cu Muzeul Județean de istorie și cel din Corabia care ne-a ajutat la datarea materialului arheologic.

Pentru anumite evenimente petrecute mai recent, s-au organizat convorbiri cu bătrânii satului care au participat la acestea. Astfel de discuții s-au purtat cu Marin Tomosache, Paul Vădineanu, Cornel Neiculescu, Ionel Constantinescu, învățătorul Ion Domozină, ale căror informații ne-au fost de un real folos în completarea unor perioade din istoria comunei.

În legătură cu etnografia și folclorul local, am făcut o amplă investigare în rândul locuitorilor și a lăutarilor din comună, cu ajutorul cărora am putut reconstitui vechea gospodărie, portul, vechile unelte de muncă și unele obiceiuri uitate de tânăra generație.

1. Colectiv, Istoria României, vol. I, București, Edit. Academiei, 1960, p. 109.

2. Ibidem, vol. III, București, Edit. Academiei, 1964, p. 91.

3. Șt. Ricman, Monografia Județului Romanați, Craiova, Edit. Arte grafice, 1928, p.343 și 345.

4. D. Buzatu, Sate oltene înainte de anul 1500, în revista „Mitropolia Olteniei,, nr. 3-4, 1963, p. 240.

5. I. Donat, Despre toponimia slavă din Oltenia, Craiova, 1947, p.256.

6. D. Berciu, Noi descoperiri preistorice în județul Romanați, în „Arhivele Olteniei,, Craiova, nr. 119-120, 1942.

7. D. Tudor, Orașe, târguri și sate în Dacia română, București, Edit. Științifică, 1968, p. 333-334 și Oltenia română, București, Edit. Științifică, 1968, p. 311 și 378.

8. C.C.Giurescu, Istoria pescuitului și pisciculturii în România, vol. I, București, Edit. Academiei, 1964, p.52.
9. St. Ștefănescu, Bănia în Țara Românească, București, Edit. Științifică, 1965, p. 97.
10. D.C. Giurescu, Țara românească, în secolele XIV-XV, București, Edit. Științifică, 1973, p. 50 și 252.
11. M.D.Vlad, Colonizarea rurală în țara Românească și Moldova, București, Edit. Academiei, 1973, p.59.
12. D.Balașa, Schituri oltene, În „Mitropolia Olteniei„, Craiova, nr.3-4, 1965, p.285.
13. N.Bălcescu, Puterea și arta militară de la întemeierea Valahiei până acum, Iași, Edit. La contora foaiei sătești, 1844, p. 39-4.
14. Oltenia după memoriile generalului von Bauer, traducere și publicate de C. Karadja, în „Arhivele Olteniei„, Craiova, nr. 13, 1924, p.228 și 232.
15. Al.Vasilescu, Vămile Olteniei sub austrieci, În „Arhivele Olteniei„, Craiova, nr.15, 1924, p.371, 373, 375.
16. C.Giurescu, Materiale pentru istoria Olteniei, sub austrieci, București, 1913, p. 380.
17. S.Papacostea, Oltenia sub stăpânire austriacă, București, Edit. Academiei, 1970, p. 173.
18. I. Petresu, V. Osiac, Anul revoluționar 1848 în Oltenia, Craiova, Edit. Scrisul românesc, 1973, p. 25 și 51.
19. C. Corbu, Țărănimea din România în perioada 1848-1964, București, Edit. Științifică, 1973, p. 141.
20. I. Ceaușescu, V. Mocanu, I. Călin, Drum de glorie, Craiova, Edit. Scrisul românesc, 1977, p. 49.
21. Gh. Mihai, Masele populare din județul Olt, participante active la dobândirea independenței, în „Oltul“, Slatina, Anul IX, 1976, nr. 2030, 27 aprilie, p. 7 și nr. 2031, 4 mai, p. 2.
22. C.I. Locușteanu, Dicționar geografic al județului Romanați, București, Stabilimentul grafic, 1889, p. 116, 214.
23. Recensământul general al populațiunei României din decembrie 1899, București, Institutul de arte grafice „Eminescu„, 1905, p. 436-437; Recensământul populației din 1930, vol. I, București, Edit. Institutul central de statistică, 1938, 189, 451, 713; vol. II, București, 1938, p. 376, 377, 709; vol. IX, București, 1940, p. 206 ; etc.
24. I. Vlăduțiu, Etnografia românească, București, Edit. Științifică, 1973.
25. Gh.D. Iscru, Contribuții privind învățământul la sate în Țara Românească până la jumătatea sec. al XIX-lea, București, Edit. Didactică și Pedagogică, 1975, p. 378 și 202.
26. N.Andrei și Gh.Parnuța, Istoria învățământului în Oltenia, Craiova, Edit. Scrisul românesc, 1977, p.359.
27. Vezi Stelian Ghigeanu, Cultul valorilor străbune, în „Tribuna școlii“, An.VII (XXVIII), 1977, 19 martie, p. 5., 1953, p. 206, 225; și veacul XVI, vol. I, București 1951, p. 55, 156; vol. III, București, 1951, p.75, 108, 111, 117, 140-141;
28. Documente privind istoria României, seria B, Țara Românească, secolele XIII-XIV, București, Edit. Academiei vol. IV, București, 1952, p. 140-141.
29. Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, Țara Românească, vol. I, București, Edit. Academiei, 1961, p. 198, 222, 315.
30. Problema țărănească în Oltenia în secolul al XIX-lea (Documente), București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1962, p.489-490).
31. Documente privind anul revoluționar în județul Olt, Slatina, Arhivele Statului jud. Olt, p. 172.
32. Situații Contribuția maselor populare din fostele județe Olt și Romanați la războiul pentru independență (documente), vol.I, Slatina, Arhivele Statului, jud. Olt, p. 87 și vol. II, p. 110.

33. File din istoricul învățământului din județul Olt (documente), Slatina, Arhivele Statului jud.Olt,p.5.

34. Arhivele Statului București, Fondurile: Secția istorică, doc. 11, 12,13, 14, 16, 19, 103, 117, 219 ; Mănăstirea Bistrița, Pach. LXI, doc. 80; Pach. LXIII, doc. 78, 249, 263, 287; Ministerul Cultelor și Instrucțiunilor Publice, dos. 4542/1855, f.19, 685; dos.3821/1857, f. 19, 221; dos. 2760/1859, f. 88; dos. 299/1860, f. 368, 369; dos. 426/1862, f. 179; dos. 17/1869, f. 109-110; dos. 238/1890, f. 6; reforma agrară de la 1864, Mapa 20, dos. 1

35. Arhivele Statului Slatina, Fondurile: Sub ocârmuirea Balta dos. 544/1849,f. 55; Prefectura Romanați, dos. 82/1865; dos. 21/1867, f.37; dos. 11/1881, f. 129-140; dos. 11/1882, f. 13, 18, 20; dos. 39/1886, f.1; dos.28/1890, f. 19; dos. 75/1921, f. 7-10; Inspectoratul Agricol, dos. 92/1908; dos. 180/1908; Camera Agricolă, dos.128/1921; statistice, dos.97; Titluri proprietate, dos. 12/1923; dos. 44/1924; dos. 38/1942-1943.

36. Arhiva Primăriei Ianca, dos. 2/1914, f. 63; dos. 5/1946, f. 20; dos. 39/1956, f.12; dos.36/1966, f.23; dos. f.n. Recensământ 1977

37. Arhiva C.A.P. Ianca și Potelu, Planurile de producție și Dările de seamă pe perioada 1959-1980, Proiectele de execuție privind înființarea unor plantații de pomi, Slatina, 1972.

38. Arhiva școlilor generale Ianca și Potelu, Cataloage. Registre matricole și Registre de inspecție pe perioada anilor 1889 – 1980.

CAP. I. CADRUL NATURAL

„Iată întinsa și strălucitoare baltă a Potelului, vestită pentru mulțimea și varietatea peștilor ei“⁽¹⁾, așa descrie Alexandru Vlahuță lacul Potelu, lac ce se află în Lunca Dunării între Jiu și Olt.

Comuna Ianca, compusă din două sate, Ianca și Potelu, s-a dezvoltat pe malul fostului lac Potelu, teritoriul ocupat de aceasta fiind cuprins în Câmpia Romanățului, subunitate a Câmpiei Olteniei. Din punct de vedere administrativ face parte din județul Olt.

La est se învecinează cu comuna Grojdibodu, la vest cu comuna Dăbuleni, județul Dolj, la nord cu comuna Ștefan cel Mare, iar la sud cu Dunărea care face granița cu Bulgaria.

1. Relieful⁽²⁾

Morfologia acestei zone a fost creată de Dunăre, peste care s-a suprapus relieful de dune.

Geologic, zona este cuprinsă în platforma Moesică, peste care s-au depus depozitele de suprafață de vârstă cuaternară, având origine fluviatilă și eoliană.

Relieful este un relief de dune și terase, iar pe locul ocupat de fostul lac, un relief de luncă.

Lunca este cea mai joasă treaptă de relief din cuprinsul teritoriului și cea mai recentă formațiune geologică și morfologică, strâns legată de activitatea de eroziune și acumulare a fluviului, aflată pe teritoriul fostului lac, actualmente desecat.

Strânsa interdependență dintre cele trei elemente, uscat – apă – aer, la care se adaugă vegetația, a determinat formarea

unui microrelief de grinduri și microdepresiuni formate variat ca dimensiuni, formă și stadiu de evoluție, ocupate de mlaștini.

Cele mai proeminente forme de relief în luncă sunt grindurile, formate din depunerea succesivă a aluviunilor fine în perioada de revărsare a Dunării. În microdepresiunile adăpostite de acțiunea vânturilor, unde stratul freatic se găsește la adâncimi mai mici, se instalează o vegetație mai abundentă care influențează prin grăbirea procesului de solificare a nisipurilor.

Trecerea de la luncă la terasa a IV-a a Dunării se face prin abrupturi afectate de șiroire la baza versantului, determinând estomparea frunții terasei până la dispariție.

Podul terasei prezintă un relief constituit din dune și interdune; pe depozite s-au format soluri care fac trecerea spre solurile zonale. În zonele neporozitate de relief de dune, solurile s-au format pe depozite loessoide și loessuri.

Dunele de nisip își au originea în vechile terase ale Jiului, reprezentând grade de solificare diferite, în funcție de relief. Pe vârful dunelor se găsesc nisipuri mobile cu structură grosiera, având un conținut ceva mai ridicat de humus iar, în interdune, nisipul este solificat, având o fertilitate mai ridicată.

Forma tipică a dunelor este longitudinală, paralelă cu direcția vânturilor dominante. Apar foarte rar și dune transversale formate prin devierea unor curenți foarte slabi de aer de la direcția principală. Nisipurile mobile, existente atât pe luncă cât și pe terase, sunt dispuse sub forma unor fâșii mai late ce alternează cu unele mai înguste. Cu cât dunele sunt mai vechi, cu atât nisipurile au suferit un proces de solificare și au dus la îmbogățirea în humus și conturarea caracteristică a orizonturilor.

2. Clima

Temperatura medie anuală este de $11,1^{\circ}\text{C}$. În ceea ce privește temperatura medie a lunii cele mai calde (iulie) este de $23,2^{\circ}\text{C}$, iar celei mai reci (ianuarie) de $-2,5^{\circ}\text{C}$.

TEMPERATURA MEDIE

Stațiunea	lunile													
	Interval	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Anual
Corabia	1896-1955	-2,5	-0,2	5,5	11,9	17,1	21,1	23,2	22,4	12,3	11,9	5,5	0,2	11,1

Întrucât pe perioada a 7 (șapte) luni din an se înregistrează temperaturi mai mari de 10°C , se poate trage concluzia că, cerințele plantelor cu perioada de vegetație mai mare sunt satisfăcute.

Cea mai mare medie anuală a temperaturii s-a înregistrat în anii 1930, 1950 și 1957, fiind de $12,6^{\circ}\text{C}$, iar cea mai mica medie anuală în 1940, fiind de $9,5^{\circ}\text{C}$.

Temperatura maximă absolută de 42°C a fost înregistrată la Corabia în luna august 1945, iar în luna august 2000 s-au înregistrat la Bechet 45°C ; minima absolută de -32°C a fost înregistrată în luna ianuarie 1924 și 1940.

Umiditatea relativă a aerului are valoarea medie anuală de 75%. Valoarea maximă se înregistrează în luna decembrie, iar valoarea medie minimă în luna iulie. Deși în lunile mai, iunie, și iulie cad cantități însemnate de precipitații, umiditatea relativă a aerului prezintă valori scăzute, cuprinse între 68,3 – 61,9%. Această situație este explicată de temperaturile ridicate din aceste luni și de frecvența mare a austrului (vânt uscat).

Cantitatea medie anuală de precipitații este de 500 mm, acestea crescând treptat până în lunile iunie și iulie, iar în luna august scad brusc.

Vânturile cele mai caracteristice din punct de vedere al frecvenței și intensității sunt cele de V și SV și cele de NE.

Austrul bate de la V și SV, fiind un vânt cald și uscat cu frecvența de 55 zile (la stațiune Corabia). Vara aduce furtuni și bate cu intensitate mare, iar iarna este uscat și produce scăderea temperaturii.

Crivățul suflă din direcția NE și N, având două caracteristici: vara este foarte cald iar iarna este foarte rece și provoacă scăderea bruscă a temperaturilor. Datorită vitezei mari, iarna spulberă zăpada de pe suprafețele neadăpostite, necesitând menținerea și extinderea plantațiilor forestiere în toata zona nisipurilor sub forma perdelelor de protecție sau împădurirea acestora (refacerea fostelor păduri).

În luna iunie, datorită căldurilor mari din timpul zilei, în cursul după amiezei încep să se formeze curenți de aer cu nori de praf.

Grindina are frecvență destul de mare dar, în general, suprafețele afectate și pagubele produse sunt mici. Perioada critică pentru grindină este în a doua jumătate a lunii iunie și începutul lunii iulie.

Pagube mari, pe aproximativ 50% din suprafață, se înregistrează la 10 – 15 ani. O excepție face grindina căzută la 11 iunie 1967 care, ca intensitate, durată și consecințe, a depășit anii precedenți. Lățimea la intrare în țară (linia Dunării) a fost de circa 10 km, deplasându-se pe direcția SV – NE cu o viteză de circa 60 km/h sau 17 m/s. Durata a fost de circa 20 de minute iar intensitatea exprimată în cantitatea de grindină căzută a fost atât de mare încât gheața s-a păstrat în „umbra” obstacolelor până la amiaza zilei următoare. Drept consecință a acestui fenomen, recolta de cereale, de struguri și fructe a fost aproape integral compromisă, terenurile culturii mari fiind arate și semănate din nou cu porumb⁽³⁾.

3. Rețeaua hidrografică

Teritoriul comunei se încadrează în bazinul hidrografic al Dunării, cuprins între subbazinele Jiului și Oltului.

În această porțiune, Dunărea se caracterizează prin transportul unei mari cantități de apă, panta medie redusă (0,04%), viteza scăzută, debitul fluctuabil de la un an la altul și în cadrul aceluiași an. Debitul maxim este de 3500 m.c/s, iar cel minim de 2000 m.c/s.

Având o mineralizare cu valori cuprinse între 200 și 500 mg/l, apele Dunării sunt cuprinse în categoria apelor cu mineralizare mijlocie. Aceasta este strâns legată de perioadele caracteristice ale scurgerii din timpul anului și variază în sens invers cu aceasta, adică la o creștere a debitului se produce scăderea mineralizării și invers.

Apele Dunării constituie principala sursă de apă pentru sistemul de irigații Sadova – Corabia.

Ca ape de suprafață, se găsesc numeroase pâraie, dintre acestea mai importante fiind pârâul Ghiolului, la hotarul dintre cele două sate, pârâul de la Bostane care se află la 100 m spre est de primul, iar în satul Ianca se găsesc numeroase pâraie care brăzdează satul de la un capăt la altul.

Adâncimea pânzei de apă freatică variază pe diferite trepte de relief. În funcție de natura depozitelor variază și debitul și compoziția chimică a apei freatice. Pe direcția nord – sud, adâncimea stratului freatic scade treptat de la o adâncime mai mare de 10 m pe podul terasei, până la o adâncime de 0,3 – 2 m în luncă.

4. Solurile

Solurile apar într-o gamă variată de la nisipurile semimobile la solurile nisipoase în diferite stadii de evoluție, până la solurile zonale – cernoziomul levigat.

Astfel, în condițiile reliefului eolian, pe parte superioară a dunelor, se găsesc solurile cele mai puțin evolute reprezentate prin nisipurile semimobile.

În zona mediană a dunelor s-au format solurile nisipoase slab moderat humifere, iar în treimea inferioară a acestora s-au format cele moderat și intens humifere.

În zonele interdună și la extremitatea estică a dunelor, unde relieful nu mai este influențat de un mare aport eolian, solurile sunt mai evolute spre tipul zonal. Astfel, în aceste zone se găsesc solurile nisipoase cernoziomice.

Pe suprafețele plane și ușor depresionare ale reliefului de terase și care nu a fost influențat prin aport de material de natură eoliană, pe substrat litologic constituit din loess și depozite loessoide, se întâlnesc tipurile zonale de soluri – cernoziomuri levigate.

Pe terenurile situate în pantă, reprezentând trecerea dintre terase, solurile au fost supuse unor slabe și moderate procese de eroziune datorită apei gravitaționale provenită din precipitații. În zona de dune, pe relief pozitiv, solurile nisipoase au fost supuse unor slabe și moderate procese de eroziune eoliană.

Pe terenul fostului lac, solurile de tip aluvionar sunt puternic humificate și cu un conținut mare de umiditate.

5. Flora și fauna

Vegetația naturală este caracteristică zonei de tranzit de la stepă la silvostepă, dar aceasta a fost înlocuită în întregime de vegetația cultivată.

În cadrul vegetației naturale, o largă răspândire o au gramineele printre care amintim: pirul crestat, pirul târâtor, pirul gros, negara, zâzania, golomățul, firuța, colilia, iarba bărboasă, timoftica, mohorul etc., iar dintre gramineele

cultivate, o largă răspândire o au grâul și porumbul, într-o proporție mai mică cultivându-se și orzul, secara, ovăzul.

Alături de graminee, se mai găsesc și alte plante ca: traista ciobanului, mușețelul, coada șoricelului, pelinul, ochiul bouului, pălămida, scaiul, scodelul, păpădia, știrul, piciorul cocoșului.

Vegetația lemnoasă, până nu de mult, se caracteriza prin pădurea de salcâm care se întindea pe o suprafață de 219 ha în partea de est a satului Potelu și 568 ha la nord de satul Ianca dar care, din anul 1969, au fost defrișate și înlocuite prin plantații de pomi fructiferi (piersici, pruni) și viță de vie, pentru a fi fixat și valorificat în mod superior nisipul, după cercetările Stațiunii de Cercetare Dăbuleni. În locul pădurilor au fost plantate perdele de protecție cu salcâm, care actualmente au început să fie defrișate. De asemenea, și plantațiile de pomi au început să fie defrișate și se încearcă să se planteze din nou suprafețele de nisip cu salcâm care își găsește un mediu prielnic și totodată, având un rol deosebit în fixarea nisipurilor.

Pe malul Dunării se găsește pădurea de luncă (zăvoi), formată din specii cu lemn moale cum sunt: salcia, plopul, plopul euroamerican, precum și unele specii de „esență tare”, ca aninul și stejarul brumăriu. Trei stejari, care se găsesc lângă Casa pădurii, sunt declarați monumente ale naturii, având peste trei sute de ani. Stejarul nr. 1 are proiecția coroanei de 21 m, circumferința de 4,7 m și înălțimea de 20 m; stejarul nr. 2 are proiecția coroanei de 28 m, circumferința de 5,35 m, iar înălțimea de 23 m; stejarul nr. 3 are proiecția coroanei de 22 m, circumferința de 4,2 m și înălțimea de 21 m. Tot aici se mai găsesc și o serie de arbuști ca: sânțerul, lemnul câinesc, ruginul, călinul etc.

În cadrul pajștiilor de pădure și pe grinduri, se găsesc plante ierboase care sunt folosite pentru hrana animalelor, atât ca masă verde, cât și sub formă de fân. Dintre acestea se pot

aminti: coada vulpii, păiușul de livezi, golomățul, iarba vântului, rogozul, trifoiul și altele.

Balta, până la desecarea ei (1968), avea o vegetație apropiată celei din Delta Dunării, reprezentată prin papură, trestie, nufărul alb și galben, piciorul cocoșului de apă, stânjelul de baltă, rogozul, pipirigul iar, pe suprafața apei se găseau iarba broaștei, broscărița, mătasea broaștei, lintița etc. Toate acestea însă, nu au dispărut complet, ele mai găsindu-se în canalele colectoare și în locurile mlăștinoase.

O mare varietate prezintă și fauna zonei. Dintre animalele mai importante pot fi amintite: căprioara, mistrețul, vulpea, iepurele, hârciogul, șoarecele de câmp, popândăul, dihorul, viezurele, iar dintre târătoare, șopârla, șarpele de casă etc.

Păsările, prin coloritul penajului și cântecul lor, încântă ochiul și auzul călătorului. Cele mai frecvente păsări sunt: ciocârlia de câmpie, privighetoarea, cucul, rândunica, sticletele, turtureaua, ciocănitoarea, pițigoii, vrabia de casă, grangurul, coțofana, pupăza, cucuveaua, bufnița, huhurezul de pădure, porumbelul gulerat, potârnichea, cioara de semănătura, cioara neagră, gaița, prigoria, lăstunul etc.

Și acum, în preajma comunei, se mai găsesc rațele și găștele sălbatice, cârsteiul de baltă, barza albă, iar în fiecare an, își mai fac apariția câteva păsări rare ca; pelicanul creț, stârcul lopătar și egreta mică, specii ce se află sub protecția legii.

În apa bălții a existat și vidra care acum a dispărut complet. De asemenea, apa bălții a fost populată de o mare varietate de specii de pește ca: crapul, bibanul, șalăul, carasul, mreana, somnul, știuca, bibortul, obletele (oclei) și altele, specii care acum se găsesc în Dunăre și, foarte rar, în canalele colectoare.

6. Date privind teritoriul⁽³⁾

Comuna s-a dezvoltat pe versantul de trecere al zonei de luncă, la terasa.

Suprafața totală a vetrei satelor este de 248 ha la Ianca și 128,3 ha la Potelu.

Densitatea medie este 19,3 loc./ha în satul Ianca și 16,2 loc./ha în satul Potelu.

Distanța între cele două sate este de 3,5 km pe șosea, iar pe drumul comunal care leagă cele două sate, este de 2,5 km. Reședința comunei se află în satul Ianca.

Comuna dispune în total de 20 km drumuri din care:

4,5 km drumuri naționale;

1,3 km drumuri județene ;

14,2 km drumuri comunale (inclusiv ulițele).

Dintre acestea 7,8 km sunt modernizate.

Datorită poziției centrale pe care o are satul Potelu, a făcut ca aici să se amplaseze unele întreprinderi ca: Stațiunea de Mașini Agricole, Vinalcoolul, Sistemul de irigații, Asociația intercooperatistă viti-pomicolă (actualmente SC Potas), Stația de transformare a curentului de 110 V, făcând ca satul să devină partea industrială a comunei.

Orașul spre care gravitează comuna este orașul Corabia, care se află la o distanța de 25 km. Față de municipiul Slatina, reședința de județ, distanța este de 110 km.

1. Al. Vlahuță, România Pitorească, Edit. Științifică, București, 1967, p. 30.

2. Ibidem, p. 2 – 5.

3. Proiectele de execuție privind înființarea unor plantații de pomi la C.A.P. Potelu și Ianca, Slatina, 1972, p. 1-2.

CAP. II. ISTORICUL COMUNEI

Originea numelor celor două sate, Ianca și Potelu, a fost interpretată în diferite feluri de anumiți cercetători. Astfel, Șt. Ricman arată ca numele satului Ianca vine de la numele unei fete Leanca, fiica lui Cârjeu, căpitan în oastea lui Mihai Viteazul⁽¹⁾. În ceea ce privește legenda ce circulă prin sat, se arată că, un proprietar din părțile Jiului a avut doi copii, un băiat și o fată, pe care îi chema Dabul și Iana și cărora le-a dăruit câte o moșie; cea a lui Dabul a luat numele de Dăbuleni, iar cea a lui Iana, numele de Ianca.

Cu toate că informația lui Șt. Ricman este imprecisă, deoarece satul Ianca este atestat înainte de domnia lui Mihai Viteazul, confruntată cu legenda, rezultă în mod precis că numele satului Ianca derivă de la un nume de persoană, acesta găsindu-se și în filmul brazilian „Inimă de țigancă,, (eroina fiind de origine română).

Mai dificil de interpretat este numele satului Potelu, deoarece, în nici o lucrare nu se dă o explicație clară. Astfel, Șt. Ricman, după informația culeasă de la învățătorul D. Diaconescu, arată că, numele satului vine de la grecescul „patera“ (vas în formă de farfurie), sau de la „poteră,, după numele poternelor ce se aciuiuau în sălciile de pe marginea lacului, ca să-l prindă pe haiducul Iancu Jianu⁽²⁾. În acest caz, afirmația nu corespunde, întrucât din punct de vedere fonetic, procesul de transformare al consoanei „r,, în „l,, în limba română nu este posibil, fenomenul fiind posibil invers. De asemenea, numele nu poate fi luat de la poterele care-l urmăreau pe Iancu Jianu, întrucât vestitul haiduc oltean a trăit mult mai târziu decât este atestat satul Potelu, amintit de

D. Buzatu printre cele 148 de așezări oltene care existau sigur până la 1500 și care au ajuns până în vremea noastră⁽³⁾.

Mai degrabă, este bună de luat în seamă afirmația cercetătorului I. Donat despre originea slavă a numelui satului și care încearcă să explice ca numele vine de la sensul primitiv „ieșire”⁽⁴⁾.

Vechimea celor două sate se pierde în negura istoriei. Apropierea de apă, care după cum se știe aducea multe avantaje oamenilor primitivi, a făcut ca pe aceste locuri să se dezvolte o civilizație omenească încă din epoca pietrei, continuându-și firul neîntrerupt până în zilele noastre. Grindurile din baltă, ca mici insulițe, îi apărau de dușmani, ele păstrând și azi numeroase urme materiale ale vechii civilizații omenești. În aceste grinduri și pe marginea bălții, s-au găsit numeroase depozite de silex care dovedesc viața oamenilor în neolitic.

Descoperite întâmplător de locuitorul Dimulescu Roma și elevul Ghigheanu Costel, ciocanele de piatră șlefuită perforate pentru a fi prinse în coadă, vin să întregască colecția arheologică a școlii pentru aceasta epocă. Nu este exclus ca acestea să aparțină și începutului epocii bronzului. De asemenea, fusaiiolele (prâsnelele) ca și greutatele de lut, dovedesc că, triburile de pe aceste meleaguri, pe lângă pescuit, mai practicau torsul și țesutul.

Și ceramica ocupa un loc însemnat în îndeletnicirile vechilor locuitori. Astfel, un fragment de ceramica din cultura „Vădastra”, găsit pe teritoriul satului Potelu, creează ipoteza că, aria de influență a acestei culturi s-a extins și asupra acestor locuri, problemă ce va rămâne în continuare în atenție spre edificare.

Continuitatea vieții omenești în epoca metalelor este atestată de descoperirea diferitelor obiecte caracteristice acestei epoci. În anul 1941 s-au descoperit în malul bălții mai multe vase de cult care aparțin culturii „Câmpurilor de urne”⁽⁵⁾, cunoscută și sub numele de „Gârla Mare”, și care merge spre

răsărit, până la Orlea⁽⁶⁾, fiind specifică celei de a doua perioade a epocii bronzului. Acestea se găsesc actualmente expuse la Muzeul de istorie din orașul Corabia. Alături de acestea, se mai găsește și un vas de uz casnic care este datat din epoca a doua a fierului. Tot din epoca a doua a fierului, în colecția muzeistică a școlii se află un vas dacic bitronconic și alte vase de uz casnic și de cult, diferite podoabe și fibule de metal.

Urmele de sate romane pe malul Dunării, între Jiu și Olt, sunt numeroase și abundente ca material arheologic (după ceramică și monede) din secolul al II-lea până în veacul al VI-lea⁽⁷⁾.

Peștele, ca și pășunile, stuful și alte bogății ale bălții, unde se putea trăi în locurile ferite de atacurile hoților sau ale barbarilor, au atras grupuri de oameni.

În balta Potelu se găsesc urme bogate și de tot felul. Multe insule și grinduri ca cel numit „Grădiștea”, aflat în fața satelor Ianca și Potelu, conțin urme romane fără să fi constituit vicii - sate⁽⁸⁾.

În ostrovul Potelu a fost descoperit un relief al Cavalerului trac, divinitate ecvestră, agrestă, păstorească, vânătorească, ctoniană – iubită în lumea satelor. Aceasta reprezintă un tânăr călare cu mantia fluturată în vânt însoțit de câini și vânători la vânătoare⁽⁹⁾.

Satele care intrau în componența cetății Sucidava pot fi grupate în trei categorii, determinate de poziția lor geografică și de gradul de înflorire. Grupa cea mai numeroasă și mai dezvoltată o constituie lanțul de pe malul Dunării, dintre gurile Jiului și Oltului⁽¹⁰⁾. În grupa acestor sate intrau și satele Ianca și Potelu care se aflau la o distanță de 20 – 23 km de Celei⁽¹¹⁾.

Viața romană pe malul stâng al Dunării se prelungește continuu până în secolul al VI-lea e.n.⁽¹²⁾. Densitatea acestor vestigii se explică prin fertilitatea solului și bogăția luncii Dunării, dar, cercetarea acestei zone nu s-a făcut în amănunțit până în prezent. De altfel, influența romană pe aceste locuri se

face simțită cu mult înainte de cucerirea Daciei de către romani, lucru dovedit de circulația monetară pe aceste meleaguri încă din epoca republicii romane.

Condițiile naturale au făcut ca viața să continue neîntrerupt pe teritoriul comunei și după secolul al VI-lea, lucru dovedit prin existența unor urme de cult creștin descoperite pe teritoriul comunei. De asemenea, o însemnătate mare în privința continuității o are și descoperirea de către locuitorul Badea Constantin, care săpând în curtea sa, ce se află pe malul bălții, a scos la iveală o monedă de aur din sec al VII-lea din timpul împăratului Heracleos. Actualmente, aceasta se găsește depozitată la Muzeul de istorie din Corabia.

În tot acest timp, pe lângă agricultură, pescuitul rămâne o principală îndeletnicire a locuitorilor. În sprijinul acestei idei vine și afirmația lui C. C. Giurescu care vorbește despre complexul de la Celei, ce mai târziu a fost numit complexul Potelu⁽¹³⁾.

Și în Diploma Cavalerilor Ioaniți (dată de regele maghiar la 2 iunie 1247) se arată că dăruiește numitei case (Ospitalierilor Rembald) „... și pescăriile care sunt în ființă sau care se vor face de către dânșii, care toate vrem să se oprească în întregime în folosul fraților acestora afară de pescăriile de la Dunăre și iazurile de la Celei pe care le păstrăm împreună pe seama noastră și a lor“⁽¹⁴⁾. Dacă în 1247 i se spunea complexul de la Celei, este pentru că, lângă această localitate răspundea drumul care, venind de la mieznoapte, ajungea la nordul Dunării, acesta fiind drumul de negoț pe care suiau carele cu pește și coborau cele cu sare de la Ocnele Mari, ca și chervanele negustorilor din Transilvania⁽¹⁵⁾. Nu este exclus ca o ramificație a acestui drum să fi venit până la Potelu, deoarece drumul care venea dinspre Celei și cobora la cherhanaua Potelu, este cunoscut de către localnici ca „drumul sării“, adică drumul pe care se aducea sarea pentru săratul peștelui.

În această situație nu se poate admite că în secolul al XIII-lea o baltă cu o suprafața de 72 km. p. să nu fi fost exploatată și pe teritoriul actualei comune să nu fi fost locuințele pescarilor.

Prima mențiune documentară despre satul Potelu apare în anul 1491 – 1492 (7000 fără lună și zi) în cartea jupânului Barbu Banu prin care dăruiește Mănăstirii Bistrița, al cărui ctitor este, pe lângă alte sate și satul Potelu⁽¹⁶⁾, întărit cu baltă și imuniți în același an de domnitorul Vlad Călugăru⁽¹⁷⁾.

În sprijinul că satul este mai vechi, vine actul de întărire al lui Petru cel Tânăr v.v. din 25 noiembrie 1559 prin care arată: „... fiindcă este veche și dreaptă ocină și dedină și a fost cumpărată de Barbu Banu Craiovei și de fiii lui și de frații lui, Jupân Pârvul și Jupân Danciul și Jupân Negoită și Jupân Radul și cu fiii lor de la Stanciul, fiul lui Durduc, pentru 1000 florini galbeni încă în zilele lui Basarab Voievod“⁽¹⁸⁾.

Același lucru reiese și din hrisovul lui Matei Basarab din 16 ianuarie 1643, care întărește Mănăstirii Bistrița Potelu, Cusmița și Gârlele⁽¹⁹⁾.

Din document reiese că satul a fost cumpărat de către boierii Craiovești în timpul lui Basarab Țepeluș (1477-1481), deoarece pe vremea acestuia apar deja ca o forță⁽²⁰⁾.

Cele arătate mai sus vin să infirme părerea lui Dinu C. Giurescu care susține că satul s-a întemeiat în anul 1493 de către jupânii Pârvul și Danciul Craiovescu⁽²¹⁾.

Actul lui Vlad Călugăru din 19 iunie prin care se arată „... Dat-am domnia mea această poruncă a domniei mele prea cinstitului boierului Pârvu mare dvornic și Jupân Danciului mare comis, că oricâți rumâni vor vrea să se adune pe a lor moșie, ce se cheamă Potel, ei să fie slobozi și de toate slujbele și dăjdiile câte se află întru însuși stăpânirea și oblăduirea țării domniei mele: nici podveze să nu facă, nici olacuri, nici la lucru domniei mele să nu lucreze, nici caii să nu li se ia, nici găleta domnească să nu plătească drept patru ani, fără nu mai

birul să-l plătească și oastea cea mare să facă, iar alte nimic...⁽²²⁾, este un act de întărire cu imunități de către domn jupânilor Pârvul și Danciul.

Acest act nu poate fi luat drept act de întemeiere a satului Potelu, întrucât în el nu se vorbește despre sat așa cum este cel din 1491 – 1492, ci despre moșia Potelu ce cuprindea un teritoriu mai mare pe care ulterior se vor înființa noi sate ca Ianca, Dăbuleni și mai nou Ștefan cel Mare. Mai degrabă, este vorba de colonizarea acestei moșii, așa cum arată Matei D. Vlad, în vederea asigurării forței de muncă⁽²³⁾.

Totodată, din act reiese că obligațiile locuitorilor față de domnie rămân numai birul și oastea cea mare, iar celelalte dări numai față de boierii Craiovești, lucru ce se va permanentiza în toată epoca feudală, satele având regim de imunitate față de Mănăstirea Bistrița. Astfel, la 16 martie 1494, tot Vlad Călugărul întărește Potelu cu balta și imunități Mănăstirii Bistrița ca danie a boierilor Craiovești⁽²⁴⁾.

Cu toate că la 1 aprilie 1510, prin actul de întărire al lui Vlad cel Tânăr se arată că „... să le fie Potelu tot și cu gârla și Cușmița și cu tot hotarul lor și cu seliște oricate seliște sunt...” boierilor Craiovești⁽²⁵⁾, satul va trece definitiv în proprietatea Mănăstirii Bistrița în urma actului de întărire cu imunități, dat la 10 aprilie 1520 împreună cu Vădastra, jumătate din Celei etc., de către Neagoie Basarab⁽²⁶⁾, fiul lui Pârvul vornic, singurul domn din neamul Craioveștilor⁽²⁷⁾.

În ce privește vatra satului, aceasta nu s-a aflat de la început pe actualul teritoriu, ci ea a fost mereu schimbătoare, lucru ce reiese din toponimicele unor locuri. Astfel, se crede că mai întâi locuințele au fost așezate lângă baltă, pe locul numit Cătunele (o mică peninsulă în baltă) care se află la hotarul cu satul Hotarul, sat ce și-a luat acest nume deoarece s-a format pe hotarul dintre satele Potelu și Grojdibodu. Desele inundații, care se datorau creșterii apelor Dunării care se revărsau în baltă, au făcut ca locuitorii să-și mute așezările pe terasă, adică

pe malul bălții, la locul numit Prădați, probabil prin secolul al XV-lea. În legătură cu acest toponomic, legenda care circulă în sat arată că, în timpul lui Mihai Viteazul, satul ar fi fost prădat și distrus de către turci, iar locuitorii s-ar fi răspândit.

Cu toate că nu este atestat documentar, acest lucru este posibil deoarece, aproape în tot cursul evului mediu bandele turcești de la de sud Dunăre făceau dese incursiuni în satele românești din apropierea Dunării.

Locuitorii nu au plecat mai departe ci s-au retras spre nord cu 2–3 km, unde și-au făcut locuințe temporare cu gândul de a reveni pe malul bălții. Aceste locuri poartă azi numele de Căscioare, la un kilometru spre nord de actuala vatră a satului și, Părăsturi (părăsituri) la aproximativ tot un kilometru spre nord-est. Avantajele bălții i-au făcut pe locuitori, după trecerea pericolului, să părăsească aceste locuri și să-și așeze locuințele pe actuala vatră a satului care se găsește la vest de Prădați, tot pe malul bălții. Că aceste locuri au fost locuite, este demonstrat prin urmele materiale descoperite. În Cătune și în special, în Prădați, au fost descoperite un mare număr de obiecte arheologice ce datează încă din epoca comunei primitive.

Ocupațiile locuitorilor în secolele al XIV-lea și al XV-lea erau agricultura și pescuitul. Așa cum arată și D.C. Giurescu, în satele aflate în lunca Dunării, la balta Potelu, se cultivau în aceasta perioadă grâne și în primul rând grâu și orz⁽²⁸⁾. De asemenea, pescuitul era o ocupație de bază, comuna fiind cuprinsă în marea zonă de pescuit de la est de Jiu, între satele Sărata și Orlea, pe o distanță de 28 km, care s-a numit în zilele noastre balta Potelu, în secolele XIV - XV cunoscută sub numele de Mamina, iar în 1247, probabil de Celei⁽²⁹⁾.

În legătură cu denumirile bălții, trebuie arătat faptul, că balta era una și aceeași, iar denumirile de Balta Albă și cea de Mamina care apar în diferite documente ar fi putut fi luate odată cu împărțirea bălții între proprietari. Mamina era denumirea bălții în dreptul satului Orlea, iar cea de Balta Albă

în dreptul satului Potelu și ținea de la Dăbuleni până la coada Maminei, între ele neexistând întreruperi.

La moșia Potelu, cu timpul, i se vor adăuga și alte sate noi înființate ca Dăbuleni, Ianca, Hotarul etc., care vor fi subordonate egumenului Mănăstirii Bistrița.

În vremea lui Mircea Ciobanul (1545-552; 1553-1554; 1558-1559), Dumitru Baba clădise o biserică pe moșia Potelu⁽³⁰⁾. Mănăstirea Bistrița dorind „... să așeze călugări la acea dumnezeiască biserică, să păzească și să ia acel loc“, obține de la Petru v.v. (cel Tânăr), în anul 1568, mai 23, o poruncă domnească prin care devine stăpână a acestei ctitorii: „Dă domnia mea această poruncă a domniei mele, sfintei mănăstiri, care se cheamă Bistrița, unde este hramul Uspenii (Adormirii) a prea sfintei stăpânei noastre născătoare de dumnezeu, ca să-i fie metoh, o dumnezeiască biserică, din locul care se cheamă Crucișoara, care este aproape de satul care se cheamă Potel. Și a fost aceea dumnezeiască biserică pe ocina sfintei mănăstiri mai sus zise, clădită de Dumitru Baba, încă în zilele răposatului părinte al domniei mele, Mircea Voievod. Astfel întru această domnie am cercetat și am judecat după dreptate și după lege, cu toți cinstiții dregători ai domniei mele. Și am dat domnia mea, ca să fie acea dumnezeiască biserică din Crucișoara metoh supt sfânta Mănăstire, care se cheamă Bistrița.

Și să fie vornic egumenul care va fi la sfânta mănăstire ca sus zisă, să așeze călugări la acea dumnezeiască biserică, să păzească și să ia acel loc...“⁽³¹⁾.

În felul acesta s-a întemeiat o vatră monahală, un schit, al cărui personal avea în grijă administrarea moșiei Potelu și pescuitul din balta de aici, care oferea Mănăstirii Bistrița un venit important. Acesta este motivul pentru care se va vorbi mai mult despre baltă, decât despre biserică. Metohul acesta apare ceva necesar, dacă avem în vedere distanța de la Bistrița

până la Dunăre⁽³²⁾. Acest schit dispăre în condiții necunoscute, documentele nemaipomenind de el.

În legătură cu locul numit Crucișoara, unde era așezat acest schit, ar putea fi determinat în partea de nord a satului, la locul numit „Crucea de piatră“, aflat la o distanță de 2 – 3 km față de Prădați, unde se presupune că era vatra satului. Aici se găsește o cruce de piatră, înaltă aproape de 2 m, de care bătrânii satului spun că acolo au pomenit-o și strămoșii lor. Inscripțiile de pe ea au fost șterse de vreme, azi nemaiputându-se citi nimic. Totodată, locul se află în centrul fostului teritoriu al moșiei, nefiind nici prea departe de baltă (1,5 km) și permițând o bună supraveghere a întregii moșii. Nu este exclus ca această cruce să fi fost pusă și pentru determinarea hotarului.

Fiind sat de margine, locuitorii Potelului aveau și sarcina de a apăra granița. Astfel, într-un hrisov al lui Petru cel Tânăr v.v din 4 septembrie 1560 se arată că în vremea lui Pătrașcu v. v. (1554 – 1557), „Voicu cu cetașii lui și cu alți români din Potelu fiind păzitori la marginea Dunării ca să nu treacă pribegii sau alți făcători de rele, iar ei n-au păzit marginea bine după legea veche. Și au trecut pribegii prin acel loc și pentru această vină a lor le-au luat Pătrașcu v.v. trei șugubeni“; ei nu primeau leafa ci se scuteau de oarecare dăjdi⁽³³⁾.

Din document reiese că obligația de a păzi granița a locuitorilor de la Potelu era destul de veche, iar aceștia erau scutiți de anumite obligații feudale. Poate de aceea ei încearcă să acapareze unele teritorii, așa cum de exemplu este satul Ianca, pentru care ajunge să se judece cu Mănăstirea Bistrița în fața domnitorului Mircea Ciobanul și a lui Petru cel Tânăr, pentru care acesta din urmă dă o carte la 20 aprilie 1560 prin care întărește Mănăstirii Bistrița ocina Ianca, deoarece oamenii din Potelu au mințit și înșelat atât în partea lui Mircea V.V. cât și a lui că este ocina pustie și că au dat o șugubină pentru aceasta⁽³⁴⁾, lucru ce-l va face la 4 septembrie 1560⁽³⁵⁾.

De fapt, cartea din 20 aprilie 1560 este singurul act de documentare al satului Ianca. În sprijinul că satul Ianca s-a format mai târziu decât satul Potelu, vine actul de colonizare dat de Vlad Călugărul la 19 iunie 1493⁽³⁶⁾, în vederea asigurării forței de muncă pe moșia Potelu.

Însăși faptul că, Voica cu ceata lui din Potelu susțin că este „ocina pustie“, vine să demonstreze că aici ar fi existat numai câteva locuințe ale unor oameni din Potelu. Pentru că așa cum reiese din documentul din 4 septembrie 1560 „... au rămas Boica cu ceata lui de lege înaintea domniei mele, ce mai mult amestec să nu aibă pe acea ocină de la Potel care se numește Poiana lui Iane a sfintei mănăstiri“, probabil că i se spunea Poiana lui Iane de la primul locuitor care și-ar fi făcut o locuință pe acest loc.

În ceea ce privește vatra satului Ianca, ea s-a format la o distanță de aproximativ 1,5–2 km de baltă, nesuferind modificări prea multe, doar în extinderea suprafeței. Distanța mai mare față de baltă va face ca ocupația principală a locuitorilor să fie agricultura, iar documentele să nu mai pomenească de numele satului aproape în tot timpul epocii feudale.

În ceea ce privește balta, trebuie arătat că ea era supravegheată de către stolnici, iar dreptul de pescuit îl avea numai mănăstirea. Petru cel Tânăr se adresează la 13 februarie 1560 – 1568 stolnicilor de la Grojdibodu spunându-le; „... Să căuta-ți a lăsa balta de la Potelu a sfintei mănăstiri... Bistrița, să nu pescuiască în balta sfintei mănăstiri în afară numai de sfânta mănăstire, ea având a-și stăpâni partea ei din baltă și cu toate gârlele⁽³⁷⁾.

În porunca din 6 octombrie 1560 - 1567, adresându-se stolnicilor, le indica și teritoriul bălții în care are drept de pescuit mănăstirea „... să pescuiască în balta de la satul Potelu dar în părțile mănăstirii de la coada Maminei până în vârful Bălții Albe⁽³⁸⁾.

Vama de pește era stabilită de domnie așa cum reiese din documentul din 5 septembrie 1568 prin care Alexandru Mircea v.v. întărește Mănăstirii Tismana vama de la Calafat și bălțile Bistrețul, Balta Albă (nefiind vorba de balta de la Potelu, ci de cea de la Nedeea) și Platețul: „din 10 pești un pește, cine va săra, de la o corabie 30 aspri, de la o majă, 15 aspri și de la un car, 4 aspri și de la o povară pe cal, 2 aspri”⁽³⁹⁾.

În anul 1572, Jupân Dragomir, mare vornic și Mitrea, mare comis încearcă să acapareze balta Potelu dar, în urma judecății domnitorul Alexandru II Mircea, întărește la 7 iunie 1572 Mănăstirii Bistrița Balta Albă⁽⁴⁰⁾.

În anii următori apar tot mai mulți pretendenți care încearcă să pună stăpânire pe baltă și moșie. Astfel, în anul 1642, Radul căpitan de Roșii sin Fărcași, Ghinea Slugerul de Brătașani, Pană Postelnicul sin Dumitrașco vel stolnic de Filipești, ginerii lui Mihail Postelnicul de Văleni, proprietarii satului Grojdibodu, vroiau „... să se tinză și să împresoare moșiile sfintei mănăstiri fără de nici-o dreptate, mai vârtos de cât satul lor Găvoșdibrodul, însă mai mult pe această ocina ce se cheamă Iana-Poiana și pentru această seamă de bălți din Mamina, care se împreună cu Balta cea Albă, și gârla Cușmiței toată cu toate gârlele”⁽⁴¹⁾.

Aceasta face ca Matei Basarab să dea la 1 noiembrie 1642 o poruncă domnească către 24 de boieri care să meargă pentru a stabili hotarele satului Potelu⁽⁴²⁾. Totodată, Mitropolitul Teofil dă o carte de blestem pentru moșia și balta Potelu, care a fost citită în fața oamenilor când s-a făcut hotărnicia⁽⁴³⁾.

Alături de cei 24 de boieri, trimiși de Matei Basarab pentru a stabili hotarele, au participat și bătrâni ai satului spre a le arăta acestora semnele vechi ale hotarului. În urma hotărniciei, Matei Basarab dă un hrisov la 16 ianuarie 1643 în care arată că s-au pus următoarele pietre de hotar: „Din Măgura Gemenelor în jos pre în capul Ianei-Poianei în Bașicuța lui

Novac, de acolo în Măgura Oii, de aici pre dinjos de Măgura Boului, prin capul Prilogilor, pre din sus de Măgura Gorunetului, pre în vârful Bășicuței în Tâmpa Banului și de aici prin țelina în jos prin via lui Coman, de acolo peste baltă în gura Frăteului, de aici prin baltă, au bătut pari până din jos de Gura Cușmiței la o stat în Bașicuța de acolo înainte de Dunăre împotriva gurii Vedinului⁽⁴⁴⁾.

La 27 octombrie 1645, același domn stabilește vama de pește la balta Potelu, din zece pești, unul⁽⁴⁵⁾.

O nouă hotărnicie, care este mai explicită, o face domnitorul Șerban Constantin prin hrisovul din 12 ianuarie 1680 în care arată: „... din hotarele Dăbulenilor până în hotarul de la Grojdibodu, și prin vârful Tâmpei prin hotarul și prin vârful Maminei unde a pus Dorotei parul în grindul Ostatului și de la gârla Buzoianului până la Gârla Vedinului peste Dunăre și la câmpul din Tâmpa Banului la Măgura Boului și din Măgura Boului la Măgura Oii și la Înșiratele la Bașicuța și până în valea Vădăstriței⁽⁴⁶⁾.

O hotărnicie asemănătoare o face și domnitorul Mihail Racoviță prin hrisovul din 12 ianuarie 1742⁽⁴⁷⁾.

Pe baza documentelor de mai sus și împreună cu bătrânii satului s-a încercat să se reconstituie vechiul hotar al moșiei Potelu. Așa de pildă, la nord, hotarul pornea din Măgura Gemenelor (o măgură mai mare și două mai mici) prin capul moșiei Iana-Poiana care spre nord se întindea până la viile Urzicii. Măgura Gemenelor era punctul cel mai de vest al hotarului de nord, se găsea la hotarul dintre Ianca și Dăbuleni și făcea parte din Înșiratele, un șir de măguri așezate în linie dreaptă care pornesc din dreptul comunei Dăbuleni spre est până la Corabia continuându-se până pe valea Oltului. Originea acestor măguri, numite de localnici Șirul măgurilor, nu poate fi precizată. Bătrânii spun că ele datează din perioada năvălirii barbarilor, fiind făcute de băștinași spre a vesti prin focuri și zgomote pe înălțimile lor pe cei din sate despre apropierea

dușmanilor. O altă presupunere a locuitorilor ar fi că, ele erau destinate la delimitarea moșiilor românești. Aceste două afirmații le găsim și în Monografia Județului Romanați⁽⁴⁸⁾.

Astăzi, Măgura Gemenelor nu se mai găsește pe moșia satului Potelu, ci pe aceea a comunei Ștefan cel Mare, la nord-vest de satul Iencuța (Ianca Noua).

Tot din înșiratele face parte și Bășicuța lui Novac ce de asemenea nu se mai află pe moșia Potelu, ci pe Ștefan cel Mare. Aceasta este o măgură mică, mai spre răsărit și la miazăzi de Gemenele în coasta viilor Urzicii, aproape de Fântâna Sârbilor. De la Fântâna Sârbilor spre răsărit hotarul mergea pe valea Padinii până la Măgura Berbecului, care nu este alta decât Măgura Oii, amintită în documentul citat. Cum celelalte puncte de hotar menționate în hrisovul lui Matei Basarab nu sunt spre răsărit, ci spre miazăzi, aceasta înseamnă că Măgura Oii era punctul cel mai de est al liniei de nord a hotarului moșiei Potelu. Despre aceasta, locuitorul Marin T. Buzatu (Tomosache) din Potelu spunea că se mai numea și Măgura „La trei moșii“, deoarece ea era așezată în colțul a trei moșii: Vădăstrița, Grojdibodu și Potelu.

De la Măgura Berbecului, linia de est a hotarului moșiei Potelu pornea spre sud până la Măgura Boului, pe la răsărit de aceasta. Spre miazăzi este o fântână numită Fântâna din tufe, la est de care se află o măgură numită Măgura Verde, situată chiar pe hotarul moșiilor Potelu și Grojdibodu și care, nu poate fi alta decât Măgura Gorunetului, menționată în hrisov. De la Măgura Verde, spre miazăzi, se află Tâmpa, o altă măgură, numită cândva Tâmpa Banului și căreia locuitorii i-au scurtat numele, zicându-i simplu, Tâmpa. De aici, linia de hotar cobora prin viile dintre Grojdibodu și Potelu, ajungând la marginea bălții unde era o piatră chiar lângă casa lui Ștefan Stancu Dinului, din satul Hotar. Aceasta era probabil o piatră de hotar ce a existat până acum câțiva ani spălând-o apa bălții și care azi nu a mai putut fi găsită (probabil a fost folosită la construcții). De la

această piatră, linia hotarului mergea, prin baltă, în grindul Frăței, trecea prin gârla Cușmiței până în grindul Ostatului, iar de aici, până în valea Vădinului (loc ce se găsește în dreptul satului Vădin din Bulgaria), la Dunăre. Grindurile și gârlele își păstrează și azi, după desecarea bălții, numele vechi.

Linia de sud o constituie Dunărea, iar cea de apus nu este menționată decât simplu, din hotarele Dăbulenilor, fără a specifica puncte de hotar, deoarece în această parte nu existau neînțelegeri, satul Dăbuleni fiind tot proprietatea Mănăstirii Bistrița.

În decursul anilor, relațiile dintre locuitori și mănăstire nu vor fi din cele mai bune. De nenumărate ori aceștia se vor opune ordinelor egumenului mănăstirii. Astfel, în anul 1655, locuitorii satului Potelu împreună cu cei din Vădastra și Celei refuză să mai dea ascultare egumenului Mănăstirii Bistrița și acesta se vede nevoit să apeleze la domnul țării, Constantin Șerban, care va da o carte prin care cere locuitorilor satelor respective să dea ascultare și supunere Mănăstirii Bistrița⁽⁴⁹⁾. Același lucru se va repeta și în anul 1663, în timpul lui Grigore Ghica⁽⁵⁰⁾.

Dintr-o poruncă a domnitorului Constantin Brâncoveanu din 13 ianuarie 1703, către sătenii din Potelu, aflăm „... că aici la domnia mea spune părintele Ștefan egumenul de la Bistrița, cum că voi ședeți pe moșia sfintei mănăstiri. Și unii din voi sunteți și rumânii mănăstirii, și de ce sunt treburile și lucrurile mănăstirii, nu vreți să ascultați și să lucrați ci stați împotrivă...“. În continuare le poruncește să se apuce de lucru și să dea ascultare egumenului pentru că în caz că va mai primi jalbă de la acesta „...cum că nu vă supuneți ascultării să știți că voi trimite domnia mea de vă va aduce aici, pe care veți fi acei neascultători, și rea scârbă și mare certare veți petrece de domnia mea“⁽⁵¹⁾.

Deci, o primă formă de luptă a țăranilor din Potelu a fost nesupunerea la lucru, formă ce va deveni mai violentă prin

răscoale ale țăranilor, în special în secolul al XIX-lea. Totodată, din documentul de mai sus reiese că o parte a locuitorilor satului erau oameni liberi.

Porunca lui Constantin Brâncoveanu nu îi va speria pe poteleni, ci aceștia vor încerca să facă greutate egumenului chiar în timpul aceluiași domn. De aceea, Constantin Brâncoveanu se adresează cu o nouă poruncă la 11 ianuarie 1709, de data aceasta atât locuitorilor din satul Potelu, cât și celor din Celei. După ce le face cunoscut că aceștia sunt rumânii Mănăstirii Bistrița și că șed pe moșia acesteia, arată că: „... Iar acum se jelui părintele Bistriceanu, cum că nu vreți să lucrați mănăstirii nici un lucru și nu-i dați nici un ajutor nimic, ci încă stați și împotriva cu semeție și încă nici vin nu îngăduiți să-și vândă pe moșia mănăstirii....”. Pentru a-i înfricoșa le spune apoi: „... De care lucru, mojici răi ce sunteți, nu vă iaste frică că voi trimite domnia mea un armaș de vă va tăia urechile tot den cap și vă va purta toate satele tot băându-vă despuiți?...“. În continuare le cere sătenilor să dea ascultare și să lucreze ca rumâni ai mănăstirii și să nu se mai împotrivescă la vânzarea vinului de către egumen, după care în încheiere încă odată îi avertizează „... că voi să vă fac o pedeapsă să se mire tot județul,,⁽⁵²⁾.

De aici se poate vedea o unire a satelor, ca și mai înainte, în lupta împotriva egumenului mănăstirii. Țăranii se socoteau liberi, iar opunerea pentru vânzarea vinului de către egumen arată că aceasta era o piedică pentru țăranii de a-și valorifica ei acest produs.

Dreptul pentru vinăriciul din viile de la Potelu este conferit Mănăstirii Bistrița de către Constantin Brâncoveanu la 28 martie 1703, acordând acesteia „din trei vedre una”⁽⁵³⁾, drept ce se va menține în tot secolul al XVIII-lea.

Prin pacea de la Passarovitz din 21 iulie 1718, încheiată în urma războiului austro-turc (1716-1718), alături de Banat, și

Oltenia trece sub stăpânirea austriacă. În acest teritoriu intra și satele Potelu și Ianca.

Sub stăpânirea austriacă, Olteniei i se dă o nouă organizare politică și economică. Prin noua organizare economică se stabilesc șapte stațiuni vamale, din care o parte aveau și filiale. Fiecare din acestea era condusă de către un vameș care avea ca ajutor câte un călăraș.

Pe lângă călăraș, se mai aflau pe linia vamală, prin sate câte doi străjeri. Printre satele cu străjeri se număra și satul Potelu care aparținea de stațiunea vamală Oreava. Străjerii, pe lângă pază, mai aveau sarcina să încaseze vama pentru lucruri mici, până la 5 florini pentru șase vite mari și 20 de oi. Veniturile încasate le vărsau în fiecare săptămână vameșului de la vama principală sau filiala căreia îi erau subordonați. Aceștia erau scutiți de contribuții și sarcini publice și primeau a treia parte din contrabanda prinsă de ei⁽⁵⁴⁾.

Satul Potelu aparținea tot Mănăstirii Bistrița, care lua o parte din dijma produselor și pescuitului, iar locuitorii erau liberi⁽⁵⁵⁾. Satul, fiind sat de margine, era ca atare menajat, atât sub raportul îndatoririlor față de stăpânul moșiei, cât și sub acela al regimului fiscal⁽⁵⁶⁾. Nu este exclus ca același regim să-l fi avut și satul Ianca.

După memoriile generalului von Bauer (1778) aflăm că Podilul (Potelu) era un sat cu biserică, așezat pe un pârâu, nu departe de un lac format de Dunăre⁽⁵⁷⁾, iar Ganca din Vale (Ianca din Vale), sat fără biserică, așezat pe baltă, un lac mic format de revărsarea Dunării⁽⁵⁸⁾.

În legătură cu biserica din satul Potelu, ar putea fi vorba despre vechea biserică din lemn, ale cărei urme, după cum spunea preotul Rădoi, s-au găsit în mijlocul cimitirului vechi, biserica actuală fiind construită abia în anul 1843.

În ceea ce privește așezarea geografică a celor două sate, considerăm că ea a fost inversată, deoarece Potelu s-a dezvoltat chiar pe malul bălții, pe când Ianca, la peste 1,5 km de baltă,

aici găsiindu-se mai multe izvoare ce ies la suprafață, unele din acestea fiind captate actual în bazine și folosite pentru apă potabilă și irigat la grădini.

Și în această perioadă vor exista neînțelegeri între săteni și mănăstire. Astfel, la 25 iulie 1725, caimacania din Craiova dă poruncă către sătenii din Celei și Potelu de a-și da dările către mănăstire⁽⁵⁹⁾. În anul următor, în februarie, administrația Olteniei poruncește pârcălabilor din satele aflate pe moșiile Mănăstirii Bistrița să asculte de egumen și ispravnic la ce-i pun să facă, să lucreze o zi pe săptămână dacă nu dau dijma, după care se adresează în mod special locuitorilor de la Potelu și Celei, poruncindu-le: „Așișjderea voa locuitorilor de la Potelu și Celei, să căutați după cum ați avut obiceiul de ați dat pește și ați lucrat la mănăstire și ați dat dijma și suhaturi, și precum ați avut obicei mai înainte și acum tot așa să dați și să lucrați, că oricare nu ar face după obicei, să știe că se va trimite de aicea de veți da fără voia voastră”⁽⁶⁰⁾. Deci, cum se poate vedea că pe lângă refuzul de a ieși la lucru, oamenii refuzau și să plătească dările față de mănăstire.

Dar noua stăpânire va acorda și ea drepturile mănăstirii, așa cum este dreptul de vinărici din viile de la Potelu, acordat de Augustinus Eusebius, inspectorul cesaro-crăiesc, la 21 iunie 1727 și confirmat la aceeași dată, prin Testimoniul lui Procopius, camerar cesaro-crăiesc⁽⁶¹⁾.

După pacea de la Belgrad din 18 septembrie 1739, încheiată în urma războiului ruso-austro-turc, teritoriul Olteniei este realipit Țării Românești.

Stăpânirea fanariotă din Țara Românească (1716-1821) va ajuta și ea stăpânirea în exploatarea moșiilor. Astfel, Scarlat Ghica dă la 10 mai 1761 o carte prin care statornicește ca locuitorii de pe moșiile Mănăstirii Bistrița: Stroiești, Potelu, Studina, Celeiu, să facă clacă de două ori pe an, primăvara și toamna⁽⁶²⁾.

Dar, cu toate măsurile luate de domnie, locuitorii vor căuta să scape de dependența mănăstirească. De aceea, la 16 februarie 1795, Nectarie, egumenul mănăstirii, trimite către caimacanul Craiovei o jalbă prin care îi cere să aducă la judecată niște locuitori din comuna Potelu, pentru că au făcut mori pe vadurile alese de mănăstire⁽⁶³⁾.

Intensificarea exploatării țăranilor la începutul secolului al XIX-lea și mai ales după revoluția lui Tudor Vladimirescu (1821), face ca revolta locuitorilor să fie și mai mare. În anul 1824 locuitorii satelor Ianca și Potelu se răscoală, izgonind pe arendași, omorând pe unii din oamenii lor și dând foc porumbului. Unii dintre răsculați au fost pedepsiți cu bătaia prin târg, iar alții nouă, au fost trimiși la ocnă deși, după pitacul domnesc „li se cuvenea pierderea de viață,, pentru împotrivitoarea urmare de îndârjire cu care s-au arătat către stăpânire⁽⁶⁴⁾.

Drasticile măsuri luate de stăpânire nu-i vor potoli pe țărani și, atunci când se va ivi un alt prilej, ei se vor ridica din nou la luptă.

Anul revoluționar 1848 va da din nou prilej sătenilor din comuna Ianca să se manifeste; comuna fiind în apropierea Celeiului (20 km), unde acționa revoluționarul Popa Șapcă și a Izlazului (60 km), unde la 9 iunie 1848 se dă citire Proclamației, face ca ideile revoluționare să pătrundă repede în rândul sătenilor de aici. De altfel, victoria de la Izlaz ar fi greu de explicat fără a lua în considerare tradiția revoluționară a locuitorilor din această regiune, precum și propaganda făcută sătenilor de Ghorghe Magheru, prefectul județului Romanați, Popa Șapcă și Nica B. Locusteanu⁽⁶⁵⁾.

Ca urmare a victoriei revoluției, chiar dacă guvernul provizoriu nu a trecut imediat la desființarea boierescului, țăranii din Ianca și Potelu, alături de cei din Hotarul și Golfînul, nu mai acceptă să mai lucreze pe pământul mănăstirii și se ridică în vara anului 1848 împotriva clăcii⁽⁶⁶⁾, ba mai mult,

locuitorii din Potelu refuză să mai dea arendașului dijma în produse⁽⁶⁷⁾. Este semnificativ în aceasta privință, reclamația lui Gheorghe Pișacor, arendașul moșiilor Mănăstirii Bistrița din județul Romanați, prin care cerea despăgubiri enorme clăcașilor din Potelu, Ianca și Hotaru pentru: 140 pogoane de porumb nelucrate, pescuitul la discreție în baltă, refuzul de a da dijmă din recoltă⁽⁶⁸⁾.

În timpul revoluției de la 1848, locuitorii celor două sate, împreună cu cei din Dăbuleni, Hotaru, Grojdibodu, Gura Padinii etc., aveau și sarcina de a apăra linia Dunării. Acest lucru reiese din adresa trimisă de către subadministratorul plășii Balta, împăciuatorilor (juraților) din satele mai sus amintite, cărora le cerea să întărească paza pichetelor pentru a nu lăsa pe colonelul Odobescu să intre în principat. Jurații din cele două sate erau; Mitre Constantin și Ion Marila din Potelu și, Marin Tole, Marin Sârbu, Stancu Marin din Ianca⁽⁶⁹⁾.

În anul următor, vor avea loc noi incidente între țărani și reprezentanții mănăstirii. De aceea, la 18 august 1849, Zaharia Protopopescu, împuternicitul egumenului Mănăstirii Bistrița, solicita ocârmuirii Romanați să-i dea ajutor de dorobanți cu care să poată să ia sumele de bani în contul lemnelor tăiate din pădurea mănăstirii, de către clăcașii din Potelu și Ianca⁽⁷⁰⁾.

Prin legea secularizării averilor mănăstirești a lui Cuza, din anul 1863, moșia Potelu este trecută în proprietatea statului, fiind lucrată prin arendare.

Aplicarea Legii rurale din 1864, duce la împrăștierea unui număr de 320 de țărani din Ianca cu o suprafață de 3048 de pogoane, și respectiv 137 de țărani din Potelu, cu o suprafață de 1158 pogoane, luate de pe moșia statului⁽⁷¹⁾.

Situația împrăștiării pe categorii de țărani se prezintă astfel⁽⁷²⁾:

Satul	Fruntași (11 pogoane)*	Mijlocași (7 pogoane și 19 prăjini)	Toporați (4 pogoane și 15 prăjini)
Ianca	141	149	30
Potelu	23	91	23

Țăranii frunțași erau socotiți cei care aveau patru boi și o vacă, cei mijlocași, doi boi și o vacă, iar toporașii, cei ce aveau doar brațele.

Din situația de mai sus rezultă că, la Ianca cel mai mare număr de țărani împrumăriți făceau parte din categoria mijlocașilor și frunțașilor (90,62%), pe când la Potelu, cei mijlocași reprezintă majoritatea covârșitoare față de celelalte categorii (66,91%). Acest lucru vine să dovedească faptul că, locuitorii din Ianca aveau ca ocupație principală agricultura, iar cei din Potelu, pe lângă agricultură, se ocupau cu pescuitul.

În aplicarea reformei se vor ivi nemulțumiri în ceea ce privește calitatea pământului primit. Astfel, la 19 noiembrie 1865, locuitorii satului Ianca se plâng președintelui comitetului permanent al comisiei de împrumărare din județul Romanați, prin delegatul lor Nițu Călinescu, precum că delimitarea moșiei statului nu s-a făcut conform art. 16 din Legea rurală și că locuitorii au fost îndepărtați din vechile locuri și li s-a dat pământ în alt loc, de proastă calitate, de către inginerul însărcinat de guvern. Prin deplasarea unui super arbitru, la 9 aprilie 1866, se dă țăranilor dreptate, dar la intervenția arendașului A. Nenciu, Ministerul de Finanțe – Domenii și Silvicultură dă câștig de cauză acestuia. În această situație, țăranii trec singuri să-și facă dreptate, fărâmiând movilele ridicate de inginerul statului, ca semn despărțitor între pământul lor și cel rămas moșiei. La 15 august 1866 înaintează din nou o plângere, de data aceasta însă către Ministerul de Interne, dar care și acesta dă câștig de cauză arendașului,

dispunând totodată ca locuitorul Crăciun Cosmescu să fie supravegheat îndeaproape deoarece, „...a răstălmăcit adevăratul sens al Legii rurale...” și că instigă oamenii⁽⁷³⁾.

La Potelu nu au existat nemulțumiri, aceasta reieșind din faptul că, la 17 iulie 1865 exista în sat un număr de 127 de familii și au fost împrumutate 137 de țărani, dovedind că toate familiile au primit pământ, iar restul de 10, fiind numărul însurățeilor. La Ianca din cele 343 de familii au fost împrumutate 320 de familii, creându-se nemulțumiri și din acest punct de vedere⁽⁷⁴⁾.

Restul moșiei, rămas după împrumutare, se lucra de către stat în arendașie. În anul 1867, aflăm că pe moșia Potelu erau 761 de țărani care aveau vii cu dare de dijmă, din zece vedre – una. Din numărul total, 112 erau din Potelu și 268 din Ianca, ceilalți fiind din următoarele sate: Hotaru – 50, Grojdibodu – 222, Gura Padinii – 60, Dăbuleni – 14, Orlea – 25, Brastavăț – 10. În afară de dijmă, se lucra și cu plata de un galben la pogon⁽⁷⁵⁾.

În timpul războiului pentru independență de la 1877 – 1878, satele aflate pe linia Dunării au avut un rol important în pregătirea operațiunilor de război. Astfel, locuitorii satelor Potelu și Ianca au lucrat efectiv la efectuarea unor lucrări genistice; șanțuri, parapete etc.⁽⁷⁶⁾. Ambele sate au fost reședință de garnizoană⁽⁷⁷⁾. La Potelu era artileria, comandată de colonelul Arion Enache⁽⁷⁸⁾. Acestea avea drept scop apărarea liniei Dunării în vederea trecerii armatei române în Bulgaria, pe la Corabia. O parte a locuitorilor au luat parte și la marile bătălii ce s-au dat pe teritoriul Bulgariei. În lupta pentru câștigarea independenței patriei, a căzut eroic și Oprița Stan, din regimentul 4 linie, locuitor al satului Potelu⁽⁷⁹⁾.

În anii următori se vor ivi mereu neînțelegeri între țărani, autorități și arendașii moșiei Potelu. Astfel, în anul 1881, locuitorii satelor Ianca și Potelu, se plâng de falsurile făcute de primarii Crăciun Cosmescu din Ianca și Tomosache Buzatu din

Potelu, cu ocazia întocmirii actului de învoială. În urma cercetărilor făcute de subprefectul plășii Balta, se găsește mai multă dreptate pentru locuitori „... căci ei au muncit mai mult decât datorau“. Totodată, se constată că Zoe Puricescu, administrator al moșiei, nu elibera chitanțe care să justifice zilele lucrate și că locuitorii „mai bine pierdeau lucru făcut decât a se strădui din nou prin facere de constatări cu autoritățile pe care nici nu le încunoștiințează întotdeauna“. În urma anchetei, primarul din Ianca este destituit⁽⁸⁰⁾.

În anul 1882, administratorul se plânge Ministerului de Interne că locuitorii de pe moșia Potelu și Urzica se opun a plăti redevența pentru vii conform învoielilor existente, ci pe bază de otașniță sau o mică dare, cum poate or fi plătit la plantarea viilor⁽⁸¹⁾.

Administrația generală a Domeniilor și Pădurilor Statului, se adresează prefectului județului Romanați, cerându-i să-i dea sprijin administratorului să încaseze veniturile, conform învoielilor făcute în limitele legii și conform uzului din localitate, după spiritul contractului de arendare al moșiei⁽⁸²⁾.

În afară de obligația de dijmă, țăranii mai datorau a face transporturi cu carele a grânelor la schela Corabia⁽⁸³⁾.

Seceta din anul 1881 nu afectează și comuna, exemplul e că locuitorii din Potelu nu aveau nevoie de ajutor în porumb, ei dispunând de o cantitate suficientă de 500 chile mari⁽⁸⁴⁾.

În anul 1866, mai mulți locuitori, posesori de vii cu otașniță, de pe moșia statului, au cerut să li se aprobe răscumpărarea viilor din posesie⁽⁸⁵⁾.

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea, în anul 1897, țăranii din Potelu, nemulțumiți de calitatea pământului dat spre lucrare, se vor răscula și vor ataca conacul moșiei înarmați cu ciomege, spărgând ușa camerei în care se afla ascuns administratorul⁽⁸⁶⁾. Motivul răscoalei țăranilor îl aflăm din raportul subprefectului plasei Balta către prefectura Romanați,

în care arăta că locuitorii poteleni au avut locuri de pământ la locul numit Fântâna Sârbilor, dar administratorul le-a dat tocmai în vârful moșiei, dinspre Vădăstrița, terenurile fiind mai proaste decât cele dinainte. Logofeții, neînțelegându-se cu țăranii, s-au întors la conac urmați și de aproximativ 150 locuitori, pentru o nouă înțelegere cu delegatul moșiei. Pentru tratative cu acesta a fost ales din partea țăranilor, Stancu Mitru Buzatu care, în urma discuției purtate cu delegatul moșiei, este lovit și îmbrâncit afară, curgându-i sânge pe gură și pe nas. Văzându-l, cei 150 de țărani au forțat ușa și au intrat în sală unde au fost opriți de primarul Grigore Vasile Jianu, de ajutorul acestuia Marin Ion Buzatu și de logofătul moșiei, Radu Vântu care i-au dat afară din conac și din curte. La anchetă, primarul și ceilalți martori au ținut parte arendașului, arătând că acesta nu l-a lovit pe locuitorul mai sus menționat, ci numai l-a îmbrâncit, el singur lovindu-se de ușă⁽⁸⁷⁾. Între anii 1904 – 1907, moșia nu se arenda în bani, ci se lucra în dijmă, o parte o lua statul și una țăranul, acesta din urmă fiind obligat să semene cu sămânța lui; ca suprasarcină, trebuia să lucreze un hectar cu desăvârșire⁽⁸⁸⁾.

În ceea ce privește prețurile la muncile agricole în cei cinci ani (1903 – 1970), acestea erau⁽⁸⁹⁾:

- prețul unei zile cu brațele – 1 leu;
- prețul unei zile lucrate cu carul – 3 lei;
- prețul unui hectar ogorât – 8 lei;
- prețul unui hectar secerat și cărat – 16 lei;
- prețul unui hectar arat, semănat și grăpat – 12 lei;
- prețul transportului la schela Corabia pe hl – 50 bani.

Cu toate că în anul 1907 nu a avut loc o răscoala propriu-zisă, suflul răscoalei a pătruns și aici. Țăranii, auzind că țara s-a răsculat, au mers să dea foc conacului de la curtea moșiei. Ei au fost opriți de locuitorul Florea Vădineanu, vecin cu conacul, care se temea să nu-i ia casa foc. Apoi, au plecat în grup spre Ianca pentru a se uni cu locuitorii acestui sat împotriva

logofeților, dar au fost întorși din drum de primarul Gheorghe Trican, care le-a spus că acolo se află armata cu ordin să tragă în răsculați*.

În baza Legii învoielilor agricole din 1907 în comuna Ianca se construiește pășunea comunală din 272 ha, căreia i se va mai adăuga un trup de 872 ha, în anul 1921, constituit în baza Legii pășunilor comunale din același an⁽⁹⁰⁾.

În anul 1908, moșia nu era arendată, ci lucrată în regie de către țărani, cu plata în bani. Prin adresa din 24 mai 1908, primăria din Potelu face cunoscut Inspectoratului agricol al județului Romanți că în comună nu se găseau locuitori disponibili care ar voi să lucreze în altă comună⁽⁹¹⁾.

În ce privește balta, comuna nu avea dreptul de pescuit și de a face lucrări necesare pescuitului, acesta rămânând rezervat statului⁽⁹²⁾. Statul arenda balta la diferiți oameni: de exemplu, în 1908 era arendată lui Petre P. Nedeianu din Craiova, care făcea învoieli cu locuitorii pentru pescuit, tăiat trestie, papură etc. Pescarii lucrau în dijmă sau în bani, fie cu uneltele lor, fie cu ale arendașului⁽⁹³⁾.

Datorită condițiilor existente de pășunat în suhaturile din baltă, un rol important în ocupația oamenilor îl avea și creșterea animalelor: oi, cai și, în special, boii care erau folosiți la munca câmpului.

În anul 1908, cele 278 de familii din Potelu creșteau 489 vite mari și 2000 vite mici⁽⁹⁴⁾. Numărul vitelor și, în special al celor mari, pentru folosirea lor la diferite munci, creștea de la an la an, ajungând în 1910 la 545 de capete, iar în 1913 la 711 capete⁽⁹⁵⁾. La Ianca, în anul 1929, cele 792 de familii pășunau pe izlazul comunei 1270 de vite mari și 3572 de vite mici⁽⁹⁶⁾.

De la 1 iulie 1909, satele Ștefan cel Mare și Ianca Nouă, care până atunci aparținuseră de comunele Potelu și respectiv, Ianca, se vor desprinde și vor forma o singură comună – Ștefan cel Mare⁽⁹⁷⁾.

În anul 1910 pe moșia statului lucrau 210 locuitori o suprafață de 138, 5 ha, dintre care 66,75 ha cu porumb și 71,80 ha cu grâu, plătind 40 de lei pe hectar. Țăranii luau pentru a lucra, suprafețe cuprinse între 0,25 – 3,5 ha în funcție de posibilitățile de lucru. Restul suprafeței moșiei era dat locuitorilor din satele vecine. Arendașul moșiei era M. Drăgulescu⁽⁹⁸⁾.

În timpul celui de al doilea război balcanic din 1913, locuitorii celor două sate au contribuit la rechizițiile cu carele și boii, transportând hrana pentru armată de la depozit la marginea Dunării, în punctul Bechet⁽⁹⁹⁾.

În anul 1914, se constituie și la Potelu izlazul comunal, având în total 168 ha, din care 50 ha la câmp, iar 118 ha în baltă, pentru care comuna plătea 550 lei pe terenul din baltă (fiind nisipos) și 750 lei pe cel din câmp⁽¹⁰⁰⁾.

Cetățenii satului au refuzat însă să facă învoieli pe izlazul comunal, deoarece aveau suhaturi îndeajuns pe moșia statului, în baltă, din care cauză primarul a fost nevoit să apeleze la cetățenii din comuna Ștefan cel Mare, încheind cu ei un contract pe cinci ani⁽¹⁰¹⁾.

În primul război mondial, în lupta pentru întregirea neamului, au fost mobilizați și locuitorii celor două sate căzând pe câmpul de luptă peste 75 de oameni din satul Ianca⁽¹⁰²⁾ și 35 din satul Potelu⁽¹⁰³⁾.

Pentru aplicarea Reformei agrare din 1921, au fost expropriate din moșia statului Potelu și Ianca, întreaga suprafață de teren arabil de 671,66 ha, 1004 ha fânețe și 1571 ha pășuni, rămânând în proprietatea statului numai 280 ha de baltă și teren inundabil⁽¹⁰⁴⁾. Din satul Ianca, au primit titluri de proprietate un număr de 101 de locuitori, din care 44 au fost împrăștiți pe moșia Domeniului Coroanei Sadova, cu 101 ha.⁽¹⁰⁵⁾ În satul Potelu, din cei 145 îndreptățiți de a primi pământ⁽¹⁰⁶⁾, numai 36 de locuitori au primit titluri de proprietate⁽¹⁰⁷⁾.

Nejusta aplicare a reformei agrare a făcut să se manifeste o serie de nemulțumiri din partea locuitorilor. Astfel, în satul Potelu o parte dintre aceștia cer să fie strămutați în satele din județ, iar un număr de 39 de persoane, demobilizate din războiul din 1916-1918, cer ca cele 50 hectare de izlaz din câmp, să fie transferate în baltă, pe moșia statului și, să fie date spre împrumut⁽¹⁰⁸⁾.

În martie 1921, un număr de 46 de văduve de război, din Potelu, trimit o delegație și o jalbă la rege, prin care se plâng că nu au fost trecute la categoria I de împrumut, ci la a II-a, unde nu se mai ajungea pământ, arătând că: „...Noi văduve de război am dat tot ce avem mai scump, am dat bărbați ca dar pentru țară iar o parte din noi am dat și câte unul sau doi copii, care au fost în armată și care ca și tatăl lor nu au mai venit. Noi care în schimb am plătit cel mai scump întregirea neamului...“. În continuare, reclamau că au fost trecuți la prima categorie, oameni care se sustrăseseră de la mobilizare, oameni invalizi care primeau ajutor și tineri căsătoriți, care făcuseră armata. Ele cereau să se facă dreptate pentru că „...copiii noștri să nu ajungă robi la cei lași, iar noi să fim la rangul dreptății, nu ca azi niște oropsite, gonite de toate vânturile“⁽¹⁰⁹⁾.

În octombrie 1921, din nou, 35 de văduve de război cer să li se dea pământ din cele 50 ha de izlaz⁽¹¹⁰⁾.

Au existat și plângeri individuale din partea unor foști combatanți de război. Astfel, Ion Filip Săncărău a cerut să fie trecut pe lista de împrumut; Gheorghe Florea G. Preda a cerut să fie împrumutat cu 3 ha din cele 6 ha rămase, specificând că nu are nici o brazdă de pământ; Marin Stan Drăguț arăta ca are șase copii care îi mor de foame și, dacă nu poate să fie împrumutat, cere să plece în colonizare; Stana Gh. D. Matei, văduvă – având soțul mort în 1920 – cu șase copii, cere și ea să fie împrumutată⁽¹¹¹⁾.

Asemenea nemulțumiri au fost și în satul Ianca. Astfel, la 28 martie 1938 în ședința de Consiliu al comunei Ianca,

prezidată de Simion Ghe. Chițu, se „...aduce la cunoștință petițiunea a 299 locuitori din această comună, încă din anul 1930, prin care cer exproprierea celor 90 ha de teren, ce oamenii îl posedă ca izlaz dat după Lega din 1907 și pentru care Consiliul din acel timp întocmise deja încheierea cu Nr.12 din 27 iulie 1930, cerând exproprierea pe baza petițiunii date și împrumietărea demobilizaților din campania 1916 – 1918 și femeilor văduve de război care au rămas neîmprumietărite din cauza lipsei de teren. Luând în discuție cererea colectivă înregistrată la nr. 1123 din 26 iulie 1930, Consiliul comunal prin încheierea nr. 13 din 28 martie 1933 aprobă exproprierea celor 90 ha de izlaz și împrumietărea celor 299 de peteți”⁽¹¹²⁾.

Din cele reieșite din documente și din discuțiile cu bătrânii din comună reiese că, de aplicarea reformei agrare au beneficiat mai mult cei care au știut să câștige bunăvoința celor care împărțeau pământul, mulți oameni săraci rămânând în continuare cu pământ puțin sau fără pământ.

Balta continuă să fie arendată la diferiți oameni. În 1926 arendașii bălții erau Anastase Stoenescu din Potelu și Ion Georgescu din Celei. Pescarii lucrau cu năvodele lor și dădeau dijmă în parte.

În anul 1927, pescarii au vrut să se organizeze în cooperativa pescărească. Inițiativa a fost luată de noua intelectualitate, în frunte cu Paul Vădineanu reprezentantul sindicatelor pescarilor din Dolj și Romanați dar, relațiile arendașilor au împiedicat acest lucru.

Purtarea neomenoasă a lui Cornel Stoenescu, fiul lui Anastase, care îi bătea pe oamenii din sat, a făcut să crească nemulțumirile acestora. În anul 1927, Paul Vădineanu, nemaiputând suporta nelegiuirile acestuia, îl împușcă pe acesta, fapt pentru care este închis doi ani și jumătate preventiv.

În anul 1929, se constituie totuși, cooperativa de pescuit regională Potelu, care cuprindea zona dintre gura Jiului și cea a

Oltului, al cărui președinte a fost Paul Vădineanu. Ea funcționează până în anul 1935 când, Iulian Proorocul și Anastase Stoenescu reușesc din nou să arendeze balta, până în anul 1940.

Între anii 1940-1948, se organizează din Cooperativa de pescuit „Câmpia Dunării,, cu sediul în Corabia*.

În ceea ce privește proprietatea țărănească în perioada interbelică, în general predominau gospodăriile cu pământ puțin. Reforma agrară nu reușise să îmbunătățească decât într-o oarecare măsură proprietatea țărănească din comună. Cea mai mare parte a locuitorilor dețineau terenuri agricole cuprinse între 0,5–1 ha⁽¹¹³⁾.

Sărăcia comunei se reflectă și în lipsa unor construcții edilitare.

Viața politică între cele două războaie mondiale a mers în pas cu viața politică din România. Cele mai reprezentative partide în comună a fost cel liberal (PNL) și cel țărănist (PNTJ – înființat în 1926) care se succedau la putere în cele două comune.

În perioada 1938-1941 (ianuarie), își fac simțită prezența și elemente legionare. Cel care a organizat mișcarea legionară în zonă a fost preotul Smărăndescu de la Dăbuleni.

În timpul guvernării legionare la Ianca primar a fost Burăscu Dumitru și ajutor de primar Vasiliche Toma, iar la Potelu Chirilă Gherge și Lavrente Nicolăescu, ajutor.

Dumitru Popa (ale Stancu), din Potelu, a fost șeful poliției legionare, iar Marin Vădineanu, tot din satul Potelu, era supraveghetor la pescăria Celei, a fost în fruntea grupării legionare care a participat la distrugerea morii de la Orlea, proprietate a evreului Anderco*.

După îndepărtarea legionarilor de la putere, în ianuarie 1941, și cei din comună pierd puterea și influența, viața politică revenindu-și la normal.

Activitatea industrială și cea de prestări servicii era slab reprezentată în cele două comune. În Ianca exista o moară pe apă cu două pietre și o capacitate de 100 kg/h, al cărei proprietar era Alexandru Mărculescu și o moară cu motor pe motorină care avea trei pietre și o capacitate de 10000 kg/24h, al cărei proprietar era pr. C. Milcu⁽¹¹⁴⁾. În anul 1945 moara pe apă este scoasă la licitație și este câștigată de Stan M. Gâlcă⁽¹¹⁵⁾.

În Potelu exista decât o singură moară, cu valț și două pietre, care avea o capacitate de 1000 kg/24h, proprietarii morii fiind Dumitru Brânaru și Gheorghe Cosma⁽¹¹⁶⁾.

În Ianca mai exista o bancă populară cu denumirea de „Sf. Grigore Decapolitu“, înființată încă din 1904⁽¹¹⁷⁾, iar în Potelu Banca populară „Unirea“, al cărei președinte era învățătorul Alexandru Ionescu⁽¹¹⁸⁾.

În timpul celui de al doilea război mondial au căzut atât pe frontul de est cât și pe cel din vest un număr de 180 de cetățeni din Ianca și 63 din Potelu.

În anul 1945, primarul comunist Justin Buzatu, prin decizia nr.3 din 30 ianuarie, arătând că „... având în vedere că comuna Potelu este o comună vestită, comună care are vad de pescărie, iar în realitate comuna noastră este foarte săracă având venituri foarte mici, din care cauză comuna nu are nici o instituție bună și cum în anul 1944 s-a ridicat noul local de primărie care este dat pe roșu, iar pentru terminarea lui mai avem nevoie de suma de lei 2000000...“ propune ca pentru refacerea instituțiilor existente și construirea altora noi, negustorii de pește să plătească câte 5 lei pe kilogramul de pește ieșit din vadul de pescărie Potelu, banii urmând să-i încaseze comuna⁽¹¹⁹⁾.

Reforma agrară din 1945 nu a avut o aplicare largă nici în comuna Ianca și nici în Potelu, deoarece suprafața moșiei statului fusese divizată prin împrăștiarile anterioare, iar alte moșii, de peste 50 ha, nu existau pe teritoriul acestora.

Totuși, au existat un număr destul de mare de nemulțumiți care nu aveau pământ și cereau să fie împrumătați. Așa de exemplu în 1946 un număr de 98 de văduve de război din Ianca cer să fie împrumătate⁽¹²⁰⁾.

Alegerile din 19 noiembrie 1946, prin falsul făcut de comuniști sub oblăduirea rușilor, au deschis calea spre putere a comunistilor. Dacă ținem cont că în România exista un număr de câteva sute de comuniști, putem afirma că în cele două comune numărul acestora era nesemnificativ. După război, o serie de cetățeni încep să adere la partidul comunist. Aceștia sunt o mică parte din cei care proveneau din prizonieri de război din Rusia și care fuseseră puternic politizați sau din racolarea celor mai sărace elemente care au aderat ușor la lozinca egalității și că totul aparține poporului.

Dintre prizonierii de război care au avut un rol important în organizarea comunistilor pot fi amintiți; Sandu Marin, Ghigheanu Marin (Bercu) din Potelu și Ion Boboraca din Ianca. Aceștia au atras și o parte din elementele cele mai sărace, care s-au atașat trup și suflet partidului comunist în urma unor favoritisme minore. Unora dintre ei li s-a acordat anumite servicii ca pădurar sau, în administrația locală, de la primar până la agent fiscal și chiar telefonist.

Cei veniți de pe front se împărțeau în două grupuri: grupul comunist (mai puțin numeros) și grupul anticomunist. Primul căuta să lămurească pe oameni că în Rusia oamenii o duc bine muncind în colectiv și că, nu mai sunt cei cu pământ mult. Cel de al doilea grup descria situația reală din Rusia, spunând că oamenii erau foarte săraci, că nu mai aveau nimic al lor, iar casele erau neîmprejmuite, nemaexistând gard.

La grupul comunist au aderat un număr redus de oameni; cei mai mulți însă nu au trecut la partidul comunist ci, în număr foarte mare, s-au înscris în Frontul Plugarilor, condus de dr. Petru Groza, convinși fiind că acesta reprezenta țărănimea și că le dorește binele. Grupul comunist, cu ajutorul puternic de la

centru și, bineînțeles și cu al securității și miliției, a reușit până la urmă să se impună și să aplice măsurile de colectivizare forțata a agriculturii.

Evenimentele ce s-au petrecut la nivel de țară s-au răsfrânt și asupra celor două comune. După victoria în alegerile din 19 noiembrie 1946, etapă cu etapă, puterea comuniștilor s-a întărit și în cele două comune. Și la nivel local a început prigoana împotriva celor care combăteau politica comunistă și a celor care erau considerați chiaburi.

În urma Legii naționalizării din 11 iunie 1948, la nivelul celor două comune s-au naționalizat morile existente. La conducerea acestora sunt puși oameni devotați partidului comunist. Astfel, la moara din Potelu, căruia i se dăduse numele de „Horea, Cloșca și Crișan“, președintele Consiliului provizoriu, Ducu Constantin, cere înlocuirea din administrator a lui P. Constantinescu cu Stan Ef. Tarla⁽¹²¹⁾ care, nici el nu va sta prea mult în funcție.

Măsuri erau luate și împotriva celor care nu răspundeau la chemările organelor comuniste. Așa de exemplu, în anul 1950 primarul Boroghină – care nu era din Potelu ci adus de partid – prin adresa 1176 din 22 iunie 1950 cerea postului de poliție din Potelu să întocmească acte lui Constantin Petrescu și Cornel Cristescu, conform Legii 183/1950, pentru că refuzau să repare batozele de treierat⁽¹²²⁾.

După Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 3-5 martie 1949 privind colectivizarea agriculturii, s-a încercat să se formeze primele colective și în cele două comune. Nereușind să aibă priză în rândul țăranimii, au forțat prin înființarea întovărășirilor agricole care au fost o formă intermediară spre colectivizare.

Din septembrie 1950, comuna Potelu se desființează datorită comuniștilor aflați în fruntea comunei, care au fost ușor înșelați, neopunând-se acestei măsuri. Astfel, Potelu se unește cu Ianca, formând o singură comună, ca urmare a legii

cu privire la noua împărțire administrativ teritorială în regiuni și raioane și a legii privind înființarea sfaturilor populare ca organe locale ale puterii de stat, din septembrie 1950; la 8 septembrie 1950 se închide ultima filă în Registrul stării civile de la Primăria Potelu.

Prin Decretul 224/1951, care se va aplica în 1959, au fost sechestrate 31,75 ha. Pământul sechestrat a fost scos la vânzare, dar negăsindu-se cumpărători a fost dat în folosință unor țărani săraci. Pământul a fost restituit proprietarilor, în urma aplicării Legii 18/1991, în acțiuni la IAS și terasă, acolo unde s-a putut⁽¹²³⁾.

În urma Decretului 308/1953, un număr de 34 de cetățeni donează 104,60 ha cu care sunt împrăștiți un număr de 138 de persoane la Ianca și un număr de 45 la Potelu⁽¹²⁴⁾.

Trebuie scos în evidență faptul că donațiile nu au fost făcute de bună voie ci prin constrângere. Printre aceștia s-au aflat și învățătorii și preoții care au fost amenințați că vor pierde posturile.

Împotriva dictaturii comuniste au fost și în zona noastră unele acțiuni armate, la care au participat și locuitori ai satului Ianca. Cea mai cunoscută organizație anticomunistă a fost cea condusă de Simzian Popa din Ștefan cel Mare care a atras în rândurile ei foști militari de carieră în armata veche, tineri intelectuali și cetățeni din comună care nu vedeau cu ochi buni măsurile luate de comuniști.

Din această organizație făceau parte printre alții, Vintilă Ghigenescu, fost ofițer în armată, Dan Ciorăia - zis Gicu, fost subofițer în jandarmerie, din Ștefan cel Mare și Verginel Milcu, absolvent al seminarului teologic și țăranul Marin Pătrașcu-Putină din Ianca.

Ei atacau sediile organizațiilor de partid și diferite obiective, așa cum s-a întâmplat și în satul Ianca, unde afară de sediul partidului a fost jefuită și grădinița de copii.

Lichidarea acestei organizații a fost posibilă datorită trădării din interior. În februarie 1951 au fost arestați Verginel Milcu și Dan Ciorăia acasă la Milcu. De aici s-a aflat ascunzătoarea acestora din Ștefan cel Mare, în gospodăria locuitorului Constantin Popescu. Securitatea, miliția și trupele de grăniceri din Potelu au mers și înconjurat ascunzătoarea. În urma schimburilor de focuri a căzut un grănicer (Asandei Constantin) și au fost arestați Ghigenescu și Popescu, Simzian reușind să scape. El a fost prins în aprilie 1952 în comuna Dăbuleni, unde a fost recunoscut de cetățeanul Rațoi din Ștefan cel Mare care l-a trădat anunțând miliția. Urmărit, a intrat în curtea unor cetățeni din Dăbuleni, iar faptul că pistolul nu a mai percutat, a fost prins de două femei care l-au apucat de testicule.

Procesul acestora s-a judecat în noiembrie 1952, la tribunalul militar din Craiova, președinte de ședință fiind generalul Petrescu Alexandru care a dat o sentință foarte aspră în cazul acestui lot. Astfel, Simzian a fost condamnat la moarte, Verginel Milcu a fost condamnat pe viață iar Marin Putină la 25 de ani muncă silnică și confiscarea averii. Cei doi s-au reîntors acasă în 1965 în urma decretului de grațiere a condamnaților politici*.

O perioadă foarte grea a fost cea a cotelor puse asupra produselor țărănilor, prin care li se lua cea mai mare parte a produselor lor. Am trăit această perioadă grea când, părinții noștri se întorceau de la ariile de treierat cu câțiva saci de grâu, iar pâine se mânca foarte rar, pentru că făina care le mai rămânea se păstra pentru anumite ocazii. Hrana principală era mămăliga și păsatul, mălăiașul (turtă de mălai coapta în țăst), cocârțaul (mămăligă rece pusă în tigaie mânăjită cu untură) sau colarezul (coca desprinsă de pe căpistere).

O sursă importantă pentru hrană continua să fie balta, din care, pe lângă pește, oamenii mai mâncau scoici și melci. În

general, oamenii erau săraci și puțini făceau față celor impuse de regimul comunist.

Balta a fost trecută în proprietatea statului și era exploatată de Întreprinderea piscicolă Corabia care era subordonată Întreprinderii piscicole regionale Oltenia. La Potelu exista o schilă – locul unde se depozita și semiprepara peștele. În cadrul Punctului piscicol Potelu, s-au organizat brigăzi piscicole dar, acestea nu s-au constituit pe baza de profesionalism ci pe bază politică – din membrii de partid și simpatizanții acestora. O mare parte din pescarii profesioniști au rămas necuprinși în echipele de pescari, fiind obligați să practice braconajul. De asemenea, pentru a intra în aceste echipe se folosea și metoda șantajului, se cerea pescarilor să se înscrie cu pământul în întovărășire sau la colectiv. Faptul că nu vroiau sau refuzau să se facă membrii de partid, erau urmăriți, li se făceau dese percheziții acasă și li se întocmeau dosare penale.

În anul 1959, ca urmare a Decretului Marii Adunări Naționale din 30 martie, au fost distruse gospodăriile țărănești ai căror proprietari erau considerați chiaburi. Aceștia erau considerați exploataorii satelor – elemente burgheze. Erau de fapt țărani mai înstăriți care, pe lângă 2-3 ha de pământ, mai dețineau un cazan sau două de țuică, dar care în urma aplicării cotelor deveniseră săraci. Astfel, a fost lichidată „ultima formă de exploatare a omului de către om în agricultură“!

Un mijloc de constrângere de a-i obliga pe locuitori să se înscrie în colectiv era respingerea înscrierii copiilor lor la alte școli, după ce termina școala elementară sau liceul. Pe cei care urmau cursurile diferitelor școli sau facultăți, îi trimiteau acasă, cu condiția să nu mai vină până nu lămureau părinții să se înscrie în colectiv.

De asemenea, învățătorii și alți salariați erau amenințați cu desfacerea contractelor de muncă.

Astfel, în felul acesta, în anul 1962 a fost încheiată „cu succes“ acțiunea de colectivizare și în cele două sate, luându-se cu japca, fără cerere, și pământul celor care nu au vrut să se înscrie, ca de exemplu Geampalia Ion (Mitrul Mic) și Dimulescu Dumitru (Mitrică ale Trună) din Potelu.

Ce trebuie însă cunoscut, este faptul că în perioada socialistă, în toate sectoarele economice, dar mai ales în agricultură, munca era de proastă calitate dar și plata era foarte mică, conform zicalei „Noi ne face că muncim ei se fac că ne plătesc“. Totuși pentru a putea supraviețui, tacit, oamenii erau lăsați să fure, obicei care a rămas împământenit și astăzi. Dacă țăranul era lăsat să fure pentru a putea supraviețui, cei cu relații la miliție, procuratură, judecătorie și, mai ales la partid, furau mult mai mult, încât deveniseră foarte înstăriți.

Plata mică se explica prin faptul că, statul lua produsele agricole de la cooperativele agricole la prețuri derizorii, care nu corespundeau valorii muncii investite, ceea ce ducea la sărăcirea acestora și la acumularea de datorii către stat. Peste o anumită perioadă de timp, venea PCR și propunea anularea acestor datorii, arătând în felul acesta că partidul are în permanență grijă de „țărănimea muncitoare“. De fapt, datoriile erau acoperite prin diferența dintre prețul real de producție și prețul mic plătit de stat. Veniturile din agricultură acopereau în mare parte și veniturile din industrie. În nici un caz, țăranul care lucra numai în colectiv, nu ar fi putut să trăiască numai cu veniturile de aici dacă nu și le mai completa din furat. Exista și o anecdotă din acel timp. Se zice că venind în vizită de lucru primul secretar de la județ, un țăran sărac merge la el și poartă următorul dialog:

„– Tovarășe prim-secretar, eu muncesc cu nevasta mea la colectiv și nu avem nici după ce bea apa!?”

– Nu se poate măi bade, la ce oră pleci mata la muncă?

– La ora 7, cum pleacă toată lumea.

– Păi vezi, ia să te scoli mata mai devreme și să te duci la magazii că ai să găsești mata ce să lucrezi!

A doua zi, se scoală omul de la ora 4 și pleacă la magazii. Când ajunge acolo îi găsește pe paznici cu căruțele pline de cereale, gata pentru a le duce acasă.

– Ce faceți aici măi fraților? întreabă țăranul.

– Băi, să taci din gură că îți trimitem și ție o căruță de grâu acasă!

După un anumit timp, vine din nou primul secretar în vizită în comună și îl cheamă pe cetățeanul respectiv la el.

– Cum îți mai merge bade?

– Bine, bine, tovarășe prim, am reușit și eu să-mi cumpăr o bicicletă, un aparat de radio, un televizor etc.

– Mă bucur, dar la ce oră ai fost la muncă?

– De noapte, tovarășe prim, la ora 4.

– E bine, ia încearcă să te duci mai devreme!

Acasă, țăranul îi povestește nevastei discuția purtată cu primul secretar și hotărârea să se ducă a doua zi, mai devreme, la ora unu noaptea. Odată ajuns la magazii, aici mișcare multă. Îi găsi pe președinte, inginerul-șef și contabilul-șef care încărcau mașinile cu grâu pentru a le duce acasă.

– Ce faceți măi tovarășii aici? îi întreba omul.

– Mai încărcăți o mașină cu grâu și trimiteți-o și lui acasă, a dat ordin președintele.

Iarăși, după o perioadă de timp, vine în vizită de lucru primul secretar și îl caută pe țăran pentru a vedea cum o mai duce, iar acesta îi răspunde:

– Bine, chiar foarte bine tovarășe prim. Am reușit de data asta să-mi cumpăr și eu un autoturism, mobilă, să mai repar și casa și să ne luăm și haine noi.

– Mă bucur. Ai văzut cum se câștigă banul la CAP?

Cea mai mare parte a locuitorilor nu munceau efectiv în CAP ci realizau numai anumite norme, pentru a-și menține lotul personal care era folosit pentru grădini, după care câștigau

destul de bine și, pentru vie. O alta sursă de venituri mai era cea din salarii, pentru că, aproape fiecare gospodărie avea câte un salariat.

În timpul campaniilor agricole erau scoși și elevii școlilor prin suspendarea cursurilor școlare, care făceau această muncă mai mult gratuit. La celelalte unități agricole, Asociația Potelu, IAS, mai erau aduși și elevii de la liceele din Corabia, studenți și militari în termen.

O altă obligație impusă de către stat a fost încheierea de contracte de porci și viței. Întrucât țărării nu prea făceau contracte și vindeau pe piața liberă, se impunea salariaților și celor care dețineau autoturisme să încheie astfel de contracte pentru a li se da bonuri de benzină, care și așa era raționalizată (20 litri pe lună). Aceștia, în majoritatea cazurilor, cumpărau porci din târg sau de la țărării din sat și îi dădeau statului aproape la jumătate de preț.

O perioadă grea a fost în perioada 1981-1982, când Ceaușescu forțând nota, pentru a scăpa de datoriile externe, a introdus și raționalizarea alimentelor. Se dădeau tichete pentru alimente prin care cetățenii primeau pe lună: la început 8 și apoi 4 kg de făină (numai pentru salariați), $\frac{1}{2}$ l de ulei, și 1 kg de zahăr. Se raționalizase și carnea și produsele de carne. La oraș se dădea câte o jumătate de pâine de $\frac{1}{2}$ kg, numai pe bază de buletin de oraș, celor de la țară nu li se dădea nici un sfert de pâine.

Bineînțeles că, cele 4-8 kg de făină nu ajungeau pentru a face pâine pentru o persoană (nici chiar pentru rântaș) într-o lună. De aceea, mai mulți oameni se asociau și mergeau cu rândul la București, unde pâinea se dădea la liber, cumpărând pâine pentru o săptămână. Renumit în acest sens era un anumit tren de noapte cu care se întorceau de obicei de la București și care se numea „trenul foamei“.

De asemenea, se raționalizase și curentul electric și benzina. Curentul electric se dădea o oră seara și o oră

dimineața. Rar se mai dădea și în timpul zilei, când Ceaușescu mergea în vizite de lucru și se transmitea la televizor. Singurul post de televiziune (TVR) își redusese programul la două ore zilnic, în care erau prezentate știrile pe scurt și apoi un program dedicat „marelui conducător“. Filme erau prezentate de două ori pe săptămână. Dar aceste programe erau posibile să fie vizionate mai mult la orașe, dar la țară foarte rar erau prinse din lipsă de curent.

Aici se ajunsese cu bunăstarea pe care o asigura orânduirea comunistă. De aceea, în decembrie 1989, poporul român nu a mai putut suporta regimul comunist și s-a ridicat la luptă pentru răsturnarea regimului ceaușist.

Revoluția din decembrie 1989 a adus schimbări fundamentale în viața politică a țării prin instaurarea unui regim democratic în care persoana umană și-a recăpătat drepturile și libertățile fundamentale, demnitatea sa de om. S-a trecut la economia de piață, s-a restabilit dreptul asupra proprietății pământului prin Legea 18/1991 și s-a trecut la privatizarea proprietății de stat.

Se mai aud totuși vocile unor nostalgici comuniști, care profitând de greutățile economiei de tranziție spre economia de piață, duc o propagandă antidemocratică. Aceștia sunt desigur, foștii activiști de partid precum și cei care au trăit mai mult din furat.

Cu toate greutățile care s-au întâmpinat până în prezent, convingerea majorității populației este că România merge pe un drum bun spre economia de piață, singura care duce la creșterea economică a țării.

1. St. Ricman, Monografia județului Romanați, Craiova, Edit. Arte grafice, 1928, p. 343.

2. Ibidem, p.354.

3. D. Buzatu, Sate Oltene înainte de anul 1500, în „Mitropolia Olteniei,, Craiova, nr.3-4, 1963, p.240.

4. I.Donat, Despre toponimia slavă din Oltenia, Craiova, 1947, p. 25

5. D. Berciu, Noi descoperiri preistorice în județul Romanați, în „Arhivele Olteniei, Craiova, nr. 119-124, 1940, p. 50-51, 58.

6. Istoria Romaniei, vol. I, Edit. Academiei, București, 1960, p. 109.
7. D. Tudor, Orașe, târguri și sate în Dacia romană, București, Edit. Științifică, 1968, p. 334.
8. Ibidem.
9. Idem, Oltenia română, București, Edit. Științifică, 1968, p. 378.
10. Idem, Orașe,....., p. 333.
11. Idem, Oltenia română, p. 211.
12. Idem, Orașe,....., p. 333.
13. C.C. Giurescu, Istoria pescuitului și a pisciculturii în România, vol. I. București, Edit. Academiei, 1964, p.62.
14. Documente Istoria Romaniei, seria B, Țara Românească, sec.XIII-XV, București, Edit. Academiei, 1953, p. 1.
15. C.C. Giurescu, Op. Cit., p.62.
16. Arhivele Statului București, Secția istorică, doc. 81.
17. Documente Istoria României, seria B,....., p.206.
18. Ibidem, veacul XVI, vol III, București 1951, p. 108.
19. Arhivele Statului București, Secția istorică, doc. 11.
20. Șt. Ștefănescu, Bănia în Țara Românească, București, Edit. Științifică, 1965, p. 97.
21. D.C.Giurescu, Țara Românească în secolele XIV-XV, București, Edit. Științifică, 1973, p.252.
22. Arh. Stat. București, Secția istorică, doc. 219.
23. M.D.Vlad, Colonizarea rurală în Țara Românească și Moldova sec. XV-XVIII, București, Edit. Academiei, 1973, p. 59.
24. Documente Istoria României, seria B, Țara Românească, sec.XIII-XV, p. 22.
25. Ibidem, veac. XVI, vol. I, București, 1951, p. 55.
26. Ibidem, p. 156.
27. Șt.Ștefănescu, Op. cit. , p. 109.
28. D.C. Giurescu, Op. cit., p. 50.
29. Ibidem, p. 73.
30. D. Bălașa, Schituri oltene, în Revista Mitropolia Olteniei, Craiova, nr. 3-4, 1965, p. 285.
31. Ibidem.
32. Ibidem.
33. N. Bălcescu, Puterea armată și arta militară la români de la întemeierea Valahiei și până acum, Iași, Edit. La Contora foaieci sătești, 1844, p. 39 – 40.
34. Arh. Stat. București, Secția istorică, doc. 671.
35. Ibidem, doc. 691.
36. Ibidem, doc.219.
37. Doc. Istoria României, sec. XVI, vol. III, București, 1951, p. 111 – 118.
38. Ibidem, p. 140 – 141.
39. Ibidem, p. 75.
40. Ibidem, vol. IV, București 1952, p. 140 – 141.
41. Ibidem, Arh. Stat. București, Fond. Mănăstirea Bistrița, Pach. XIV, doc. 11.
42. Ibidem, doc. 12.
43. Ibidem, doc. 13.
44. Ibidem, doc. 11.
45. Ibidem, doc. 14.
46. Ibidem, doc. 16.
47. Ibidem, doc. 19.
48. St. Ricman, Op. cit., p. 9.
49. Arh. Stat. București, Fond. Mănăstirea Bistrița, pach. LXII, doc. 117.
50. Ibidem, doc. 103.

51. Documente Relații agrare în veacul al XVIII-lea, T.R., vol. I, București, Edit. Academiei, 1961,p.198.
52. Ibidem, p. 222.
53. Arh. Stat. București, Fond. Mănăstirea Bistrița, pach. LXIII, doc. 249.
54. Al. Vasilescu, Vămile Olteniei sub austrieci, în Rev. „Arhivele Olteniei“, Craiova, nr. 15, 1924, p.371, 373, 375.
55. C. Giurescu, Material pentru istoria Olteniei supt austrieci, București, 1913, p. 380.
56. S. Papacostea, Oltenia sub stăpânire austriacă, București, Edit. Academiei, 1970, p. 173.
57. Oltenia română după memoriile generalului von Bauer, traducere și publicație de C Karadja, în „Arhivele Olteniei“, Craiova, nr. 13, 1924, p. 228.
58. Ibidem, p. 232.
59. Arh. Stat. București. Fond. Mănăstire Bistrița, Pach. XLI, doc. 80.
60. Documente Relații Agrare, veac. XVIII, T.R. , p. 315.
61. Arh. Stat. București, Fond. Mănăstire Bistrița, Pach. LXIII, doc. 263.
62. Ibidem, doc. 287.
63. Ibidem, doc. 78.
64. Istoria Romaniei, vol. III. București, 1964,p. 917.
65. I. Petrescu, V. Osiac, Anul revoluționar 1848 în Oltenia, Craiova, Edit. Scrisul românesc,1974, p.917.
66. C. Corbu, Țărănimea din România în perioada 1848-1864, București, Edit. Științifică, 1973, p.141.
67. Ibidem, p. 142.
68. I. Petrescu, V. Osiac, Op. cit., p. 51.
69. Arh Stat. Slatina, Documente privind anul revoluționar 1848 în județul Olt, p. 172.
70. Ibidem, Sub ocărmuirea Balta, Dos. 544/1849, p..55.
71. Arh. Stat. București, Fond. Reforma agrară din 1864, Mapa 2002, dos. 1, f. 1.
72. Ibidem.
- * Datele din paranteză reprezintă suprafața cu care au fost împrăprietăriți țărani din categoriile respective.
73. Arh. Stat. Slatina, Fond. Prefectura Romanați, dos. 82/1865.
74. Arh. Stat. București, Fond. Ministerul Cultelor și Instrucțiunilor, dos. 426/1864, p.172.
75. Arh. Stat. Slatina, Fond. Prefectura Romanați, dos. 21/1867, f. 37.
76. Gh. Mihai, Masele populare din județul Olt, participante active la dobândirea independenței, în „Oltul“, Slatina, an IX, 1976, nr. 2031, mai, 4, p. 2.
77. Ibidem, nr. 2030, aprilie, 27, p. 7
78. I. Ceașescu, V. Mocanu, I. Călin, Drum de glorie, Craiova, Edit. Scrisul românesc, 1977, p. 49.
79. Arh. Stat. Slatina, Contribuția maselor populare din fostele județe Olt și Romanați la războiul pentru independență (Documente), vol. II, p. 110.
80. Ibidem, Fond Prefectura Romanați, dos. 11/1881, f. 129 – 140.
81. Ibidem, dos. 11/1882, f. 20.
82. Ibidem, f. 18.
83. Ibidem, f. 13.
84. Ibidem. f. 158.
85. Ibidem, dos. 39/1886, f. 1.
86. Problema țărănească în Oltenia în sec. Al XIX-lea (Documente), București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1962, p. 489.
87. Ibidem, p. 289 – 490.
88. Arh. Stat. Slatina, Fond. Inspectoratul Agricol, dos. 92/1908.

89. Ibidem

*Datele au fost culese din discuțiile purtate cu pensionarii Pavel Vădineanu, Cornel Neiculescu (Trican) și Ion Domozină.

90. Arh. Stat. Slatina, Fond. Primăria Ianca dos. 4/1931. F. 37.

91. Arh.Stat. Slatina, Fond Inspectoratul agricol dos. 90/ 1908

92. Ibidem, dos. 180/ 1908.

93. Ibidem, dos 92/1908.

94. Ibidem.

95. Ibidem, dos. 95/1910.

96. Ibidem, Fond Primăria Ianca, dos. 2/1930.

97. Ibidem, Fond Inspectoratul Agricol, dos. 92/1908.

98. Ibidem ,dos. III/1912.

99. Arh. Primăriei Ianca, dos. 2/1914.

100. Arh. Stat. Slatina, Fond Inspectoratul Agricol, dos. 180/1908.

101. Ibidem.

102. Ibidem, Fond Prefectura Romanți, dos.75/1920, f. 7 – 10.

103. Ibidem, Fond Camera Agricolă, dos 128/1921.

104. Ibidem, Situații statistice, dos. 97/1921.

105. Ibidem, Titluri de proprietate, dos. 12/1923.

106. Ibidem, Situații statistice, dos. 97/1921.

107. Ibidem, Titluri de proprietate, dos. 44/1921.

108. Ibidem, Camera Agricolă. Dos. 128/1921.

109. Ibidem.

110. Ibidem.

111. Ibidem.

112. Ibidem, Primaria comunei Ianca, dosar corespondență, 1933.

* Datele privind perioada 1926 – 1940 au fost culese din discuțiile purtate cu pensionarul Paul Vădineanu.

113. Ibidem, Fond Camera Agricolă, Anchetă agricole, dos. 38/1942, 1942 – 1943.

* Datele au fost selectate din discuțiile purtate cu pensionarul Ionel Constantinescu, care făcea parte din organizația de tineret.

114. Ibidem, Primăria Ianca, dos. 50/1941, f. 5.

115. Ibidem, dos. 45/1946, f. 9.

116. Ibidem, dos. dos. 51/1941, f. 3.

117. Ibidem, dos. 50/1941, f. 5

118. Ibidem, dos. 51/1941 ,f. 3.

119. Ibidem, dos. 5/1946, f. 206.

120. Ibidem, dos. 45/1946, f. 79

121. Ibidem, dos. 36/1949, f. 1.

122. Ibidem, Primaria Potelu, dos. 104/1950, f. 563-564.

123. Primăria Potelu, Anexa 19 la Legea 18/1991.

124. Arh. Stat. Slatina, Primăria Ianca, dos. 17, Decr. 308/1953, f. 321 – 325

* Datele au fost culese de la Fănică Nedianu din Ștefan cel Mare și el participant la aceasta acțiune și condamnat la închisoare, trecând prin principalele închisori comuniste.

CAP. III. CONSIDERAȚII DEMOGRAFICE

Lipsa unor recensăminte din Arhivele Statului privind populația comunei din secolul al XIX-lea, face ca în această perioadă să se urmărească o evoluție a populației nu din punct de vedere al numărului de locuitori, ci din punct de vedere al numărului de familii sau de gospodării. De aceea, în funcție de aceste criterii, evoluția celor două sate, de la primele documente și până în prezent, se prezintă astfel:

Anul	Satul Ianca	Satul Potelu
1855 ⁽¹⁾	226 familii	122 familii
1865 ⁽²⁾	345 familii	137 familii
1887 ⁽³⁾	517 familii	201 familii
1899 ⁽⁴⁾	789 familii	257 familii
1930 ⁽⁵⁾	560 gospodării	301 gospodării
1956 ⁽⁶⁾	889 familii	468 familii
1966 ⁽⁷⁾	984 gospodării	499 gospodării
1977 ⁽⁸⁾	986 gospodării	527 gospodării
1992 ⁽⁹⁾	985 gospodării	519 gospodării
1999 ⁽¹⁰⁾	987 gospodării	529 gospodării

Din situația de mai sus reiese că satul Potelu, până la sfârșitul secolului al XIX-lea, a avut o evoluție mai lentă decât satul Ianca în ceea ce privește numărul familiilor, lucru ce poate fi explicat prin migrarea familiilor pentru formare de noi sate. Aceasta a avut loc, în special spre satul Ștefan cel Mare, sat ce este format prin migrarea oamenilor din satele învecinate, fiecare ocupând o parte din teritoriul, partea de răsărit a acestui sat fiind ocupată de poteleni. După anul 1900, oamenii încep să se stabilească mai mult, evidențiindu-se creșterea numerică a familiilor.

În ceea ce privește satul Ianca, până la 1909, alcătuia o comună împreună cu satul Ianca Nouă⁽¹¹⁾.

De la recensământul din 1966 și până în prezent (2000) se poate observa ca numărul gospodăriilor rămâne în general același, Potelu având o creștere de 10 gospodării de la recensământul din 1992.

Primul document care ne dă o informație mai amplă despre populația satelor este recensământul populației din anul 1899. În acest an satul Ianca avea o populație de 2986 de locuitori, dintre care 1490 de sex masculin (49,93%) și 1496 de sex feminin (50,07%)⁽¹²⁾. Satul Potelu număra 1154 de locuitori, dintre care 573 de sex masculin (49,65%) și 581 de sex feminin (50,35%)⁽¹³⁾.

În recensământul populației din anul 1930, cu toate urmările primului război mondial, se observă o creștere a numărului populației în ambele sate. Astfel, satul Ianca avea o populație de 3042 locuitori, crescând cu 56 de locuitori⁽¹⁴⁾, iar satul Potelu 1708, având un spor de populație de 654 locuitori⁽¹⁵⁾.

Creșterea populației la Ianca este mult mai mare dacă ținem seama că cei 756 de locuitori ai satului Ianca Nouă nu au mai fost luați în calcul.

Reprezentată pe grupe de vârstă și sexe, populația celor două sate se prezintă astfel⁽¹⁶⁾:

Grupa de vârstă (ani)	Satul Ianca			Satul Potelu		
	Total	Masculin	Feminin	Total	Masculin	Feminin
0 - 6	597	294	303	376	165	211
7 - 12	375	205	170	228	105	123
13 - 19	591	288	303	300	132	168
20 - 64	1369	605	764	748	335	413
65 și peste	105	42	63	54	25	29
Cu vârstă nedeclarată	5	4	1	2	4	-
TOTAL	3042	1438	1608	1708	764	944

Din situația de mai sus rezultă ca populația tânără (sub 20 de ani) reprezintă majoritatea de peste 50%; populația de vârstă

mijlocie (20 – 60 ani) reprezintă peste 45%, iar cea vârstnică (peste 64 ani) sub 4%.

Numărul mic al celor de peste 64 de ani este explicat nu numai prin urmările primului război mondial, ci și prin nivelul scăzut de trai și lipsa unei asistențe medicale care duceau la o durată medie de viața scăzută.

În ceea ce privește starea civilă a populației, aceasta se prezintă astfel⁽¹⁷⁾:

	Satul Ianca		Satul Potelu	
	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
Necăsătoriți	811	814	414	527
Căsătoriți	591	603	327	328
Văduvi	36	186	23	86
Divorțați	-	1	-	2
Nedeclarați	-	-	-	1

Numărul populației infirme era de 8 persoane în satul Ianca (2 orbi, 3 surdo-muți, 3 ologi) și de 3 persoane în satul Potelu (2 orbi și un surdo-mut). Numărul populației flotante era de 2 persoane la satul Ianca și 2 persoane la satul Potelu, toate de cetățenie română⁽¹⁸⁾.

După naționalitate, limba maternă⁽¹⁹⁾ și religie⁽²⁰⁾, situația se prezintă astfel:

Satul	Naționalitate					Limba			Religie		
	Rom.	Rus.	Germ.	Bg.	Tig. Alte	Rom.	Rus.	Germ.	Romano	Catolica	Adv.
Ianca	3022	1	-	1	18	3041	1	-	3040	-	2
Potelu	1703	-	1	-	4	1703	-	5	1706	2	-

Se poate deci observa că, după naționalitate și religie populația celor două sate avea o structură unitară, fiind formată în majoritate din români (99,8%).

După cel de al doilea război mondial, evoluția populației comunei Ianca ne este dată de recensămintele făcute în această perioadă, ea putând fi urmărită în tabelul de mai jos:

Anul	Satul	Nr. populație stabile		Pers. temporare absente		Pers. temporare prezente		
		Total	Masc.	Fem.	Masc.	Fem.	Masc.	Fem.
1956 ⁽²¹⁾	Ianca	3811	1738	2073	25	14	18	20
	Potelu	1966	920	1046	11	7	18	19
1966 ⁽²²⁾	Ianca	3875	1788	2087	166	87	12	19
	Potelu	1930	895	1035	30	21	19	39
1977 ⁽²³⁾	Ianca	3727	1795	1932	35	13	111	98
	Potelu	1891	915	976	12	13	67	70
1992 ⁽²⁴⁾	Ianca	3259			57		303	
	Potelu	1527			22		159	

Din analiza tabelului se poate observa o ușoară descreștere a populației celor două sate. Pentru a se putea scoate în evidența cauza acestei descreșteri, este redată în tabelul de mai jos migrarea populației în această perioadă:

Anul	Satul	Nr. persoanelor din gospodarii			Pers.plecate pe per. îndelung.			Pers.venite pt. o per. îndelung.		
		Total	Masc.	Fem.	Total	Masc.	Fem.	Total	Masc.	Fem.
1966 ⁽²⁵⁾	Ianca	3874	1788	2086	166	111	55	1	-	1
	Potelu	1925	887	1039	150	93	51	10	8	2
1977 ⁽²⁶⁾	Ianca	4022	1961	2061	300	168	132	5	2	3
	Potelu	1933	966	1027	125	64	61	23	13	10
1992 ⁽²⁷⁾	Ianca	3416			157		24			
	Potelu	1591			65		10			

Rezultă că, o cauză principală a scăderii numărului populației stabile este determinată de migrarea permanentă sau temporară a populației ca urmare a schimbării profesiei.

De la recensământul din 1956 și până la cel din anul 1977 au părăsit comuna, plecând pentru o perioadă îndelungată, un număr de 963 de persoane, dintre care în jur de 59% bărbați. Aceasta se datorează generalizării învățământului și a obținerii unor calificări prin diferite forme de învățământ.

Se mai poate trage concluzia că, plecarea cea mai mare are loc între recensămintele 1966 – 1977 ca urmare a celor arătate mai sus și, o scădere aproape la jumătate între cele dintre 1977 – 1992, aceasta datorită nesiguranței locului de muncă după revoluția din 1989.

Pentru evoluția populației, este necesar să se urmărească mișcarea naturală a populației. De aceea, vom reda acest fenomen la nivelul comunei Ianca, în intervalul 1956 – 1999, în tabelul de mai jos (în cifre absolute)⁽²⁸⁾:

Anul	Populația estimată	Născuți	Decedați	Spor natural
1956	4777	103	65	38
1960		107	40	63
1965		73	47	26
1970		93	54	39
1975		80	65	15
1980	5627	79	74	4
1985		61	68	- 7
1990	5007	70	93	- 23
1995		44	102	- 58
1999	4838	53	100	- 47

Analizând mișcarea naturală a populației, se pot trage următoarele concluzii :

- Sporul natural al populației a cunoscut fluctuații de la an la an, scăzând drastic în ultimii zece ani, lucru ce se datorează în primul rând scăderii natalității, care în anul 1999 a fost de 10,95‰ și care a dus la îmbătrânirea populației.

- Scăderea populației este mult mai accentuată la satul Potelu, de 6,5%, în anul 1999 înregistrându-se numai 12 nașteri; această scădere se datorează și migrației tinerilor spre centrele urbane ca urmare a calificării în diferite meserii. În general, unei familii nu îi revine în medie nici un copil.

După religie la recensământul din 1992 situația se prezintă astfel⁽²⁹⁾.

Satul	Populația stabilă	Ortodocși	Advențiști	Nedecl.
Ambele	4839	4801	37	1
Ianca	3267	3238	37	1
Potelu	1563	1563	-	-

În ceea ce privește religia, se observă că majoritatea populației din comună este ortodoxă, iar la Ianca se găsește și o sectă a adventiștilor.

După naționalitate situația se prezintă astfel⁽³⁰⁾:

Satul	Populație stabilă	Români	Țigani	Rusi
Ambele	4839	4824	14	1
Ianca	3267	3267	14	1
Potelu	1563	1557	6	-

Se poate observa că majoritatea populației este de origine română, iar în ceea ce privește numărul țiganilor, acesta este mult mai mare decât cel declarat.

În privința limbii materne, în general cea declarată este limba română, numai un număr de opt locuitori din Ianca și trei din Potelu declarând ca limba maternă pe cea țigăneasă⁽³¹⁾.

1. Arh. Stat. București, Fond. Ministerul Cultelor și Instrucțiunilor Publice, dos. 4642/1855, f. 19.

2. Arh. Stat. Slatina, File din istoricul învățământului în județul Olt (documente), p.236.

3. C. I. Locusteanu, Dicționarul geografic al județului Romanați, București, Edit. Stabilimentul grafic, 1889, p. 117 și 214.

4. Recensământul general al populațiunei României (din decembrie 1899), București, Edit. Institutul de arte grafice, 1905, p. 436 – 437.

5. Recensământul populației din 1930, București, Edit. Institutul central de statistică, 1940, p.206.
6. Arh. Consiliului popular Ianca, jud. Olt, dos. 39./1956, f. 12.
7. Ibidem, dos. 39/1966, f. 123.
8. Recensământul populației județului Olt, din 5 ian.1977, Direcția județeană de Statistică, Slatina, dos. 2170 (locuințe), p. 5 – 6.
9. Recensământul populației județului Olt, din 1992, Direcția județeană de statistică, Slatina. Vol. II , partea I, p. 19 – 20.
10. Registrele agricole pentru satele Ianca și Potelu 1997 – 2000 (sinzeze)
11. C.I. Locustenu, Op. cit., p. 116.
12. Recensământul populației României din 1899, București, 1905, p. 436.
13. Ibidem, p. 437
14. Recensământul populației din 1930, București, 1938, vol. I, partea a II-a, p. 451.
- 15-Ibidem.
16. Ibidem
17. Ibidem, parte a I-a, p. 189.
18. Ibidem , partea a III-a, p. 376 – 377.
19. Ibidem, vol. II, parte a I-a. P. 376 – 377.
20. Ibidem , partea a II-a, p. 709.
21. Arh. Consiliului popular Ianca, dos. 39/1956, f. 12.
22. Ibidem, dos.36/1966, f. 23.
23. Ibidem, dos. f. n./1977 cu situația recensământului la locuințe și populație.
24. Ibidem, dos. f.n./1992 cu situația recensământului la locuințe și populație
25. Ibidem, dos. 36/1966, f. 23.
26. Ibidem, dos. f.n./1977.
27. ibidem, dos. f.n./1992.
28. Datele au fost luate din Registrele de evidența a vaccinărilor de la Dispensarul medical și din Registrele de decese de la primăria Ianca.
29. Recensământul populație din ian. 1992, vol. I. Partea I-a / 2. p. 151
30. Ibidem
31. ibidem

CAP. IV. ECONOMIA

Încă din cele mai vechi timpuri, ocupația de bază a locuitorilor comunei a fost agricultura și, în paralel cu aceasta, pescuitul.

Ponderea culturilor agricole a avut-o cultura cerealelor și cea a viței de vie, aceasta cultivându-se pe terenurile nisipoase. Întrucât nisipurile se găsesc pe un strat de pământ tare, de culoare roșie, așa numitul „talpa dracului“, care împiedică dezvoltarea viței de vie, se sapă șanțuri adânci de 3-5 m pentru a înlătura acest pământ, urmând ca după 3 ani de zile, prin scufundări, vița să fie adusă la suprafață.

Lipsa unei industrii bine dezvoltate, a făcut ca funcția economică principală a celor două sate să fie cea agricolă.

Alături de vechile ocupații au mai apărut, deși în număr redus, neschimbând prea mult structura economică, și alte ocupații ca: mecanizatori, strungari, electricieni etc.

În cele ce urmează, se va căuta să se facă o prezentare a diferitelor sectoare economice – agricultura, industria, comerțul și transportul, atât în perioada comunistă cât și în cea postcomunistă (după decembrie 1989). În perioada comunistă, se va analiza anul 1980 ca an de referință din aceasta perioadă deoarece, din acest an am avut documente la dispoziție.

ECONOMIA COMUNISTĂ

A. AGRICULTURA

a. Cooperativele agricole de producție⁽¹⁾

În comună existau două cooperative agricole de producție: cea de la Potelu, înființată în anul 1958 și cea de la Ianca, înființată în anul 1960.

În cadrul celor două cooperative lucrau un număr de 1500 de țărani, din care, 520 la Potelu.

Suprafața totală se prezintă astfel:

SUPRAFAȚA	C.A.P. IANCA	C.A.P. POTELU
TOTALĂ	1859 ha	719 ha
ARABILĂ	1724 ha	620 ha

Suprafața arabilă a fost mult diminuată ca urmare a comasării și sistematizării teritoriului din zona de sud. Astfel, terenul agricol a scăzut de la 93,6% la 73%, iar cel neagricol a crescut de la 6,3% la 23,3%. În locul terenului arabil, celor două cooperative li s-a dat terenul nisipos, provenit în urma defrișării celor două păduri, care a fost plantat cu pomi și viță de vie.

Privind modul de folosință al terenurilor agricole în anul 1979, se constată că ele erau folosite în majoritate ca teren arabil, aceasta, ca urmare a trecerii fermelor de vii și pomi în cadrul Asociației intercooperatiste viti-pomicole Potelu.

Întreg terenul agricol al celor două cooperative se afla cuprins în marele sistem de irigații Sadova – Corabia.

În structura culturilor, ponderea cea mai mare o deținea cultura cerealelor, restul fiind ocupat de cultura plantelor tehnice, leguminoase etc.

Ca urmare a mecanizării, chimizării și, în special a irigării, producțiile agricole au crescut de la an la an. Un salt

mare s-a obținut la cultura cerealelor. Astfel, fața de producțiile de 2000 kg/ha la grâu și 3000 kg/ha la porumb, obținute cu câțiva ani în urmă, după darea în folosință a sistemului de irigații, s-au obținut producții de peste 4000 kg/ha la cultura grâului și, în jur de 7000 kg/ha, la cultura porumbului. În anul 1979, C.A.P. Potelu ocupa locul III pe județ la producția de porumb. De asemenea, producții mari au fost obținute și la celelalte culturi: peste 35000 kg/ha la sfecla de zahăr, 30000 kg/ha la tomate timpurii, 10000 kg/ha la tomate de vară și toamnă, în jur de 1000 kg/ha la tutun etc. Cu toate că producțiile erau umflate, totuși ele nu sunt departe de adevăr.

Contribuția sectorului vegetal la formarea producției globale era cu aproape 8 milioane lei la C.A.P. Ianca și 4,5 milioane lei la C.A.P. Potelu.

Al doilea sector ca pondere în producția globală era sectorul zootehnic. Principalele animale ce se creșteau în cadrul fermelor zootehnice erau vacile pentru lapte. La C.A.P. Ianca, efectivul vacilor de lapte era de 132 capete, iar la Potelu, de 230 capete. Numărul mai mic de la C.A.P. Ianca se datora măsurilor luate pentru întinerirea efectivului. Producția de lapte era în general mică datorită proastei furajări și a proastei îngrijiri. Exista și o glumă, cum că o vacă ar da lapte cât o capră a unui om și de fapt, chiar așa se întâmpla. În afară de vaci pentru lapte, la C.A.P. Ianca se mai creșteau 600 de oi pentru lapte și lână, iar la C.A.P. Potelu, cca. 150 de porci pentru carne. În cadrul acestui sector lucrau 27 și respectiv, 31 îngrijitori, iar contribuția pe care acesta și-o aducea la formarea producției globale era de aproximativ 1,3 milioane lei.

Ramurile industriei – anexe erau mai bine reprezentate la C.A.P. Ianca, având o contribuție la formarea producției globale de cca. 1,4 milioane lei.

Cea mai mare importanță în cadrul acestor ramuri o avea Fabrica de cărămidă, dată în funcțiune în anul 1971, având o producție de 2,5 milioane bucăți anual. La aceasta fabrică

lucrau un număr de 69 de muncitori, în două schimburi. Cei ce lucrau la cuptor, lucrau în trei schimburi datorită condițiilor mai grele de muncă. Plata muncitorilor se făcea în acord global, în funcție de realizarea planului de 15000 bucăți de cărămidă pe fiecare schimb.

În afară de fabrica de cărămidă, la C.A.P. Ianca, în cadrul ramurilor anexe mai intra o brutărie cu o capacitate de 2400 kg pâine pe zi și o brigadă de construcții formată din 10 oameni.

C.A.P. Potelu dispunea de o brutărie cu aceeași capacitate ca cea de la Ianca și brigadă de construcții, formată din 6 oameni. Acest sector, la Potelu, aducea un aport mult mai mic la formarea producției globale, de numai 40000 lei.

Producția globală a celor două cooperative a fost în anul 1979 de 10,65 milioane lei la Ianca și, 5,92 milioane lei la Potelu. Prin scăderea cheltuielilor materiale din producția globală se obține producția netă a unității, care a fost de 1,27 milioane la C.A.P. Ianca și de 2,17 milioane la Potelu.

În ceea ce privește organizarea producției și a muncii în cele două cooperative, în anul 1980, aceasta s-a făcut în conformitate cu sistemul de producție (principalele sectoare productive).

La C.A.P. Ianca erau alcătuite 4 ferme: trei în sectorul vegetal, conduse de câte un inginer agronom și doi tehnicieni, și o fermă în sectorul animal, condusă de un tehnician veterinar. Sectorul industrial și prestări servicii era condus de un cadru cu studii elementare. Operațiile de contabilitate erau efectuate de un contabil șef și nouă economiști, toți cu studii medii. Mai erau încadrați un merceolog și doi magazioneri.

C.A.P. Potelu în urma repartizării terenului agricol în cadrul Consiliului unic agro-industrial (organism de coordonare a dezvoltării agriculturii, condus de un instructor de partid și care cuprindea C.A.P.urile Ianca, Potelu, Ștefan cel Mare, Grojdibodu, Gura Padinii și Orlea, cu centru la Potelu), nu avea decât o singură fermă în sectorul vegetal, condusă de

un tehnician agronom și, o fermă zootehnică condusă de un cadru cu studii elementare. Operațiile de contabilitate erau efectuate de un contabil șef și patru economiști, toți cu studii medii, unitatea mai având încadrat și un merceolog.

În urma măsurii de reorganizare a producției agricole, cele două cooperative agricole s-au unificat în anul 1982.

În satul Potelu mai exista și un dispensar veterinar care deservea satele și cooperativele agricole de pe raza Consiliului unic agro-industrial. Acesta era încadrat cu doi medici veterinari și doi tehnicieni. Mai târziu s-a construit un dispensar mai modern la Ianca.

Tot în satul Potelu se afla și o bază de depozitare a cerealelor care era o secție a silozului Corabia. Aici erau încadrați un număr de 3 salariați permanenți.

b. Asociația intercooperatistă viti-pomicolă Potelu⁽²⁾

Această unitate a fost înființată în anul 1978 prin preluările fermelor de pomi și vie de la cooperativele agricole de producție din cadrul Consiliului agro-industrial Potelu.

Suprafața totală a asociației era de 1783 ha. Cele două cooperative agricole, Ianca și Potelu, au cedat împreună suprafața de 1089 ha: 343 ha de vie și 311 ha cu pomi - C.A.P. Ianca și, 245 ha de vie și 190 ha cu pomi - C.A.P. Potelu.

Pe teritoriul comunei Ianca, în cadrul asociației, erau constituite 4 ferme viticole și 3 ferme pomicole.

Alături de soiurile tradiționale de struguri ca: roșiorul, parmacul, gălbioara etc., au fost introduse ca urmare a experimentării pe solurile nisipoase la Stațiunea Experimentală Dăbuleni, și noi soiuri ca: Afuz-Ali, Italia – ca struguri de masă – precum și struguri albi pentru vin cum sunt Mustoasa de Moderat, Riesling Italian, Feteasca regală, Souvgnion, iar dintre cei negrii, Cabernet – Souvgnion, Merlot, Băbeasca etc. Producțiile la struguri în anul 1979 au fost de 14500 kg/ha.

Totuși aceste soiuri introduse nu au găsit cele mai bune condiții pedo-climatice pentru dezvoltarea lor, dispărând în timp.

În ce privește cultura pomilor fructiferi, principalele soiuri erau: piersicul, prunul, etc.

Forța de muncă în cadrul asociației era asigurată din rândul membrilor cooperatori, repartizați de cooperative, fiecare fermă având încadrați permanent un număr de 35 de oameni. Asociația era încadrată cu un director, 6 ingineri șefi de ferma și 6 tehnicieni. Operațiile contabile erau efectuate de un șef contabil și 10 economiști, dintre care 6, la ferme.

c. Fermele I.A.S. Corabia⁽³⁾

Pe teritoriul fostului lac Potelu, s-au înființat un număr de 9 ferme, dintre care 4 ferme se aflau pe teritoriul comunei Ianca, intrând în raza de acțiune a Consiliului unic agro-industrial. Acestea erau: Lișteava, Măgura, Ianca și Potelu, având o suprafața de 3960 de ha.

În structura culturilor, ponderea cea mai mare o aveau cerealele (grâul, porumbul), cultivându-se și o serie de plante tehnice ca sfecla de zahăr, rapița și soia.

Producțiile obținute la cereale erau în general mulțumitoare, ele fiind influențate și de solul aluvionar de luncă. Acestea erau de 3800 kg/ha la grâu și de 4310 kg/ha la porumb.

Fermele erau încadrate cu ingineri agronomi și economiști.

d. Stațiunea de mecanizare a agriculturii⁽⁴⁾

Pe teritoriul satului Potelu, s-a înființat în anul 1971, Stațiunea pentru mecanizarea agriculturii (S.M.A.) care deservea cooperativele agricole de producție și celelalte unități agricole de pe raza Consiliului agro-industrial.

S.M.A.-ul era dotat cu 280 tractoare fizice, 41 combine C12, precum și alte mașini agricole care deserveau unitățile agricole, cu o suprafață totală de peste 10000 ha. La fiecare unitate agricolă exista câte o secție mecanică care asigura executarea lucrărilor agricole. Pe teritoriul comunei Ianca se găseau 5 secții de mecanizare cu un număr total de 100 tractoare și mașini agricole. Lucrările mecanizate se foloseau atât în cultura mare cât și în cea a pomilor fructiferi și a viței de vie.

Pentru reparații curente și medii la tractoare, precum și reparații capitale la mașini agricole, unitatea dispunea, în afară de atelierele de la secții, și de un modern atelier a cărei construcție a fost terminată în anul 1973.

Pentru lucrările de administrație a fost construit un bloc administrativ în care se găsea și cantină.

Numărul total al salariaților din cadrul acestei întreprinderi era de 320, dintre care 300 erau muncitori.

e. Sistemul de irigații⁽⁵⁾

În urma intrării în funcțiune a sistemului de irigații Sadova – Corabia în al cărui perimetru este cuprinsă și comuna Ianca, s-a înființat o întreprindere care are drept scop dirijarea irigațiilor pe o suprafață de peste 20000 ha, deserving 15 unități agricole. În aceasta întreprindere lucrau 225 de muncitori și 12 salariați, în aparatul tehnic administrativ.

f. Silvicultura⁽⁶⁾

Comuna Ianca dispunea de un fond forestier din singura pădure care mai există actualmente în baltă și care ocupă o suprafață de 950 ha; aceasta are o vârstă cuprinsă între 1 și 30 de ani și era formată din următoarele specii: salcie, plop și stejar.

Pe teritoriul comunei s-au plantat perdele de protecție cu salcâm ce dețineau o suprafață de 230 ha, ridicând în felul acesta fondul forestier la aproximativ 1200 ha.

g. Industria⁽⁷⁾

Industria de interes național era ca și inexistentă pe teritoriul comunei, funcția economică predominantă, așa cum s-a mai arătat, fiind cea agricolă.

Principalele ramuri industriale ce se găseau pe teritoriul comunei, făceau parte din industria alimentară și acestea erau: Centrul de vinificație Potelu, 4 cazane de rachiu și o moară.

Centrul de vinificație avea o capacitate de prelucrare a strugurilor de 12 vagoane pe zi, iar crama depozitează 150 vagoane de vin. În cadrul acestei întreprinderi lucrau un număr de 6 salariați, iar în timpul campaniei de toamna, 15-20 muncitori sezonieri. Aici se producea vin de regiune pentru intern, must alcoolizat pentru export și vin pentru fabricarea coniacului.

Moara avea o capacitate de măcinat de 0,8 tone pe ora porumb și 0,9 tone pe ora grâu. Aici lucrau un număr de doi salariați.

În cadrul comunei se mai găseau 4 gatere, din care două erau proprietatea C.A.P. , și un dărac de lână.

Industria casnică era ca și inexistentă, locuitorii procurându-și cele necesare prin unitățile comerciale.

Important de amintit este și Stația de transformare a curentului de 110 V, în cadrul căreia lucrau un număr de trei muncitori.

h. Comerțul⁽⁸⁾

Deservirea populației se făcea prin unitățile cooperăției de consum. În satul Ianca exista un magazin universal, un bufet

și un chioșc alimentar, iar în satul Potelu un magazin universal cu un etaj. În cadrul cooperăției lucrau un număr de 14 salariați. Volumul mărfurilor vândute către populație în anul 1979 a avut o valoare de 3486328 lei.

În comună mai exista și o cooperativă de credit, care prin împrumuturile acordate sprijinea populația în procurarea de bunuri necesare familiei. Aici lucrau doi funcționari.

Ca unități prestatoare de servicii, existau două croitorii, o cizmărie, două centre de încărcat sifoane și două gogoșerii. În acest sector lucrau un număr de 7 muncitori.

EVOLUȚIA ECONOMIEI DUPĂ ANUL 1990

După revoluția din decembrie 1989, în structura economiei comunei au avut loc unele transformări radicale. Economia comunistă s-a destrămat și s-a trecut la o economie privată a pământului și la privatizarea unităților de stat.

a) Agricultura

În anul 1990 au fost desființate cooperativele din comună, iar pământul a fost redat oamenilor în conformitate cu Legea 18/1991. Pământul nu a mai fost primit în totalitate conform registrelor agricole, ci în proporție de 82–85% deoarece, au fost scăzute suprafețele ocupate de perdelele de protecție și de canalele de irigații.

Actualmente, comuna dispune de 3861 ha teren agricol din care 3335 ha teren arabil cuprins în întregime în sistem de irigații. După modul de folosință și felul proprietății, situația în anul 1999 se prezintă astfel:

Categoriile de terenuri	<u>Total</u> Ianca Potelu		Persoane cu domiciliul în <u>localitate</u>	Persoane cu domiciliul în <u>alte</u> <u>localități</u>	Persoane <u>Juridice</u>
Teren arabil	2493	842	2273	30	1032
Pașuni naturale	96	50	-	-	-
Vii	228	152	-	-	-
Livezi de pomi	-	-	-	-	-
Total teren agricol	2817	1044	2799	30	1032

În ceea ce privește structura culturilor, predomină cultura cerealelor, grâu și porumb. Suprafața de grâu a fost de 850 ha, iar de porumb de 1389 ha. Alte culturi mai importante sunt: floarea soarelui 43 ha, tutun 38 ha, legume 140 ha, pepeni verzi și galbeni 238 ha, plante de nutreț 66 ha etc.

După anul 1990, când cetățenii au reintrat în posesia pământului, a crescut foarte mult, în comparație cu perioada comunistă, numărul animalelor crescute în gospodăriile acestora. Astfel, numărul bovinelor în anul 1999 au fost de 272, din care 145 vaci de lapte, restul fiind junici și tineret bovin.

Ca urmare a reînființării izlazului comunal, a crescut și numărul ovinelor și caprinelor. Astfel, la nivel de comună sunt înregistrate un număr de 6940 ovine, din care 4570 oi pentru reproducție, iar numărul caprinelor era de 2625, din care 2100 capre.

În gospodăriile populației se mai găsesc un număr de 1500 de porci, din care 100 scroafe de prăsila, 12000 păsări din care 7100 păsări ouătoare adulte și 110 familii de albine.

O atenție deosebită a fost acordată creșterii animalelor pentru muncă și transport, în comună găsindu-se un număr total de 530 cabaline, din care pentru muncă, cu vârsta de peste trei ani, 440, precum și un număr de 82 măgari și catâri.

Pentru munca în agricultură, cetățenii din comună și-au cumpărat, după anul 1990, tractoare și mașini agricole. Astfel, în comună se găseau în anul 1999, 12 tractoare până la 45 CP, 16 tractoare de 65 CP, 13 tractoare de peste 65 CP, 25 de pluguri pentru tractoare, un combinador, 5 semănători mecanice pentru păioase și 7 pentru prășitoare.

Pentru transport se găseau 35 remorci pentru tractor, 23 autovehicole pentru transport mărfuri și 570 căruțe.

b). S.C. Potas SA

Aceasta societate s-a înființat în urma destrămării Asociației intercooperatiste, fiind transformată în societate de stat. În cadrul ei au rămas fermele de pomi din satele Ianca și Potelu, suprafețele ocupate de acestea fiind compensate prin alocarea din fondul de stat, din baltă.

Actualmente, pe lângă pomii fructiferi, care nu mai sunt productivi, se cultivă și plante de cultura mare, grâu și porumb, și se execută lucrări de prestări servicii unor locuitori din sat.

În prezent această societate este în curs de privatizare, aceasta făcându-se prin cumpărarea acțiunilor de către salariații societății.

c) Fermele I.A. Corabia

Acestea își continuă activitatea, dar unitatea a fost reorganizată după 1990. Fostul I.A.S. Corabia a fost transformat în societate comercială, purtând numele de S.C. Corias S.A. În prezent aceasta societate este supusă procesului de privatizare, fiind în curs de lichidare.

d) Silvicultura

Pe teritoriul comunei, în afară pădurii din luncă, se mai află 475 ha de pădure care se află în proprietate la ROMSILVA. În prezent sunt luate măsuri de către primărie pentru a fi reîmpădurite suprafețele de nisip, care au fost ocupate de vechea pădure și de vii și care să fie date în proprietatea cetățenilor care dețin aceste suprafețe.

e) Industria

În cadrul activităților industriale sunt cuprinse: fabrica de cărămidă, două brutării și Vinalcoolul. Toate aceste unități, care se găseau și în timpul comunismului, după 1990 au fost privatizate, fiind cumpărate de oameni de afaceri din alte localități. Exemplul cel mai semnificativ în acest sens, este cumpărarea Vinalcoolului de către poetul Mircea Dinescu din București.

f) Activități comerciale

Activitatea comercială s-a îmbunătățit foarte mult după anul 1990, astăzi ea este desfășurată de un număr de 25 agenți economici cu 29 unități particulare din care: 17 Societăți comerciale cu răspundere limitată (SRL) cu 18 unități, 7 Asociații familiale cu 9 unități și Cooperația de consum cu 2 unități.

g) Activități de prestări servicii

Prestările servicii sunt asigurate în comună prin:

S.C. AGROMECA – fostul S.M.A. – a fost supus procesului de privatizare, rămânând ca principalul prestator de servicii pentru agricultură.

R.A.I.F – fostul Sistem de irigații – deservește în continuare irigarea întregii suprafețe agricole de pe raza comunei. Din păcate, o parte din locuitori au furat dalele de pe canale, uleiul din transformatoare și chiar transformatoare, ducând la degradarea sistemului.

BAZA ROMCEREAL – pentru depozitarea cerealelor – este supusă și ea procesului de privatizare.

ACTIVITATEA DE MORĂRIT – este deservită de 4 mori de grâu și de porumb. Din acestea numai una este de stat, celelalte fiind particulare.

STAȚIA PECO – proprietate privată, deservește populația din comună și din satele din împrejurimi cu produse petroliere, benzină și motorină. Stația are numai două pompe.

Tv. CABLU – este o societate privată înființată în anul 1998, și a reușit să introducă televiziunea prin cablu în cele două sate, având un număr de 13 programe, dintre care 6 sunt principalele programe românești.

BANCA DE CREDIT, (banca populară) „Tudor Vladimirescu,, - prin împrumuturile acordate, ajută pe cetățenii din comună și din satele învecinate pentru procurarea de diferite materiale, unelte și îngrășăminte chimice.

AGENȚIA C.E.C. – ca și banca de credit existau și înainte de 1989 și deservește populația din comună și din satele învecinate.

În afară de unitățile de prestări mai sus menționate, în comună mai există 5 ateliere de croitorie și o cismărie, toate particulare.

1. Datele au fost culese din planurile de producție a celor două cooperative agricole de producție

2. Datele au fost luate din Situațiile statistice de la S.M.A. Potelu

3. Datele au fost luate după Planul de producție al S.M.A. Potelu din anul 1980.

4. Datele au fost luate de la Sistemul de irigații Potelu.

5. Datele au fost luate din situațiile Consiliului popular Ianca și ale Ocolului silvic Corabia.

6. Datele au fost luate din Planul de producție al Vinalcoolului și situațiile de la Primăria Ianca

7. Datele au fost luate de la Cooperativa de consum și cea de credit.

8. Datele au fost luate din Registrul agricol (sinteză), de la Primăria Ianca.

CAP. V. ÎNVĂȚĂMÂNT, CULTURĂ, CULTE, SĂNĂTATE, SPORT

a) Învățământul

Începuturile școlii în comuna Ianca se pot data din prima jumătate a secolului al XIX-lea, până în anul 1838, an ce constituie punctul de plecare în ceea ce privește instituirea învățământului public la sate în Țara Românească.

Astfel, într-un raport din 23 februarie 1836, al ocârmuirii plășii Balta către ocârmuirea județului Romanați, reiese că „... făcând iznoavă în tot cuprinsul acestei plăși, în nici un sat nu s-au găsit cea mai mică școală pentru învățatură de copii decât numai la satul Ianca în prea puțin număr supt învățatura unui Stan sin Popa Tudor din acest sat începută din trecuta luna a lui ghenarie...”⁽¹⁾. Deci, s-ar putea spune că școala de la Ianca este una din primele școli satești, chiar dacă este particulară, din cuprinsul plășii Balta și poate chiar și din județ, numărul total al școlilor fiind de 16.

În lista de candidați ce s-au primit la învățatură spre a se orânduî dascăli la sate din 1838, se afla și Marin Gâlculescu, fiu de mirean din Ianca, în vârstă de 23 ani, care va fi orânduî dascăl în satul Crușov⁽²⁾. Dar împotriva lui, subocârmuitorul plășii Balta și-a coalizat rudele și cunoștințele⁽³⁾, făcând să reintre în slujbă în 1844 în satul Apele Vii⁽⁴⁾, azi în județul Dolj. De fapt, acesta va fi mereu un nemulțumit împotriva orânduîelilor, fiind un activ propagandist la revoluția din 1848⁽⁵⁾ și un instigator al țăranilor împotriva arendașilor, așa cum se întâmplă în noiembrie 1852 cu țăranii din satele Călarași și Bechet⁽⁶⁾.

În anul 1839, la școala din Ianca învățau un număr de 46 de elevi⁽⁷⁾, probabil tot sub îndrumarea lui Stan sin Popa Tudor, până la 1848.

După înfrângerea revoluției de la 1848, școlile își vor întrerupe temporar porțile, iar învățătorii își vor relua îndeletnicirile țărănești obișnuite, întrucât leașa și celelalte drepturi nu le ajungeau pentru existența zilnică⁽⁸⁾.

În anul 1855, în lista de la Ministerul Cultelor și Instrucțiunilor publice, cele două sate, Ianca și Potelu, apar ca sate cu peste 100 de familii în care trebuia să se înființeze școală⁽⁹⁾.

La 23 martie este numit învățător Ion Brandenburg, pentru satele Dăbuleni și Ianca⁽¹⁰⁾. Școala se va despărți de Dăbuleni în martie 1858, când la Ianca va fi numit învățător Stan Mitină Grigorie⁽¹¹⁾.

Școala din satul Potelu se va deschide la data de 29 septembrie 1859, prin numirea ca învățător a lui Pascu Voiculescu, care va demisiona la 15 aprilie 1862, din motive familiale⁽¹²⁾. Până la această dată, copiii dornici de învățatura, mergeau la școala din Grojdibodu, care era școala de centru pentru satele Grojdibodu, Hotaru și Potelu⁽¹³⁾.

Nici după redeschiderea școlilor, situația învățătorilor nu se va îmbunătăți. Astfel, într-un raport din 22 mai 1858, revizorul districtului Romanai, Ion Argeșeanu, cerea să se trimită lefurile „...fiindcă mulți din învățători umblă a demisiona, zicându-mi că de nu le vom slobozi lefile se leapădă de această misie“⁽¹⁴⁾.

Învățătorii nu aveau un statut aparte în viața satului, având aceleași obligații ca și ceilalți locuitori. La 11 septembrie 1858, un grup de învățători din județul Romanai, printre care și învățătorul Stan M. Grigorie din Ianca, se plâng la Eforia Instrucțiunilor Publice că ei nu sunt scutiți de clacă și că sunt luați prin silnicie de arendași și proprietari cu ajutorul

dorobanților, de la școală pentru a face zile de clacă, neputându-și îndeplini misiunea⁽¹⁵⁾.

În privința învățaturii de carte la începuturile școlii, ne vorbesc documentele vremii. Lipsa de cadre făcea ca în multe sate să nu se deschidă școli, sau acestea să funcționeze periodic, fapt pentru care majoritatea locuitorilor satelor rămâneau neștiutori de carte. Învățătorii erau absolvenți a patru clase, știind doar să scrie și să citească, de multe ori și acestea superficial, așa că nu puteau să dea decât o pregătire superficială elevilor.

De asemenea, lipsa cărților în școlile de la sate făcea tot mai mari dificultăți în ceea ce privește difuzarea științei de carte în rândul elevilor. În septembrie 1861, institutorul clasei a IV-a din orașul Caracal, care răspundea de învățământul rural, cere ministerului 100 de table Lancasteriene, celelalte fiind stricate, având litere vechi⁽¹⁶⁾, aceasta dovedind că școlile nu dispuneau de un material corespunzător bunului mers al învățământului.

O altă greutate în buna desfășurare a învățământului era și faptul că, elevii erau luați de către părinți de la școală primăvara, odată cu începerea muncilor în câmp. De aceea, prefectul județului Romanați cere în aprilie 1863 Ministerului Cultelor și Instrucțiunilor publice, ca urmare a raportului subprefectului plășii Balta, să aprobe desfășurarea cursurilor în perioada 1 noiembrie – 1 aprilie, întrucât după această dată copiii nu mai vin la școală⁽¹⁷⁾.

Cu toate că Legea Instrucțiunilor publice din anul 1864 prevedea generalizarea, obligativitatea și gratuitatea învățământului primar, un mare număr de copii vor rămâne în afara școlii. La școala din satul Ianca în anul 1868 învățau 40 de elevi în două clase, iar la școala din Potelu, 20 de elevi⁽¹⁸⁾.

Localul școlii din satul Ianca, în anul 1865, era în stare bună, pe când cel al școlii din Potelu era din gard vechi și în stare proastă⁽¹⁹⁾. În aceste școli au învățat și unii bătrâni ai

satului. Astfel, școala din Ianca, este școala în care a învățat și învățătorul Ion Domozină, azi decedat. Aceasta era o școală din cărămidă, cu două săli de clasă, cu cancelarie la mijloc și cu prisă în față, aflându-se pe locul actualului dispensar medical. Localul s-a menținut până în anul 1924, când s-a terminat construcția unui nou local de școală, cu patru săli de clasă și cancelarie, pe locul căreia se găsește actuala școală cu etaj și sala de sport⁽²⁰⁾.

Localul primei școli din Potelu se află în curtea actualei școli și era construit din lemne împletite cu viță de vie și lipit cu pământ⁽²¹⁾. Acest local s-a menținut până în anul 1890, când a fost construit un nou local de școală⁽²²⁾, conceput cu o singură clasă, cancelarie și camera de dormit pentru învățător. Această clădire mai există și azi, ea fiind transformată în primărie în anul 1928, când a fost construită o noua școală cu două săli de clasă și cancelarie, iar în anul 1949, în cămin cultural.

La școala din Potelu este numit în anul 1869, în urma examenului de atestare, învățător suplinitor Demetriu Dobrotescu, născut în satul Dobrotești, Județul Dolj, absolvent al clasei a IV-a din orașul Caracal⁽²³⁾. Documentar, nu am putut determina anul în care acesta a părăsit școala.

Primul învățător cu școala normală este Ion Florescu din comuna Dobrotești (Dolj), care apare în documente în anul 1890⁽²⁴⁾. După cum își amintea bătrânul Marin Tomosache, acesta a stat în sat 18 – 19 ani; cum acesta pleacă în anul 1898, transferându-se la școala Amărăștii de Jos (Dolj), înseamnă ca el să fi venit la școala din Potelu în anul 1879, an ce corespunde cu cel al absolvirii de către acesta a școlii normale „Vasile Lupu“ din Iași⁽²⁵⁾ și deci, până la această dată, să fi stat la școală învățătorul suplinitor Demetriu Dobrotescu.

La școala din Ianca este numit învățător, în anul 1877, Petre Diaconescu⁽²⁶⁾, iar din anul școlar 1899 – 1900, apare și al doilea post pe care va fi numit N. Marinescu⁽²⁷⁾.

Situația științei de carte din comuna Ianca la sfârșitul secolului al XIX-lea este dată de Recensământul general al populației. În general, în comună predomina analfabetismul. Acest lucru se poate observa din tabelul de mai jos⁽²⁸⁾:

Satul	Știu să scrie și citi						Nu știu să scrie și citi					
	7 - 15 ani		Peste 15 ani		Total		7 - 8 ani		Peste 15 ani		Total	
	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F
Ianca	108	12	144	7	252	19	174	258	697	845	871	1103
Potelu	26	-	49	5	75	5	89	113	324	324	342	437
Total	134	12	193	12	327	24	263	371	1021	1169	1284	1540

Analizând tabelul, se poate observa că din cei 780 de copii între 7 – 15, cât număra cele două sate, știau să scrie și să citească doar 146, reprezentând mai puțin de un sfert (18,71%), restul de 91,28% fiind analfabeți. Ponderea mai mare o dețineau fetele, care frecventau școala într-un număr redus. La satul Potelu nu exista nici o fată din grupa 7 – 8 ani, care să știe să scrie și să citească. Fetele știutoare de carte reprezentau 3,13% din totalul sexului feminin și doar 1,53% din totalul copiilor din grupa 7 – 15 ani.

La grupa de peste 15 ani situația este mult mai gravă. Astfel, din cei 2395 de locuitori de peste 15 ani, numai 205 știau să scrie și să citească, reprezentând 8,56% (din aceștia sexul feminin reprezenta 0,5%, iar sexul masculin 8,06%).

Din anul 1898, la școala din Ianca apare și cel de al doilea post. În anul 1906, se înființează cel de al treilea post, iar din 1911, cel de al patrulea⁽²⁹⁾.

În aceasta perioadă a funcționat la școala din Ianca și învățătoarea Eugenia Fl. Ionescu, cea care în literatura română este cunoscută sub pseudonimul de Ada Umbră.

Eugenia Fl. Ionescu s-a născut la 21 ianuarie 1885 la Drobeta Turnu Severin. În anul 1903 a absolvit școala normală „Elena Doamna,, din București, în același an fiind numită învățătoare provizorie la școala din Ianca, județul Olt, unde funcționează până la 1 septembrie 1904. După o întrerupere de

doi ani, perioada în care funcționează la școlile din Grojdibodu – Olt și Izlaz – Teleorman în anul școlar 1904/1905 și școala Băbiciu – Olt, în anul școlar 1905/1906, revine la școala din Ianca la 1 septembrie 1906. În anul 1907 este numită definitiv la această școală⁽³⁰⁾, unde funcționează până la 8 octombrie 1928, când se stinge din viață, fiind înmormântată în cimitirul central din Ianca.

Ca poetă a colaborat la revistele „Ramuri“, „Flacara“, „Sburătorul“ etc. Editura Ramuri i-a tipărit volumul „Sub plopi“, poezii de o pronunțată feminitate și muzicalitate și despre care B. Jordan arăta; „Cu Ada Umbră, delicata poetă din Oltenia, dispărută așa de curând, ne găsim în acel climat al poeziei de largă atmosferă și respirație, în care se răsfrânge duioșia câmpului, ideile patriarhale, și toată nostalgia trezită de legănatul florilor și pomilor. Titlul singurului și autenticului său volum de poezie, „Sub plopi“, e în același timp simbolic pentru caracteristica acestei artiste, care a trăit în mijlocul peisajului românesc, ca învățătoare“⁽³¹⁾.

De asemenea, Eugen Lovinescu scria despre poetă: „Sensibilitatea feminină, vapoasă, ușor elegiacă, impresionabilă la toate variațiile naturii – aduce poezia atât de puțin cunoscută a Adei Umbră, în care foșnesc plopii, cântă zorile, se zbucesc vânturile, se lasă amurgurile, zămbesc răsăriturile și se spovedește iubirea în versuri fără noutate, dar acceptabile, fluide, cele mai multe în ton popular, fără ruralism însă. Numai odată, ca în Anghel se aude mai profund zgomotul lanțului din suflet:

Ca umbrele-mi mor anii
...Și nu de ei mi-i greu.
Eu port un lanț în suflet.
De merg târându-mi pașii cu umerii-ndoiți.
- Cum zornăie mereu.
Alătura de mine, mergând nu-l auziți ?
.....
Credințele muriră, dar lanțul a rămas

Și cum mi-ndoi grumajii - drumeț împovărat
 Dar greul unor lucruri, pe care le-am pierdut –
 Nu stau să cuget dacă un jug adevărat
 Sau doar o nălucire pe umeri mi-a căzut“⁽³²⁾.

În amintire poetei, cu ocazia aniversării celor 115 ani de la naștere, Consiliul local al comunei Ianca a luat hotărârea ca Școala cu clasele I – VIII din satul Ianca să poarte numele acesteia – Ada Umbră.

Începând cu anul 1919, școala din Ianca se separă în școala de băieți și școala de fete, ce vor funcționa până în anul 1952⁽³³⁾.

Cu toate că prin Legea învățământului primar al statului și primar normal din anul 1924, se trece la ridicarea pe o treaptă superioară a învățământului, prin prelungirea duratei sale la 7 clase, majoritatea elevilor rămâneau absolvenți a patru clase primare și numai un număr foarte mic urmau și celelalte forme de învățământ.

O situație a științei de carte din perioada interbelică din comuna Ianca, ne este dată de recensământul populației din anul 1930, ce se poate urmări în tabelul de mai jos:⁽³⁴⁾

Satul	Știutori De carte			Instrucție extrașcol.			Instrucție Primară			Instrucție secundara			Instrucție profes.			Instrucție universitară		
	Tot.	M	F	Tot.	M	F	Tot.	M	F	Tot.	M	F	Tot.	M	F	Tot.	M	F
Ianca	1035	754	281	1	-	1	1006	736	270	23	14	9	5	4	1	-	-	-
Potelu	540	386	154	5	4	1	517	367	150	13	11	2	4	3	1	1	1	-
Total	1575	1140	435	6	4	2	1523	1103	420	36	25	11	9	7	2	1	1	

În ceea ce privește situația neștiutorilor de carte pe sexe și grupe de vârstă, acesta se prezintă astfel:⁽³⁵⁾

Grupa de vârstă	Total		Masculin		Feminin	
	Ianca	Potelu	Ianca	Potelu	Ianca	Potelu
7 - 12 ani	87	78	37	27	50	51
13 - 19 ani	298	182	75	42	223	140
20 - 64 ani	919	478	237	120	682	358
Peste 65 ani	99	50	36	21	63	29
Total analfabeți	1403	788	385	210	1018	578

Analizând cele două tabele se pot trage următoarele concluzii :

- din totalul populației de peste 7 ani, de 3766 locuitori, cât numărau cele două sate, știutori de carte erau 1575, reprezentând 41,81%, neștiutori de carte 2191, reprezentând, 58,76%, iar 10 nu au declarat știința de carte;

- 96,7% din cei care urmau școala rămâneau cu o pregătire primară și numai un număr destul de mic – acesta în majoritate băieți – mai continuau celelalte forme de pregătire școlară;

- ponderea cea mai mare în rândul neștiutorilor de carte o dețin femeile (72,84%) ;

- grupa de vârstă neștiutoare de carte o are cea de peste 20 de ani (70,56%).

În anul 1941 la Ianca funcționa școala de băieți cu 4 clase și 217 elevi și școala de fete cu 5 posturi și 210 elevi. La 310 se dădea ceai și o jumătate de sfert de pâine în fiecare dimineață prin rotație pe clase. Școala dispunea de 12 ha de teren agricol pe care îl lucra prin arendare⁽³⁶⁾.

Școala nr.1 din Potelu avea 4 posturi de învățător cu 210 elevi, iar Școala nr. 2 avea 3 posturi cu 156 elevi și dispunea de 3 ha de pământ care era lucrat prin închiriere. Și la Potelu un număr de 45 de elevi primeau gustare zilnic⁽³⁷⁾.

După cel de al doilea război mondial și preluarea puterii de către comuniști ,obligativitatea învățământului de 7 ani, apoi de 8 și 10 ani, s-a impus tot mai mult. Din anul 1986 s-a revenit din nou la învățământul de opt ani.

În toată această perioadă au mai fost construite la Potelu încă două localuri de școala cu trei (în anul 1969) și respectiv , cinci săli de clasa (în anul 1969), iar la Ianca s-au construit două localuri cu trei și cinci săli de clasă. Vechiul local, construit în 1928, a fost dărâmat și pe locul acestuia s-a construit un nou local cu un etaj și 11 săli de clasă. Majoritatea sălilor de clasă sunt amenajate în laboratoare și cabinete pe

obiecte. De asemenea, școlile au fost încadrate cu personal didactic calificat la toate ciclurile de învățământ.

Colectivizarea forțată a tuturor locuitorilor, a făcut ca aceștia să nu-i mai rețină pe copii acasă ci să-i trimită la școală. O mare parte din elevi după absolvirea școlii generale din comună au continuat celelalte forme de învățământ – profesional, liceal și universitar.

Situația pregătirii populației în vârstă de 12 ani și peste, după nivelul școlii absolvite, ne este dată de recensământul populației din 1992, în tabelul de mai jos:⁽³⁶⁾

Localitatea	TOTAL		NIVELUL ȘCOLII ABSOLVITE										Fară școală						
	Sexe	Ambele	Inv.sup.	Inv.postlic.	Liceul	Șc.prof.	Gimnaziu	tre.I	Șc.prim abs.	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
Comuna	4279	2069	2210	32	34	23	9	208	209	399	77	554	654	731	871	115	354		
Ianca	2896	1404	1492	21	18	15	5	129	132	266	47	368	452	509	594	90	239		
Potelu	1383	665	718	11	16	8	4	79	77	133	30	186	202	222	282	25	106		

Dintre cei 13, care nu au declarat școala absolvită, au fost 11 la Ianca (9 de sex masculin și 3 de sex feminin) și 2 la Potelu (unu de sex masculin și una de sex feminin).

Din analiza tabelului de mai sus și comparat cu cel de la recensământul din 1938, se pot trage următoarele concluzii :

- a scăzut foarte mult numărul neștiutorilor de carte, acesta fiind nesemnificativ, fiind de fapt consemnați numai cei care nu au absolvit nici o școală, 469 de cetățeni reprezentând 10,96% din totalul de 4279;

- numărul absolvenților școlii primare este predominant – 1707, reprezentând 37,55%, urmat de cel al gimnaziului și al primei trepte de liceu – 1208, reprezentând 26,23%;

- numărul absolvenților școlii profesionale, complementare și de ucenici este puțin mai mare decât cel al absolvenților de liceu. Astfel, 467 sunt absolvenți ai primei forme de învățământ (11,12%) și 417 sunt absolvenți ai liceului (9,75%), fiind cu mult mai mare de cât în anul 1938;

- față de recensământul din 1938 a crescut numărul absolvenților cu studii postliceale și superioare – 32, reprezentând 0,74% și respectiv – 66 reprezentând 1,54%.

Trebuie menționat că nu s-au luat în calcul numărul celor care au absolvit diferite forme de învățământ, dar care și-au stabilit domiciliul în alte localități din țară.

La școala din Ianca a învățat și cunoscutul comentator sportiv pentru radio și televiziune, Sebastian Domozină care a fost și directorul Studioului de radio și televiziune Craiova. Din păcate, o boală necruțătoare i-a curmat viața în plină afirmare a carierei sale. În amintirea sa, sala de sport de la școala Ianca a primit numele acestuia, iar rodiodifuziunea română a instituit, începând cu anul 2000, un premiu anual de cel mai bun comentator sportiv radio, purtând numele de „Sebastian Domozină“.

Dintre elevii școlii din Potelu s-au remarcat în mod deosebit Constantin Brânarău și George Vișan. Primul a fost casier central al Băncii Naționale în perioada 1944 – 1947, iar cel de al doilea, inspector școlar al Inspectoratului școlar al județului Olt, dar și primul care a obținut titlul științific de doctor în științe filologice.

De asemenea, nu trebuie trecut cu vederea nici George Vișan Popa, care deține funcția de Director general al poștei, pe zona Olteniei și Spiridon V. Nicu, director al Fabricii de bere „ALUTUS,, din Râmnicu Vâlcea, actualmente deputat de Vâlcea în Parlamentul României din partea PDSR. Din generația tânără se remarcă Irîmin Daniela care după absolvirea Facultății de farmacie, a rămas în cadrul facultății unde funcționează ca asistent universitar, fiind înscrisă la doctorat. De asemenea, Rodica Ghigeanu care după absolvirea facultății de matematică din cadrul Universității din București, actualmente se află la doctorat la Facultatea Louisiana din Statele Unite ale Americii.

Printre absolvenții celor două școli se numără numeroși învățători, profesori, ingineri, medici etc. Dintre aceștia o parte activează în comună, iar alții sunt angajați la diferite instituții și întreprinderi din întreaga țară.

Din anul 1957 a fost organizat și învățământul preșcolar, care la început a funcționat cu câte un post de educatoare. Convingerea că grădinița are un rol însemnat în pregătirea copiilor pentru școală, a făcut ca azi să nu mai existe copil care să nu fie cuprins în această formă de învățământ.

Astăzi, chiar dacă numărul copiilor de vârstă preșcolară a scăzut, grădinița din satul Ianca are patru grupe de copii, iar cea din Potelu, două grupe.

Religia

Așa cum s-a mai arătat și la capitolul Considerații demografice, marea majoritate a populației după religie este ortodoxă, existând în satul Ianca un număr neînsemnat de membri ai religiei adventiste.

În comună există trei biserici ortodoxe și o casă de cult adventist.

În satul Ianca există două parohii ortodoxe, la care funcționează doi preoți – Pr. Rusu Constantin și Pr. Turcu Constantin.

În satul Potelu există o singură biserică ortodoxă la care slujește Pr. Draguț Gabriel, aici neexistând nici un membru al cultului adventist.

Căminul cultural

În comună se găsesc două cămine culturale. În Potelu căminul cultural a fost înființat în anul 1936, fiind amenajat în localul vechi al școlii construite în anul 1890, local ce se menține și astăzi.

La Ianca clădirea căminului cultural a fost construită în anul 1976. Până atunci activitățile culturale se desfășurau într-o sală de clasă a școlii.

Cea mai frumoasă activitate culturală desfășurată în comună poate fi socotită cea din perioada anilor 1949 – 1957, când sub îndrumarea învățătorului Haralambie Negrilă, instructor de dansuri și cor, ajutat de învățătorul Alexandru Ionescu și profesorul Marius Vasilescu, au reușit să obțină numeroase premii pe plan raional, regional și național. În anul 1954, formația de dansuri a Căminului cultural Potelu, a obținut locul II pe țară cu dansul tematic „Cultura bumbacului,, iar rapsodul popular Tudor Sarcea, din Ianca, a obținut premiul I la solz de pește.

După plecarea forțată din sat a lui Haralambie Negrilă, care căzuse în dizgrația securității din motive politice, activitatea culturală a intrat în declin.

Începând din anul 1970, prin numirea ca director a prof. Stelian Ghigeanu (autorul lucrării) activitatea artistică a început să se revigoreze. S-a reorganizat taraful lăutarilor din Ianca și s-a organizat o formație de dansuri populare, cu două suite, punându-se baza unui ansamblu folcloric.

În anul 1972, Căminul cultural Ianca a reprezentat județul Olt cu formația de dansuri, alături de faimoasa formație de călușari din Vâlcele, la festivalul folcloric de pe litoral, desfășurat pe perioada unei săptămâni, zilnic se făcea parada portului popular, și se dădeau spectacole în fiecare stațiune. Din formația de dansuri făceau parte tineri și tinere din cele două sate, precum și cadre didactice de la școlile generale. Dintre tinerii de atunci, elevi de liceu, pot fi amintiți; Pascu Mirel, actualul primar al comunei, frații Nuna – Dan și Aurel etc.

În anul 1974, director fiind prof. Eugen Preda, ansamblul folcloric a participat la festivalul de folclor de la Brăila.

Activitatea culturală a fost continuată de Ion Irimin, un bun animator cultural, care a reușit să organizeze turnee în Bulgaria prin reciprocitate, iar în anul 1980 a obținut titlul de laureat al Festivalului interjudețean de folclor de la Tulcea.

Între anii 1982 – 1985, s-a creat și o formație de cor, condusă de învățătorul Ion Măciucă și care a luat premiul I pe județ și premiul III la faza interjudețeană.

În cadrul celor două cămine culturale au existat și câte un cinematograful care în ultimii ani s-au desființat datorită pătrunderii televiziunii cât și a televiziunii prin cablu.

Biblioteca

Până în anul 1972, au existat două biblioteci, câte una în fiecare sat. Din acest an, datorita unor ambiții egoiste ale unor oameni, prin ordinul dat de comitetul de partid, biblioteca din satul Potelu a fost desființată și mutată în întregime în satul Ianca, azi în acest sat existând doar biblioteca școlii generale.

Biblioteca comunală numără peste zece mii de volume dar, din păcate, funcționează foarte prost.

e. Abonamente la ziare, reviste, radio și televiziune

Abonamentele la ziare, reviste și televiziune se realizează prin oficiile poștale, la Ianca existând oficiu poștal, iar la Potelu o agenție. Abonamentele radio sunt plătite prin factură pentru plata energiei electrice, eliberată de I.R.E. Corabia.

În ambele sate există câte o centrală telefonică semi-automată, iar în anul 2001 se preconizează să se introducă telefonia automată pe bază de fibră optică prin Alcatel ,

Numărul abonamentelor la ziare și reviste a scăzut în ultima perioadă datorită prețului mare dar și datorită pătrunderii radioului și, mai ales a televiziunii, aproape în fiecare casă. Astfel, media lunară la abonamente la presa este de 150 la Ianca și de 60 la Potelu. Ziarul cu cea mai mare răspândire este cotidianul Adevărul. Alte ziare care mai intră în comună sunt: Evenimentul zilei, Libertatea, Gazeta de sud, Oltul, etc.

f. Sportul

Sportul a pătruns în comună prin tineretul care mergea la studii în orașele din țară și care, venind în vacanță, organizau diferite jocuri sportive în care erau antrenați și ceilalți tineri din comună.

Printre jocurile sportive care au avut o mai mare atracție au fost: fotbalul, voleiul și handbalul. La volei și fotbal se organizau săptămânal, între 1960 și 1970, întreceri între cele două sate.

Echipa de volei a satului Potelu era una dintre cele mai bune din fostul raion Corabia, rivalizând cu cea a comunei Cilieni. S-a mai remarcat echipa de handbal a satului Potelu, care în anul 1971 a obținut locul II pe județ, în anul 1972 locul I, iar în anul 1974 locul II.

Un sport care a avut priză la tineretul școlar a fost și tenisul de masă, practicat cu succes la ambele școli, având rezultate deosebite. Astfel, în anul 1974, Constantinescu Rodica, elevă a școlii Potelu, a obținut locul I pe județ, de ea ocupându-se învățătorul Teodor Ciocan de la școala Potelu, iar la școala din Ianca remarcându-se profesorul de sport Stan Stăvaru.

Sportul cu cea mai mare răspândire a fost și rămâne fotbalul. Comuna, înainte de 1990, a avut o echipă de fotbal alcătuită din tineri din cele două sate, care a activat în campionatul intercomunal din cadrul județului Olt. Azi, echipa de fotbal este înscrisă în campionatul județean.

În prezent, în fiecare sat există câte un teren de fotbal, handbal și volei. De asemenea, la școala din Ianca a fost construită o sală de sport pentru bună desfășurare a orelor de educație fizică.

g. Sănătatea

Încă din anul 1956 a fost construit un dispensar cu casă de naștere în satul Ianca. Pe parcursul timpului, casa de naștere a fost desființată și s-au reamenajat alte cabinete medicale. Actualmente, dispensarul dispune de un cabinet de medicină generală, un cabinet stomatologic fără medic specialist, două cabinete pentru tratament și locuința pentru medic.

Asistența medicală este acordată de doi medici generaliști, dintre care, dr. Prina Monica este născută în satul Potelu, și patru asistenți medicali.

1. Arh. Statului Slatina, File din istoria învățământului din județul Olt, 1741-1864,(documente), p. 5.
2. Ibidem, p. 6 și 9.
3. G.D.Iscru, Contribuții privind învățământul la sate în Țara Românească până la jumătatea secolului al XIX-lea, București, Edit. Didactică și pedagogică, 1975, p. 178.
4. Ibidem, p. 202.
5. Ibidem.
6. Arh. Statului București, Problema țărănească în Oltenia (Documente), p. 354 – 355
7. N. Andrei, Gh. Pârnută, Istoria învățământului din Oltenia, Craiova, Edit. Scrisul românesc, 1977
8. G.D. Iscru, Op. cit., p. 204 – 205.
9. Arh. Stat. București, Fond. Ministerul Cultelor și Instrucțiunilor Publice, dos. 4642/1855, f. 19 10. Ibidem, f.685.
11. Ibidem, dos. 3821/1857, f. 19
12. Ibidem, dos.299/1860, f. 368 – 369.
13. Ibidem, dos. 2760/1859, f. 88.
14. Ibidem, dos. 3821/1857, f. 281.
15. ibidem, f. 221.
16. Ibidem , dos. 229/1860, f. 60.
17. Ibidem, dos. 426/1862, f. 179.
18. Arh. Stat.Slatina, Fond. Prefectura Romanai, dos. 12/1868, f. 10.
19. Ibidem, File din istoria învățământului în județul Olt, p. 236.
20. Memoriile învățătorului pensionar Ion Domozină.
21. Memoriile pensionarului Marin Tomosache.
- 22.Arh.Stat.Slatina,Fond.PrefecturaRomnați,dos28/1890,f.19
- 23.Arh. Stat, București, Fond. Ministerul Cultelor și Instrucțiunilor Publice, dos. 17/1869, 109 – 110. 24. Ibidem, dos. 238/1890, f. 6v.
25. Arh. Șc. generala Potelu, Registru de inspecții
26. Arh. Șc. gen. Ianca.
27. Ibidem.
28. Recensământul general al populațiunei României din decembrie 1889,București, Edit. Institutul de arte grafice, 1905.
29. Arh. Șc. Gen. Ianca, jud. Olt, Cataloagele din anii 1906 și 1911.
30. Anuarul Ministerului Instrucțiunilor publice pe 1910, Buc. 1918, p.266,dos. 4047.
31. B. Jordan, în Antologia învățătorilor în literatură, Buc. Edit. Cugetarea, f.n. p. 13.

- 167.
32. Eugen Lovinescu, Istoria literaturii române, București, Edit. Minerva, 1981, p. 166
33. Arh. Școlii generale Ianca, Registrele matricole.
34. Recensământul populației din 1930, București, 1930, vol. III, p. 388.
35. Ibidem.
36. Arh. Stat. Slatina. Fond. Primăria Ianca, dos. 50/1941, f. 4.
37. Ibidem, dos. 51/1941, f. 4.
- 38.. Recensământul populației și locuințelor ,din ian. 1992, Direcția Județeană de Statistică, jud. Olt, vol.I, partea I/2 ,p. 209 - 210.

CAP. VI. CARACTERISTICI ETNOGRAFICE

1. Satele, gospodăriile și locuințele

Satele, după structura și textura lor, sunt sate de tip adunat, având forma poligonală.

Prin acțiunea de sistematizare a așezărilor rurale care fusese adoptată de Plenara C.C. al P.C.R. din 5 – 6 octombrie și aprobată prin Legea nr. 59 din 1974, urma să se aducă modificări de substanță structurii și înfățișării satelor. Prin reducerea la 250 m.p. a curților și construirea caselor tip cu etaj impuse de către partid, suprafața satelor se reducea cam la o treime din cea actuală. Această lege a fost anulată în urma revoluției din 1989.

Gospodăria țărănească tradițională se compune din următoarele: casă în care locuiește gospodarul cu familia sa, bucătăria de vară, grajdul pentru cornute, pătulul făcut din nuiele împletite folosit pentru depozitarea porumbului, țarcul pentru oi, cotețe pentru porci etc.

În timpul comunismului, curtea gospodăriei (oborul) și-a schimbat înfățișarea. În locul curții deschise, țăranii au trecut la sistematizarea acesteia; astfel, o parte din vechile construcții au dispărut, iar altora li s-a dat o alta întrebuințare. Printre cele care dispăruseră erau grajdurile, pătulul, țarcul pentru oi, în schimb s-a construit păierul în care se găsește hambarul pentru cereale, iar grajdul a fost transformat în bucătărie de iarnă sub care se găsește pivnița pentru depozitarea vinului.

După anul 1990 un mare număr de țărani și-au reconstruit grajdul și țarcul pentru oi.

Cea mai mare parte a curții a fost plantată cu viță de vie sau cultivată cu roșii de la care oamenii obțin producții însemnate.

În cele ce urmează, se va face o descriere a vechilor locuințe, pornind de la câteva toponime și de la discuțiile purtate cu bătrânii satului.

Plecând de la toponimicele „Prundul Cătunelor“ și la „Căscioare“ se poate înțelege că este vorba de așezări omenеști cu case simple, rudimentare.

În vorbirea locuitorilor „cătunul“ este același cu „bordeiul“, de unde concluzia că prima locuința a oamenilor a fost bordeiul semiîngropat din care a evoluat casa semi-îngropată, apoi cea de suprafață. Bătrânii satului povestesc că și ei au locuit o perioadă de timp în asemenea locuințe, ce se păstrase de bătrânii lor, alături de casa de suprafață.

Din relatările lor, bordeiul era așezat pe o groapă adâncă de 1 – 1,5 metri, având forma dreptunghiulară, mai joasă la unul din capete. În mijlocul gropii se aflau două bârne groase pe care se sprijinea o alta, numită grindă care, la rândul ei, sprijinea căpriorii la unul din capete, celelalte fiind înfipte în pământ. Peste căpriorii erau așezate scânduri late, la distanțe mai mari, peste care se punea trestie sau papură multă – care se găsea din belșug în baltă – apoi pământ, acoperind astfel și golurile dintre scânduri. Pământul era pus pentru a nu lua vântul trestia, dar și pentru a camufla locuința împotriva năvălitorilor și în special a turcilor, ținând cont că satele erau așezate în câmpie, în apropiere de Dunăre. În interior, scândurile erau văruite, bordeiul neavând tavan, iar ferestrele, mici, se găseau la nivelul pământului și, în loc de geam, era pusă piele de vită.

Planul bordeiului era alcătuit dintr-o încăpere centrală în care se găsea vatra, iar de fiecare parte a acesteia se găseau două încăperi. Vatra avea un coș piramidal, făcut dintr-o împletitură de nuiele lipită cu lut; ca accesorii specifice vetrei

erau: ceaunul cu lanțul de care era atârnat, pirostriile de fier, o măsuța joasă, rotundă cu trei picioare și scaunele scunde cu trei picioare, făcute de rudari. În odaia de locuit se afla o sobă oarbă ce avea gura la vatră, două paturi dispuse în unghi drept, de regulă, în colțul opus intrării sau în paralel, formate din scânduri așezate pe pari bătuți în pământ; pe lângă acestea se mai găsea o masă înaltă și scaune cu spătar înalt. Pe pat era așternută o rogojină împletită din papură pe care se dormea. În odaia bună, care nu era locuită, se găsea un pat asemănător cu cel din odaia de locuit, pe care se așternea un țol (velința), lada cu țoale (lada de zestre) și diferite ștergare care o împodobeau.

La unele bordeie, se mai găsea și o alta încăpere mai mică, care se continua din vatră și care era folosită la depozitarea diferitelor lucruri, numită celar.

În fața bordeiului, era gârliciul care avea rol de a proteja intrarea în bordei. În gârlici, pe marginile laterale, se găseau niște paturi făcute din pământ, numite popular „brăgar“, unde oamenii dormeau vara, când era cald.

Bordeiul folosit ca locuință, are o vechime mult mai mare, încă din epoca dacică; urme de bordeie dacice s-au putut vedea până în zilele noastre pe teritoriul satului Potelu, la locul numit „curtea școlii,, ele continuând să existe și în epoca medievală, bordeiele din Potelu fiind amintite și de Eugen Barbu în cartea „Vânzare de frate,, ca loc de refugiu al „haiducilor lui Amza,,⁽¹⁾

Casa semiîngropată prezintă aceeași alcătuire ca și bordeiul, cu deosebirea că avea tăvănelă.

Din aceste locuințe a evoluat casa de suprafață, compusă din una sau două încăperi: vatra sau ogeacul și soba sau odaia de locuit.

Țăranii mai înstăriți construiau și o a treia încăpere, adică „odaia de sus“ sau „odaia bună“, în care își păstrau obiectele de preț ale familiei.

Ulterior, locul gârliciului este luat de prispă, iar mai târziu de balcon. Azi, cu totul izolat, se mai găsesc elemente ale vechii case tradiționale, la care în general s-a renunțat.

La casele noi, construite în ultimii ani, locul vetrei este luat de o sală ce se afla între camere sau în fața camerelor, iar balconul este redus la o marchiză – acoperiș prelungit pe unul sau două picioare de ciment – la intrarea în casă. Vatra este trecută în componența păierului. Acoperișul casei nu mai este simplu ci se construiește în două sau mai multe dolii (scurgeri de apă).

De asemenea, și interiorul camerelor (odăilor) s-a schimbat, locul sobelor oarbe fiind luat de sobele cu plită, făcute din cărămidă sau teracotă – în odaia de locuit – iar în odăile bune, sobele fiind făcute cu fumuri, din teracotă; mobila modernă vine să înlocuiască aproape complet vechile pături din lemn și lăzile de zestre, contribuind din plin la civilizația modernă.

O altă schimbare în evoluția locuinței este faptul că, în ultimii 20 ani, au apărut case tip vilă cu unul sau două etaje, acestea fiind în număr mai mare în satul Ianca decât în satul Potelu.

2. Ocupațiile

Ocupațiile tradiționale ale locuitorilor comunei Ianca, ale căror caracteristici etnografice, corelații și interdependențe vom încerca să le definim în această lucrare, sunt în primul rând, agricultura, viticultura, creșterea animalelor, pescuitul și meșteșugurile.

În prezentarea caracterelor etnografice ale ocupațiilor locuitorilor din comună, se va pune un accent mai mare pe descrierea uneltelor folosite de oameni în activitățile lor.

3. Uneltele agricole

Agricultura este o ocupație străveche a locuitorilor din comuna Ianca. Anumite materiale etnografice cu caracter arhaic – ca de exemplu piatra de râșniță, care se găsește la colțul muzeistic al școlii din Potelu – constituie o mărturie grăitoare cu privire la practicarea acestei ocupații pe acest teritoriu.

Uneltele agricole tradiționale se pot clasifica după modul de folosire în două mari categorii:

- unelte manuale (folosite cu mâna), din care fac parte: toporul pentru defrișare, cosorul pentru secuire, săpăliga, sapa de prășit, hârlețul de fier, secera, coasa, grebla, furca etc.;

- unelte tracționate de animale ca plugul, rarița, grapa etc.

Încă din cele mai vechi timpuri, pentru arat s-a folosit plugul din lemn sau aratrul, la care, mai târziu s-au adăugat cormanul, cuțitul lung și fierul lat, toate din fier. Aratrul nu întorcea brazda ci numai scurma pământul, în timp ce plugul de lemn cu corman răsturna brazda.

Plugul de lemn era alcătuit dintr-un grindei lung de lemn, ce avea un capăt introdus într-o bortă a coarnelor plugului. În partea din față a grindeiului, la o mica distanță de capăt, erau făcute trei găuri ce slujeau pentru fixarea grindeiului pe rotile. Grindeiul era fixat pe plazul plugului printr-o bârsă de lemn ce avea în partea ei superioară o gaură în care era băgat un cui de lemn și în acest fel nu permitea grindeiului să se salte în sus; plazul era ținut fix și în partea din spate prin capătul coarnelor plugului. În capătul plazului de lemn se afla înfipt fierul lat, în față căruia, prin grindei străbătea și era fixat fierul lung ce tăia brazda care apoi era tăiată pe dedesubt de fierul lat. De bârsă și coarnele plugului era fixat cormanul de lemn – o scândură în formă de dreptunghi alungit, care putea să fie ușor mutat de pe o parte pe alta a plugului, pentru a răsturna brazda în aceeași parte. În grindei, înaintea fierului lung, la aceeași distanță la

care se afla acesta față de bârsă, era făcută o bortă în care era băgat cuiul de la schimbătoare, o nuia ceva mai groasă, puțin flexibilă, care avea un capăt fixat de bârsă, mijlocul ei sprijinind cu putere și apăsând într-o parte fierul lung, iar celălalt capăt se afla sprijinit pe cuiul de la schimbătoare. Rolul acestui schimbător era de a muta cuțitul lung spre dreapta sau spre stânga după necesități.

Plugul de lemn a fost, ulterior, înlocuit cu cel confecționat în întregime din fier.

Ralița (rarița) este o unealtă de arat cu două cormane, care se folosește la prășitul al doilea al porumbului și la mușuroitul acestuia.

Primele grape folosite de locuitorii satelor au fost din lemn. Ele erau împărțite în două categorii: grape în întregime de lemn (cu colți din lemn) și grape din mărăcini fixați într-un lemn.

Pentru strânsul recoltei se foloseau coasa și secera (partea lucrătoare din fier) cu care se coseau sau secerau cerealele. Grâul secerat se punea pe legători făcute de obicei în zorii dimineții, când paiele erau mai jilave și se mlădiau mai ușor, se lega apoi în snopi care erau așezați în picioare pentru a se usca, după care erau puși în clăi. Snopii erau apoi transportați la locul de treierat care se numea arie. La început, treieratul se făcea cu ajutorul cailor sau cu boii, prin călcarea spicelor în picioare sau prin tragerea unei unelte de treierat (vălătucul).

Treieratul cu ajutorul cailor se făcea astfel; se înjugau la un jug de cai, format dintr-o scândurica cu o funie ce era legată cu altă funie de un par – stejar – bătut în mijlocul ariei. Caii erau mânați circular peste snopii cu spicele înăuntru spre arie; după ce erau zdrobite cu copitele, paiele erau întoarse cu furca și caii erau mânați în direcție inversă.

Faza următoare treieratului era vânturatul cu ajutorul lopeții de lemn, al unui ciur sau al altor unelte.

Mai târziu, la arie erau aduse mașini pentru treierat, care se compuneau din mașina cu abur ce punea în mișcare, printr-o curea de transmisie, batoza de treierat în care erau aruncați snopii desfăcuți.

Porumbul se prășea cu sapa, de regulă de două ori, la care participa întreaga familie.

Culesul porumbului se făcea toamna și se efectua pe postăți, punându-se în târnă (coș) și apoi în car, transportându-se acasă.

Urma apoi depănușarea (curățirea de foi) a porumbului. Pentru efectuarea acestei operații într-un timp cât mai scurt, se organizau clăci, unde se adunau mai mulți oameni pentru a ajuta la o anumită lucrare ce trebuia să fie efectuată într-un timp scurt.

Astăzi, recoltatul cerealelor se face cu ajutorul mașinilor moderne, numai culesul porumbului se mai face în cea mai mare parte manual.

Depozitarea și păstrarea grâului, ovăzului, orzului și secarei se făcea în gropi, lăzi și hambare, iar porumbul era depozitat în construcții amenajate din nuiele numite pătule.

Gropile de bucate s-au păstrat până la începutul secolului XX. Ele erau de regulă foarte încăpătoare, având o adâncime de circa 3 m și lățimea, la fundul gropii, de peste 2 m, fiind mai strâmtă la gură, având forma de oală. Pentru a proteja cerealele împotriva umezelii, gropile de bucate, de obicei, se lipeau cu un amestec de lut, bălegar și pleavă, apoi se ardeau cu paie o zi întreagă, după care pereții prindeau o crustă foarte trainică.

Pentru a putea fi folosite în alimentație, prelucrarea produselor se efectua, în principal, cu ajutorul râșnițelor și a morilor.

Râșnița a fost folosită din cele mai vechi timpuri. Principiul de acțiune se bazează pe frecare. Cea mai veche unealtă pentru obținere făinii este posibil să fi fost piua în care boabele erau pisate. Râșnițele erau formate din două pietre

plate, de forma circulară suprapuse, cea superioară fiind învârtită cu mâna cu ajutorul unui băț.

Morile, din punct de vedere al forței motrice ce acționează moara, pe lângă cea acționată de mână, cele mai răspândite au fost morile acționate cu animale, cele acționate de forța apei, morile de vânt și morile cu aburi. O moară de apă s-a menținut în satul Ianca până în deceniul al VI-lea al secolului XX pe pârâul care curge prin parc, așezată la sud de drumul care duce spre vestul satului.

Pentru prepararea pâinii era folosit țeștul și cuptorul. Țeștul se făcea din lut și avea forma unui clopot, fiind așezat pe vatră. Cuptoarele de pâine erau de două categorii: cuptoare construite la vatră și cuptoare construite în curtea gospodăriei.

Pentru prepararea uleiului de floarea soarelui se foloseau pivele de ulei, pe care oamenii îl foloseau în alimentație.

4. Unelte viticole

Viticultura este una din îndeletnicirile vechi ale acestor locuitori. După cum s-a văzut în capitolul „Istoricul comunei“, încă din epoca medievală documentele atesta cultivarea viței de vie pe aceste meleaguri.

Uneltele propiu-zise cu care se lucrează la vița de vie și cu care se prelucrează produsele nu sunt, în genere, foarte complexe. Am putea enumera, pe lângă hârleț (cazma) și sapă, de asemenea, chitonogul (pentru înfîpt butașii), cosorul de diverse tipuri, fierăstrăul de mână, foarfeca pentru vie, pompa pentru stropit, postava, linul, teascul, iar vasele pentru prelucrare erau hârdăul, albia, putina, butoiul etc.

Depozitarea vinului se făcea în pivnițe, camere speciale, care sunt fie de suprafața, fie semiîngropate sau subterane.

5. Creșterea animalelor

Pe lângă cultivarea plantelor, creșterea animalelor a constituit o preocupare tradițională a locuitorilor din cele două sate.

Condițiile geografice, și mai ales balta cu grindurile sale, au făcut ca oamenii să poată să-și crească animalele care le asigură hrana - carne, lapte, brânză etc. și lână pentru confecționarea îmbrăcămintei.

Principalele specii de animale crescute de către oameni erau porcii, oile, vacile, boii de muncă și caii. Dintre acestea, numai oile nu erau crescute tot timpul anului pe lângă casa omului, ci numai pe perioada de iernat.

Cu creșterea în număr mai mare al oilor se ocupau un număr redus de oameni, marea majoritate crescând un număr cuprins între 2 – 5 oi.

Cei care se ocupau cu creșterea oilor erau ciobanii, care își organizau târlele (stânele) în grindurile din baltă pe perioada de vară. Oile erau duse primăvara, când începea să scadă apa, cărate cu barca și se aduceau la sat când îngheța balta, pe gheață.

Îngrijirea oilor se făcea fie cu rândul, când se asociau mai mulți ciobani, fie unii ciobani angajau oameni care să pască oile și îi plăteau în bani sau produse. Cei care își dădeau oile la cioban primeau o anumită cantitate de brânză pe cap de oaie pentru care plăteau o anumită sumă de bani și o cantitate de porumb. Atunci când îi venea rândul să-și ia brânza, cetățeanul mergea și stătea o zi la târla pentru a mulge oile și a prepara brânza.

Principalele elemente ale târlei erau bordeiul, strunga cu comarnic și perdea de stof pentru oi și bordei.

Bordeiul, făcut în pământ, era folosit atât la dormit dar și la prepararea produselor lactate.

Strunga era locul unde se strângeau oile și se mulgeau, iar în interiorul ei se găsea cotețul de oi, țarcul, jgheabul pentru apă și sarea.

Comarnic se numea o construcție alcătuită dintr-un acoperiș cu stuf sau o lesă de nuiele, sprijinit pe patru stâlpi. Era folosit pentru zvântarea cașului.

Dintre uneltele specifice muncii ciobănești sunt putineii și sădila.

6. Pescuitul

Pescuitul, alături de agricultură, a jucat un rol important în ocupațiile locuitorilor încă din cele mai vechi timpuri (vezi partea istorică). În apele bălții Potelu se găsea o varietate mare de pești ca știuca, crapul, șalaul, bibanul etc. , aceștia reprezentând un aliment deosebit în hrana populației satului.

Pescarii, în special în satul Potelu, formau o populație numeroasă alături de agricultori care și aceștia chiar, așa cum povestea bătrânul Stancu Marin (Scârțanul), „lăsau plugul în brazdă și plecau la pescuit,„

După uneltele cu care pescuiau pescarii se specializaseră în: năvodari, setcari și vârșari, adică cei care pescuiau cu năvoade, setci și respectiv, vârșe.

7. Metode și unelte de pescuit

Una dintre cele mai primitive metode de prins pește, era cea cu mâna, când secau apele primăvara și peștele „ieșea la bătaie,„(când își depunea icrele) sau toamna, când se băga la crovuri (gropi făcute în nămol unde peștele intra pentru hibernare). În acest caz, pescarul se scufunda unde era crovul și mergea pe șirul peștelui până la branhiile (irei) de unde era apucat cu degetele. Crovurile erau găsite de cei care țineau

cârma. Atunci când dădea de groapă în care se găsea peștele, înfigea cârma în aceasta iar unul dintre pescari se scufunda.

Dintre unelte, amintim mai întâi pe cele mai simple, undița și cârligele. Cu cârligele se pescuia mai mult la Dunăre; se legau cârligele pe o frânghie la capetele căreia se puneau greutăți mari pentru a nu fi luate de apă; la fiecare cârlig se lega câte o plută pentru a nu cădea cârligul pe fundul apei, iar la un capăt al frânghiei se mai lega și o troacă pentru a fi găsită ușor frânghia; în cârlige se puneau peștișori mai mici sau chiar bucăți de carne ce foloseau ca momeală.

Din nuietele de răchită, salcie sau plop, se împleteau coșurile și țăpoaica, alte unelte folosite la pescuit.

Coșurile aveau forma unui trunchi de con care, la baza mare avea un orificiu cu un gât în interior pe care se mânjea mămăliga ca momeală; peștele, intrând pe acest gât să mănânce sau fiind dus de apă, nu mai putea să se întoarcă și intra în coș, de unde era scos prin cercul mic de la baza mica, care era astupat cu iarbă sau cu plasă.

Țăpoaica era mai mare decât coșul și avea atât baza mare cât și baza mica goală, neîmpletită, fiind folosită pentru pescuit numai acolo unde apa era mică; acesta se punea din loc în loc în apa și se căuta înăuntru cu mâna, iar dacă era pește, acesta era prins și scos afară

Cuca este asemănătoare cu țăpoaica, dar jos ea are un cerc de sârmă, în sus fiind împletită tot din sârmă; de partea de sus se leagă o coadă de lemn orizontală, lungă de 3 – 4 m. Ea se folosea când peștele „ieșea la bătaie,, coada servind pentru a fi aruncată de la distanță, fără să sperie peștele.

Țoapa este asemănătoare cu cuca, dar nu mai este împletită din sârmă și coada este verticală; pe coadă se află un inel pe care se prinde plasa din bumbac și care atunci când țoapa se pune pe crob, se dă drumul la plasă care, fiind largă, își formează un sân în lături, în care pătrundea peștele speriat prin mișcări ale țoapei.

Prostovolul este confecționat din plasă și are forma unei umbrelor. Plasa este largă, jos, având diametrul de 8 – 10 m, iar sus este strânsă pe un cerc cu diametru de 8 – 10 cm. Partea de jos se mai numește și obor și este cetcuită pe frânghie pe care se înșiră mărgelile de plumb din cinci în cinci centimetri, cu o greutate totală de - 11 kg. De jos, de frânghie, se leagă ațe numite strune care ies prin cercul mic, strângându-se într-un singur centru. Se aruncă de o singură persoană, care prinde partea de jos cu gura, prin răsucire, desfăcând-se în aer ca o umbrelă, în mână rămânând numai ațele de la strune. Apoi se strânge ușor de strune pentru ca acestea să strângă plumbul la un loc și apoi este scos afară.

În momentul când apa începea să scadă, scurgându-se prin gârle în Dunăre, se închideau gârlele cu gard făcut din ștacheți puși unul lângă altul și împlețiți cu coajă de tei. Mai întâi, se băteau pilonii în apă, dintr-o parte în alta a gârlei. Pe ei se prindea gardul; la mijlocul gârlei, gardul era întrerupt, lăsându-se o poartă mică prin care trecea peștele spre Dunăre, în dreptul căreia se puneă un sac din plasă în care intra peștele. Așa se proceda când trebuia să pescuiască dar, rolul principal al gardului era închiderea gârlelor la scurgerea apei în Dunăre, când scădea apa la sfârșitul primăverii, pentru a nu lăsa peștele să iasă din baltă.

Plava era o plasă împletită din ață subțire, cetcuită pe frânghii; sus, se puneă pluta, iar jos se puneă plumb, pentru a ține frânghia pe fundul apei, aceasta numindu-se dolniță. Se prindeau apoi capetele de câte un par ce se înfîgea în pământul de pe fundul bălții, unde era lăsată câteva ore, o zi sau o noapte, după care se scotea. Peștele nimerind în plasă, se prindea în ochii acesteia care aveau dimensiuni cuprinse între 8 - 24 mm. Plava se mai folosea și la tras.

Setcile erau asemănătoare cu plăvile, dar aveau ochii mai mari, între 25 – 60 mm, iar de o parte și de alta erau prevăzute cu radină, plasă împletită din bumbac mai gros și având

ochiurile de 15 cm, care se puneau pentru a proteja plasa subțire și pentru a încurca peștele mare.

Vârșele erau confecționate din plasă prinsă pe cercuri, având forma unui con. La gură avea o țâvnă asemănătoare cu a coșului și tot de aici pleca o aripă din plasă care se lega la un par; celălalt capăt se lega la un alt par. Ele se legau în gârlele mari sau în balta, în lanț.

Năvodul era format din două crile (plasă cetcuită pe frânghie), a câte 150 m fiecare. Între cele două crile se cosoia (înșira) o matița (sac format din plasă mai deasă decât plasă năvodului). La capetele crilelor se legau coluzele (bețe) de care erau legate odgoanele – frânghii, lungi de 100 m fiecare. Năvodul se aruncă la circa 300 m în larg și era tras cu ajutorul a două bărci în care se găsea câte un vârtej. Se trăgea astfel până când coluzele ajungeau la mal, după care începea să tragă de năvod. O parte din pescari trăgeau de plută, iar cei mai mulți trăgeau de dolniță (partea de jos pe care se găseau plumbi pentru a merge pe fundul apei). Pentru a face ca dolnița să meargă pe fundul apei când se ajungea la mal, era călcată de câte un pescar la fiecare crilă. Se trăgea până ajungea crilă lângă crilă, iar matița ajungea la margine. În matița se strângea majoritatea peștelui, de unde era luat cu ajutorul minciogului (un cerc de fier pe care era prinsă o plasă și care la rândul lui se prindea o coadă de lemn).

La apa mare se pescuia cu un singur năvod, iar la apa mică se puteau lega două sau mai multe năvoade. Fiecare năvod avea trei bărci: în două se ținea năvodul și se trăgea la vârtej, iar în cealaltă, numită urmatică, se puneau peștele.

Cu năvoadele se pescuia și la sforul (mijlocul) bălții, în acest caz folosindu-se trei sau patru năvoade sub formă de rozetă. Se trăgea de către fiecare echipă năvodul său, până când se ajungea cu barca lângă cea a năvodului vecin, se legau apoi una de alta și se trăgea până când se ajungea coluz lângă coluz; se legau coluzele și plecau toate cele șase bărci în centru, unde

trăgeau iar la vârteje până ajungeau toate coluzele, care acum se dezlegau și fiecare își trăgea năvodul său în bărci. Pentru a putea fi tras năvodul se legau bărcile între ele cu ajutorul unei scânduri lungă de 4m, lăsându-se loc între bărci; grupul dintr-o barcă trăgea pluta, iar celălalt grup din barca a doua trăgea dolnița. Călcatul năvodului se făcea cu ajutorul unui șufan, un par cu o jumătate de cerc de fier care era prins pe par cam la 60 cm de la capătul de jos. Acesta era ținut de doi oameni care stăteau pe scânduri. Bărcile erau legate de „țigani“ – pari. La un năvod lucrau 10 – 12 oameni.

Pescuitul pe apă se făcea până la 6 decembrie, la Sf. Nicolae, când pescarii făceau închiderea pescuitului prin organizarea unei mari petreceri.

Cu năvodul se pescuia și iarna cu ajutorul copcilor. Se făcea o copcă mare unde se arunca năvodul, iar de aici se făcea în cerc copci mai mici și se închideau tot la o copcă mai mare. Năvodul era tras pe sub gheață cu ajutorul strelcii (prăjină lungă de 4 – 10 m), legată de odgon, apucată prin copca mica cu ajutorul unei seceri. Lungimea dintre copci era cu puțin mai mica decât strelca. Când se ajungea la copca cea mare, unde ieșeau coluzele, se trăgeau crilele prin încrucișare. Dolnița se călca cu ajutorul a doi pari încrucișați.

8. Industria casnică textilă. Meșteșuguri populare

Este cunoscut faptul că, în trecut gospodăria țărănească avea o putere scăzută de cumpărare. În aceste condiții o mare parte din bunurile necesare erau produse de către fiecare familie. În general, industria casnică era o ocupație a femeii; bărbații nu au luat parte, decât cu rare excepții, la anumite operații de transformare a materiei prime într-un produs finit.

Materiile prime de bază folosite în confecționarea de piese de îmbrăcăminte, cele pentru interiorul locuinței, de podoabă, erau lâna, cânepa, inul, borangicul și bumbacul.

Lâna este folosită din cele mai vechi timpuri, lucru explicabil prin ponderea mare pe care creșterea oilor a avut-o.

De asemenea, cultivarea cânepii și a inului s-a practicat încă din epoca dacică. Borangicul și bumbacul au intrat în uz mai târziu, în secolul al XIX-lea și al XX-lea, căpătând o întrebuințare mai mare în confecționarea de țesături și piese de port popular.

Lâna era obținută de la oile crescute în gospodăria proprie sau era cumpărată. Tunsul oilor se face în luna mai. Prelucrarea lânii se făcea de către femei, în toate fazele ei, într-o perioadă mai mare de timp. În prima fază, lâna era spălată în apa fierbinte, fără a o da în clocot, după care se clătea în apă rece și era pusă la uscat.

În faza a doua, femeia se ocupa de scărmanatul lânii, care se făcea cu mâna în timpul ierni, ajutată de fete sau de rude mai apropiate.

După scărmanatul lânii, urma dărăcitul sau pieptănatul lânii care se făcea cu ajutorul dărăcului, lâna fiind strânsă în caiere.

Următoarea etapă a prelucrării lânii, era torsul care era executat de femei și fete, de obicei iarna când se organiza claca. Uneltele folosite în acest scop era fusul și furca de tors. Caietul de lână era legat de furcă cu o sfoară. Furca era ținută la brâu, putând fi folosită și în mers.

După tors, urma rășchiatul: firele erau puse pe rășchitor pentru ca lâna să fie făcută scul, după care era pusă la vopsit. În general, în trecut era folosită vopseaua obținută din vegetale. După vopsire, firele se depăneau (se făceau ghemuri) cu vârtelnița, apoi se punea pe țevi cu ajutorul ceacârului (roată de făcut țevi) pentru a fi puse în suveică, ce se folosea la războiul de țesut.

Cânepa, inul și bumbacul erau prelucrate de femeie, ea fiind cea care se îngrijea să asigure îmbrăcămintea celor din

familie, cât și de împodobirea interiorului cu piese textile necesare.

În timp ce bumbacul era cultivat pe suprafețe speciale, cânepa și inul se cultivau în general pe o suprafața mai mică, la capătul solei unde cultivau porumb.

Cânepa și inul aveau aceleași etape de prelucrare. După recoltare erau puse la topit pe marginea bălții, în gropane special făcute. După circa 8 – 9 zile se scoteau, se spălau bine și apoi erau puse la uscat.

Urma apoi melițatul cu ajutorul meliței cu o singură limbă, la care lucrau două femei. În continuare, se trăgeau în fuioare, se legau în chite și se puneau în pod. Pe timpul iernii erau dărăcite, obținându-se două calități – fuior și câlți, care aveau destinații precise: din fuior se țesea pânza de cămăși etc., iar din câlți se obținea urzeala, o pânză mai groasă pentru pantaloni, poale etc. Din fuior cu beteală de bumbac se obținea o pânză din care se confecționau cămăși, poale, ștergare, straițe etc.; din urzeală cu beteală de câlți se țesea pânza pentru covoare, fețe de mese, saci etc.; din pânza de câlți se făceau cearceafuri de pus pe pat.

Bumbacul se cultiva pe suprafețe mai mari deoarece, avea și ponderea cea mai mare în confecționarea textilelor.

Recoltatul bumbacului se făcea toamna, se usca bine după care, cu ajutorul unui aparat din lemn, se separau semințele de vată. Până la obținerea firului, vata era dată la drând (un arc) pentru a se afâna, se strângea în caiere mai mici din care se îndruga și se obținea firul.

Urmau apoi celelalte operații care erau asemănătoare cu cele prezentate la prelucrarea lânii.

Înainte de a trece la țesutul propriu-zis, se executa urzitul firelor, învălitul sulului și apoi năvăditul. Urzitul se făcea cu ajutorul urzitorului, reprezentat printr-un cadru de lemn pe care erau mai multe vergele metalice sau din trestie, pe care se puneau mosoare, iar urzeala se întindea pe gard. Urma apoi

învălitul sulului cu urzeală, se făceau ițele cu ajutorul unei scânduri speciale, se năvădea prin ițe, prin spată, se așeza brâgla, se puneau în ea spata și se fixau tălpile, de care se lega ațele ițelor.

În comuna Ianca cea mai mare utilizare a avut-o războiul de țesut orizontal. Foarte rar, s-a folosit și războiul de țesut vertical pentru țesutul covoarelor oltenesti. Țesutul cerea o adevărată tehnică, cu metode diverse pentru țesutul diferitelor genuri de piese textile. Aceasta cerea cunoștințe temeinice din partea femeii, tehnica transmițându-se din generație în generație, de la mamă la fiică.

Țesăturile erau folosite la confecționarea îmbrăcăminte și a unor obiecte de strictă necesitate, cergi, căpătâie, ștergere, trăistuțe, saci etc., precum și obiecte de artă populară, destinate atât îmbrăcăminte cât și înfrumusețării locuinței. O parte din acestea, vor fi prezentate în cadrul portului popular.

Meșteșugurile nu au constituit o preocupare de bază a locuitorilor comunei, dar au existat oameni care aveau o meserie pe care o practicau mai mult iarna, restul anului, ocupându-se de munca câmpului. Cele mai practice meșteșuguri erau cele care priveau prelucrarea lemnului și prelucrarea pieilor.

În cazul activităților de prelucrarea lemnului, principalele produse erau: diferite tipuri de mese, scaune, bănci, dulapuri, lăzi de zestre, pat simplu și pat cu tăblii, porți, ferestre, produse de dulgherie, rotărie și tâmplărie, care, căruțe etc.

De prelucrarea pieilor se ocupau cojocarii. Ei erau cei care primeau pieile brute, le argăseau și apoi le prelucrau. Ei confecționau din piei obiecte de port cum erau: cojoacele, pieptarele simple și bătute (acoperite integral), frumos ornamentate cu motive florale sau geometrice. În afară de acestea, mai confecționau și căciuli, opinci, chimire, hamuri, chingi etc.

9. Portul

Dacă comuna se poate mândri că a păstrat în pământul său comorile trecutului istoric, nu se poate fâli însă că a păstrat și portul neschimbat, așa cum îl aveau strămoșii noștri geții.

Locul portului tradițional a fost luat aproape în întregime de îmbrăcămintea modernă. Rareori se mai vede câte un bătrân purtând pantalon bufant sau zăbun împletit cu cârligul.

Astăzi în sat nu se mai lucrează frumoasele costume naționale, rămase doar o amintire închisă pe fundul lăzilor de zestre și care sunt scoase la iveală cu ocazia nunților, când unele mirese le îmbrăcau luni după nuntă, pentru a merge la apă, sau cu ocazia unor serbări.

Portul strămoșesc, așa cum îl prezintă bătrânii satelor care vorbesc cu mândrie despre el, va fi prezentat în continuare.

Bărbații purtau în toate anotimpurile cămăși lungi până jos, pe care le încingeau în bete și le potriveau așa ca să le vină până sub genunchi. Cămășile erau făcute din pânză pe care, cu multă pricepere, o țesau femeile în casă, fie din bumbac, fie din in sau cânepă. Uneori, când năvădeau, puneau fire mai groase din bumbac din loc în loc, fie albe, fie de alta culoare, așa ca pânza să iasă vărgată sau încadrilată.

Cămășile bărbaților avea mâneci largi și lungi, fără bente, la umeri aveau platcă, iar gulerul era fie cu colțuri, la cei tineri, fie cu banta în jurul gâtului, pe care o încheiau cu nasturi (în general făcuți din scoici). Bătrânii purtau cămăși simple, fără flori, iar flăcăii și tinerii purtau cămăși cu râuri, atât pe piept cât și pe poale. Râurii erau cusuți cu ață, numită arnici, de diferite culori, iar de o parte și de alta a șirurilor de râurași, se găseau șabacele, reprezentate prin două rânduri de găurele.

În jos purtau izmene largi, făcute din aceeași pânză cu cămașa, pe care le legau la mijloc cu ajutorul brânișorului; cei tineri le aveau împodobite pe jos ca și cămășile.

Pe cap purtau pălărie de paie pe care și le împleteau singuri din paie de grâu.

Iarna purtau aceeași cămașă lungă și largă, precum și izmenele, peste care îmbrăcau pantaloni groși făcuți tot dintr-o pânză împletită în casă din lână, numită aba. Pantalonii erau strâmți jos pe picior, având o crăpătură în lateral pentru a putea intra pe picior, aceștia purtând numele de nădragi. Ei erau împodobiți cu găitane iar la brâu, de o parte și de alta, aveau niște scobituri numite ghizde.

Peste cămăși purtau zăbune (flanele împletite cu cârligul din lână groasă), peste care își puneau pieptare ce se încheiau lateral, de la „subțioara în jos” - cum ziceau ei, numite laibare.

La brâu se încingeau peste cămașă și izmene, vara cu bete sau brăuri late, iarna cu brăurile pe dedesubt și cu chimire din piele peste pantalon; unii purtau și curele. Chimirele erau purtate în special de geambași, care își puneau în ele banii, cremenea, amânarul și iasca cu care scăpărau să-și aprindă țigările.

Când ieșeau din casă, peste laibare își puneau o șuba lungă de aba albă sau neagră, fără mâneci, numită epingea.

Pe timp friguros, când era ger mare și plecau la drum mai lung, se îmbrăcau cu cojoace lungi din piele de oaie, numite mintene. Unii își împodobeau minteanu, de jur împrejur, cu lână lungă de oaie. Când era ploaie, peste mintean, puneau epingea cu chepeneag (glugă) pe spate, un fel de șubă de aba dar care era mai largă spre poale decât cea obișnuită – „răscroită-n poale”, așa cum spun bătrânii. Alții, îmbrăcau cojoacele de când le făceau cu aba, acestea purtând numele de dulman, din care mai târziu a evoluat bitușca, un cojoc scurt până la brâu.

Pe cap purtau iarna căciuli din piele de miel, iar în picioare aveau opinci, cioareci și oghel (obiele); unii purtau bocanci sau cizme. De menționat că, cei mai înstăriți purtau căciula fumurie de astrahan, azi această deosebire dispărând.

Portul femeiesc se caracterizează de asemenea prin cămăși făcute din pânză țesută în casă. Pentru cămășile ce le purtau în zilele de sărbătoare foloseau pânză topită, tot țesută în casă, dar pe care o spălau de mai multe ori și o uscau la soare. Pânza din care își croiau ciupagele, partea de la brâul cămășii, era fie cu alesătura, pentru care foloseau arniciul diferit colorat, fie vărgată sau încadrilată. Când alegeau pânza, femeile își dovedeau ingeniozitatea, priceperea în crearea modelelor de râuri și în îmbinarea armonioasă a culorilor. Printre modelele cu râuri ele așezau cu măiestrie fluturași metalici, argintii sau aurii, și mărgelușe, numite granate, de toate culorile, așa încât, în final, aveai imaginea cerului cu stele, a câmpului cu flori brăzdate cu pâraie argintii.

Dar, femeile își împodobeau astfel nu numai ciupagele cămășilor, ci și poalele care avea de asemenea șiraguri de râurași de sus în jos precum și de jur – împrejurul lor. Cele mai multe aveau și șabace, iar pe marginea tivului aveau spițuri–colțuri croșetate cu iglița.

Peste poale, femeile purtau boscele țesute în război cu două ițe sau zăvelci, țesute în patru ițe. Unele purtau vârlonice (vâlnice), un fel de fote, de asemenea țesute.

Iarna purtau fuste lungi, lucrate din lână, in, chiar și din cânepă. Și ele aveau pieptare din piele de oaie, iar pe cele care le aveau pentru sărbătoare le cuseau cu lâniță de diferite culori, așa încât nu se mai vedea pielea. Pe acestea le numeau pieptare bătute sau încărcate. Se legau la piept cu ciucuri multicolori. Purtau și șuba de aba lungă, strâmtă la mijloc, iar la poale, croite în clini și împodobite cu negru. „De sus“, pentru sărbători, aveau scurteici din catifea.

În picioare purtau pantofi cu talpa joasă, cu o curelușă în față.

Pe cap își puneau fișieri (ștergare), pe care și le țesau din bumbac sau borangic. Cu ștergarele își acopereau concii (un cerc făcut din lemn, înfășurat de jur împrejur cu pânză, ce

constitua un ornament, pe care și-l punea pe cap peste coade, apoi se înfășurau cu fișul. Cele tinere purtau tulpane, un fel de basmale de culoare albă; se mai purta și testemelul, o basma mai groasă și mai mare cu franjuri. Iarna își acopereau capul cu tartanul lucrat frumos din lână de oaie, care a fost înlocuit apoi cu broboada.

10. Obiceiuri

Obiceiuri la naștere

Și la români, la fel ca și la alte popoare, nașterea reprezintă un sentiment de bucurie față de venirea pe lume a noului născut. De fapt una din dorințele cele mai mari ale unei familii este de a avea copii.

Așa se explică de ce ritualurile de fecunditate însoțesc, în cadrul desfășurării ciclului tradițional nupțial, momentele de bază ale întemeierii unei noi familii, cum sunt momentul plecării miresei din casa părinților ei, al simbolizării trecerii fetei în rândul femeilor, al aranjării patului nupțial.

În perioada când femeia era însărcinată, conform tradiției, era supusa unor interdicții, în credința că astfel, nu se va putea pricinui vreun rău copilului. Exemplele sunt foarte numeroase, printre care amintim: dacă gravida se uita la un om urât, ieșea și copilul urât; dacă se uita la un mort, ieșea copilul palid; dacă fura fructe, copilul se năștea cu semnul fructului furat etc.

Cea care îndeplinește toate practicile rituale legate de naștere este moașa care, de obicei, este aleasă din rândul rudelor. Ea asistă la naștere, leagă și taie buricul, îngrijește lehuza și noul născut timp de trei zile, iar la terminarea acestora pregătește „masa ursitoarelor,, și apoi participă la botez.

În ziua nașterii, moașa lega buricul, lua copilul îl ridica în sus și se ducea la ușă sau la fereastră pentru a-l arăta tatălui,

apoi făcea molivda – „apa sfințită“, citită de popă – după care chema lumea la pomudă, organizată de obicei, în seara nașterii copilului. La pomudă participau numai femeile. Copilul era scăldat pentru prima oară când se puneau ursitorile, în apă se puneau diverse lucruri, în credința că ele îl vor ajuta în viitor pe nou-născut ; de exemplu, se puneau un bănuț de argint, pentru a avea bani, orz pentru a avea bucate, pene de pasăre să fie sprinten ca pasărea, pene de rață ca să înoate ca rața etc.

La sfârșitul celor trei zile de îngrijire moașa pregătește „masa ursitorilor“. În acest scop pune o fetiță, deoarece se zice că aceasta este curată și „nu are păcate“, să frământă pâinea pentru ursitori. Noaptea pune pâinea pe masa, iar pe pâine se puneau diferite obiecte pentru cele trei ursitori, pentru a-i ursi. Scopul acestui obicei era pentru a cunoaște viitorul copilului și de a-l influența în bine.

După ursitori se înfășa copilul, iar pentru a lega fașa, se făcea un cordon de lână împletit în trei, la capătul căruia se lega o pungă mică cu băligar, ce poartă deasupra un ban, pentru ca nou-născutul să se îngrașe și să aibă noroc de bani.

Când partea mai mare din buric se usca și cădea de unde era legat, acesta era luat și aruncat în locuri cu lume multă având drept scop ca, copilul să stea toată viața între oameni.

În perioada până la botez, cine venea să vadă copilul, îi puneau bani pe ochi, pentru ca acesta să aibă noroc de bani.

Până când copilul împlinea șase zile, nimeni nu trebuia să strige la poartă pe cineva de-al casei.

Botezul se făcea când copilul împlinea șase săptămâni; copilul era dus de moașă și nașă la biserică unde era băgat într-un cazan cu apă citită de preot. După aceasta, acasă se strângea masa, după care mesenii dau dar pentru copil. Darurile erau strânse de moașă pe o pâine în care se înfingeau monede și o lumânare. Nașii, de obicei, erau cei care au cunoscut pe părinții copilului și care îi propuneau prenumele acestuia.

Azi, prin faptul că nașterea nu mai are loc acasă, multe din obiceiurile legate de naștere au dispărut.

Obiceiuri practicate la căsătorie

Căsătoria este unul din momentele de căpetenie din viața omului. În trecut, tinerii se cunoșteau în principal la horă, nunți, șezători sau clăci. Astăzi, sunt mult mai multe ocazii ca tinerii să se cunoască.

Relațiile deveneau mai puternice după ce tinerii se întâlneau de mai multe ori la poarta fetei sau la horă. Aproape seară de seară, flăcăul mergea la fată și, prin anumite semnale, o scotea pe fată la poartă, unde discutau și se sărutau. De asemenea, fata își făcea drum la fântână, să ia apă în casă și aici se întâlnea cu iubitul său.

Dacă se plăceau urma ca părinții băiatului să meargă în peșit la părinții fetei. Aici se discuta zestrea miresei și data logodnei (când venea să ia fata).

Zestrea miresei era un obiect de târguia la în sensul cel mai strict al cuvântului. Această învoială era numai verbală și se stabilea ce urma să-i dea părinții fetei: pământ, obiecte de uz casnic sau piese de interior ale locuinței. Pentru a legaliza hotărârea luată cu ocazia peșitului, se dădea din partea fetei un „odor“ - de obicei un obiect lucrat de fată.

Când se întâlneau la logodnă, dacă tinerii se cunoscuseră înainte și se plăceau, fata pleca din acea seară la băiat acasă. Dacă nu se cunoscuseră până în acel moment, confirmarea faptului că se plac era făcută printr-un schimb reciproc de obiecte între tineri. Uneori se stabilea ca fata să se căsătorească cu nuntă, adică mergea acasă la băiat în ziua nunții și era luată cu lăutari.

Sunt numeroase cazurile din trecut când, datorită faptului că flăcăul era mai sărac, părinții fetei refuzau s-o căsătorească. În cele mai multe cazuri tinerii iubindu-se, fugeau împreună,

determinând în felul acesta pe părinții fetei să accepte căsătoria.

Uneori existau și cazuri când căsătoria era făcută din interes – flăcăi frumoși luau fete bogate, dar urâte și, fete sărace și frumoase luau flăcăi bogați, dar urâți.

De remarcat este faptul că, în încheierea unei căsătorii se punea mare accent pe cinstea fetei (virginitatea). În cazurile în care fetele nu erau virgine, erau duse cu mult alai și batjocoră acasă la părinți (de exemplu era urcată pe grapă), în chiar dimineața următoare căsătoriei. Erau și cazuri când fata era înșelată de băiat înainte de căsătorie, acesta apoi, refuzând să se căsătorească cu ea. Atunci fata „cădea în vatra“ băiatului, adică venea la poarta acestuia cu semnul virginității unde, deși respinsă și batjocorită de familia băiatului, rămânea totuși până se ajungea la o înțelegere între părinți. Era de fapt o ocazie în care din partea băiatului se făcea șantaj referitor la zestrea pe care erau nevoiți s-o dea părinții fetei.

De asemenea, important de menționat, referitor la puritatea fetelor, este faptul că, atunci când acestea erau cunoscute ca fiind „ușoare“ (necinstite), erau batjocorite de comunitate. Așa de exemplu, în caz de secetă flăcăii aruncau galeți de apă pe ele, fiind considerate „păguboase“.

La câteva săptămâni sau luni, după logodnă, urma nunta. În săptămâna nunții începeau pregătirile. Îcepând de joi cumnatul de mână sau fratele de mână împreună cu ginerele cheamă cu plosca oamenii din sat la nunta. Cei care beau vin din ploscă, însemna că acceptau să vină la nuntă.

Nunta ținea trei zile, de sâmbătă până marți. Sâmbătă seara avea loc fedeleșul când, oamenii din sat se strâneau și timp de două-trei ore se juca și cânta. După aceasta se invitau fetele și flăcăii pentru a împodobi bradul. Acesta era o creangă de brad în care se puneau flori (boboci) făcute din hârtie creponată și chiar naturale. În timp ce se împodobeau bradul, lăutarii cântau cântecul miresei.

Ziua principală a desfășurării nunți cu momentele cheie de practici rituale în structura tradițională a acesteia era duminică.

Duminică dimineața, oameni aleși numiți ploconari, mergeau împreună cu lăutarii cu vestea la nași și la socrii. De la nași, sunt aduse voalul și lămâița, iar de la socrii, o parte din zestrea fetei, de către tinerii care se duc cu ploconarii sau așteaptă la casa miresei.

La amiază, împreună cu cumnatul de mână, însoțită de tineri și tinere, mireasa mergea la plimbare, pentru a lua apă. Înainte de plecare se juca o horă, iar mireasa punea flori în piept la fete și băieți, semn că sunt nuntași. Locul preferat, pentru luat apa, erau fântânile mari la Potelu, iar la Ianca existau mai multe locuri, datorită mulțimii izvoarelor. Apa se lua după un anumit ritual, cu o cană de sticlă în care era un măr. Se lua de patru ori apa care era vărsată de mireasă în cele patru puncte cardinale, după ce se închina. Ultima dată se varsă și măruț. După acest ritual se juca o horă, timp în care mireasa împarte miez de nucă, bomboane și felii de fructe celor care joacă. Întorși acasă, fetele împodobeau bradul cu florile făcute de seara, după care era scos în curte și jucat în horă. Înainte de a se juca bradul, mirele și mireasa îl stropeau cu vin, stropind în același timp și pe cei care l-au împodobit, având drept scop grăbirea căsătoriei acestora. După aceasta tinerii erau invitați la masă, după care ieșeau afară unde jucau toată după amiază, iar înăuntru, intrau oamenii care erau invitați la nuntă.

În continuare, ploconarul pleca cu muzica pentru a aduce nașul la nuntă. La naș, se petrecea cu oamenii săi (nașării) până se venea la nuntă. Sosit la nuntă, nașul ura tuturor mesenilor sănătate, voie bună și petrecere frumoasă în cotinuirea nunții, după care, împreună cu mirele și ajutorii săi cel însoțesc la nuntă, treceau la masa unde li se aducea o pasăre friptă pe care nașul o rupea în bucăți mici și o împărțea la toți cei prezenți.

În acest timp nașa mergea cu mireasa în casă pentru a o „găti“ (a-i pune lămâița și voalul), ajutată de femeile venite cu ea. În acest timp lăutarii cântau cântecul miresei :

„Ia-ți mireasă ziua bună
De la tată, de la mamă,
De la frați, de la surori,
De la gradina cu flori;
C-astăzi ești cu fetele,
Mâine cu nevestele...,,

Gătită, mireasa era dusă de nașă în fața nașului și a mirelui. La masă, se purta următorul dialog:

-„Bine v-am găsit domnule naș!
Eu după cât am umblat,
O lebădă am căpătat.
Dar dumneavoastră ce-ați căpătat?
- Și eu am căpătat un lebădoi
Să-i împerechem pe amândoi !,,

În urma dialogului, mireasa trebuia să-i pună mirelui pe gât un fișiu, simbolizând unirea. Se ieșea apoi în curte, unde se juca nășeasca – hora nașului. În horă, socrii împărțeau, din partea miresei, daruri nașului, moașei și altor meseni mai apropiați iar la nășărâi se împărțeau fișiuiri. După ce se juca, se mergea la biserică pentru cununia religioasă. În biserică, după ce preotul îi unea pe tineri, aceștia împreună cu nașii ocoleau prin biserică, timp în care se arunca peste miri boabe de grâu, având ca substrat aducerea de belșug tinerilor căsătoriți. La ieșirea din biserică se rupea bradul și se împărțea tinerilor necăsătoriți, pentru a-și găsi și ei perechea cât mai curând. Întorși acasă, se juca din nou hora cu lumânările aprinse, iar socrul mare sacrifica un berbec, care era mâncat luni.

La intrarea în casă mireasa era întâmpinată de soacra mare cu o pâine pe care era pus zahăr și un pahar cu vin. Mireasa era pusă să mănânce din pâine și să bea vin, apoi era ruptă pâinea deasupra capului miresei și aruncată în spatele ei.

În acest timp se urmărea să fie prinsă de către fetele nemăritate pentru a le ajuta să se mărite mai repede. Apoi nașul împreună cu mesenii intrau în casă sau cort unde petreceau până la orele 9 – 10 seara când, se hotăra împreună cu mesenii când să se vină luna, pentru a se da darul nunții. Pentru a se da darul se întâlneau de obicei luni la ora 5 dimineața. Darul era un ajutor dat tinerei familii pentru a porni în viață și se dădea în bani sau în natură (grâu, porumb, oi, porcei etc.)

După ce se dădea darul, nașul era petrecut acasă de către ploconar împreună cu lăutarii, după care se întorcea la nuntă unde, împreună cu nuntașii, organizau „târna“, jocul socrilor. Aceștia erau mascați și travestiți în diferite personaje și plimbați cu lăutarii prin sat. Se revenea apoi acasă unde se mânca „ciorba de gigheri“, „pascele“ (căpățâna și picioarele de la oaie preparate cu usturoi) și fripturi la grătar.

Luni la amiază mireasa îmbrăcată în costum național mergea la plimbat, însoțită de cumnatul de mână, purtând pe umeri o cobiliță cu două polovece sau găleți, pe care rude apropiate îi puneau rochii, basmale și batice.

Seara mirele și mireasa mergea cu plocon la cumnatul de mână, unde se strângeau mai mulți tineri și petreceau, aceasta fiind ultima petrecere în cadrul celor necăsătoriți. Acest ritual încheia nunta.

Obiceiuri practicate la moarte

La ceremonialul funerar participă de obicei, un număr mare de oameni, care prin prezența lor sunt alături și iau parte la durerea familiei.

Obiceiurile străvechi legate de înmormântare s-au menținut într-o măsură mai mare decât altele. Multe se respectă, îndeplinindu-se cu strictețe chiar dacă și-a pierdut sensul lor inițial. Astfel, când se crede că mortul este strigoi

acesta este străpuns în inimă cu un cârlig special pentru a nu se mai întoarce.

Ca semn că în casă se află un mort, se prinde la casă sau la poartă o bucată de pânză neagră. În casă se întorc oglinzile cu fața în jos, ceasul se întorcea cu fața la perete, iar fetele își despletesc părul.

Mortul este ținut în casă două zile, în care timp vin să-l deplângă rudele, prietenii, cunoscuții. Bocirea mortului se face de către rudele apropiate sau de persoane cărora de curând le-a murit cineva apropiat. Nu se obișnuiește de a fi aduse special bocitoare.

În nopțile în care mortul stă în casă, este privegheat de către oameni de diferite vârste, care stau de vorbă despre viața mortului.

Ceremonialul înmormântării are loc după amiază. După oficierea slujbei religioase, mortul este scos afară din casă, sicriul este așezat pe patul bisericesc și este pus în car, în mașină s-au luat la spinare de patru bărbați și dus la biserică.

La cei veniți la înmormântare se împart batiste, prosoape la bărbați și basmale la femei, la rudele apropiate se dau basmale negre pentru a-l jeli pe cel decedat.

Spre cimitir, se oprește la trei intersecții de drumuri unde are loc o scurta slujbă religioasă iar la plecare se aruncă cu bani peste mort și se dă de băut la trecători, având drept scop plătirea vămilor. Dacă cortegiul funerar trece pe la poarta neamurilor aceștia deschid porțile de la curte și varsă o găleată cu apa.

După slujbă din biserică, preotul toarnă vin peste mort după care se închide coșciugul și apoi este coborât în mormânt. Cei prezenți trebuie să ia în mână câte un bulgăr mic de pământ și să-l arunce în groapă, iertându-i prin acesta toate greșelile pe care decedatul le săvârșise fața de ei cât a trăit. La capul mortului se pune o cruce din lemn, iar la una din pomeniri se va pune și una de ciment, piatra sau marmură.

După înmormântare, cei prezenți sunt invitați la masă, adică la pomană. A doua zi după înmormântarea se face prânzul unde participa rudele cele mai apropiate, iar la șase săptămâni se face pomenirea (patruzecile), când se dau de pomană haine și alte obiecte ce au aparținut defunctului celor care l-au spălat. Pomenirea mortului se mai face la șase luni, la an și apoi din an în an până la șapte ani. Se dau haine noi sau se fac hori de pomană în a doua sau a treia zi de paști,

Dacă cineva a murit fără lumânare (fără lumină), atunci cel apropiat, timp de șapte ani merge în sâmbăta paștelui la biserică unde îi aprinde lumânări și aduce un cocoș alb pentru a cânta; dacă cocoșul cântă, înseamnă că mortul a primit în sfârșit lumină.

Celor care mor tineri, necăsătoriți, la pomenire li se face brad ca la nuntă, iar doi tineri din sat sunt îmbrăcați în mire și mireasă și se plimba prin sat cu muzica de jale.

Obiceiuri legate de viața socială

Cele mai bogate obiceiuri legate de viața socială sunt cele legate de perioada de iarnă, când oamenii sunt mai liberi.

Sărbătorile de iarnă încep de la 24 decembrie cu ajunul Crăciunului, se continua cu anul nou și se termină după Bobotează, pe 7 ianuarie. În aceste zile pe la casele gospodarilor merg cete de colindători, formate din copii sau flăcăi, care le urează pentru noul an. De obicei, cu colindul se merge în ajunul și dimineața Crăciunului, în noapte de Sf. Ștefan, în noaptea de anul nou (Sf. Vasile) și în noapte de Sf. Ion. Înainte vreme se obișnuia să se meargă și cu buhaiul, dar azi acesta a dispărut.

Săptămâna dinaintea Crăciunului preoții merg din casă în casă cu Crăciunul.

În cele trei zile ale Crăciunului se obișnuiește ca flăcăii să joace pe la casele oamenilor sub forma de teatru popular pe „Iancu Jianu“, iar copiii „Steaua“.

Faptele de vitejie ale haiducului oltean Iancu Jianu au rămas vii în mintea oamenilor din această comună, loc pe unde se zice că el ar fi umblat, ascunzându-se în stuful și pădurea din baltă. În amintirea acestuia se organizează asemenea spectacole de teatru popular. Flăcăii se îmbracă în costume populare cu pieptare frumos împodobite, pe cap poartă căciulă împodobită cu țopuri, reprezentând pe Iancu Jianu cu haiducii, iar unul era îmbrăcat în preot și altul în jandarm. Toți sunt călări și poartă câte o pușcă de lemn. În cele ce spun, ei căuta să redea scene din faptele haiducului.

Steaua are un caracter mistic, religios, legat de împrejurările nașterii lui Hristos. Copiii se deghizau în Irod, crai, cioban și alte personaje care prezentau apariția mesiei pe pământ.

În preziua Anului Nou, copiii merg cu sorcova și în casele unde sunt fete nemăritate dau nuiiele de măr, pentru ca acestea să doarmă cu ele sub perină spre a visa care-i va fi alesul.

În trecut, în noaptea Anului Nou băieții și fetele de măritat se legau la ochi și mergeau în târla oilor sau la boi în grajd și puneau mâna pe câte un animal: dacă puneau mâna de exemplu pe o oaie albă, alesul sau aleasa se zicea ca vor fi frumoși, iar dacă puneau mâna pe una neagră, atunci era invers.

Anul Nou se sărbătorea și chiar și acum se mai sărbătorește de către unele familii trei zile. Copiii mici până la șase ani sunt duși la moașă pentru a fi dați la grindă. Pe o masă mică, rotundă, se așează un fier iar copilul este așezat cu picioarele pe acesta. Mama copilului pune pe masă cadoul pentru moașă, iar moașa pune copilului pe cap un colac, special făcut pentru această ocazie, în care se înfig monede și pe care

se pune cadoul pentru copil, apoi se ridică copilul de trei ori, în semn să crească mare.

În aceste zile tinerii merg cu Plugușorul pe la casele oamenilor. În general, Plugușorul este un obicei agrar, unde urarea în versuri cuprinde desfășurarea muncilor agricole, începând cu aratul și semănatul și încheind cu coptul pâinii. Colindătorii îmbrăcați în costume naționale aduc cu ei un plug real, tras de boi împodobiți cu panglici. La sfârșitul urării ei trag o brazdă în curtea gazdei, ca semn al rodniceii pământului în anul viitor.

Între Anul Nou își Bobotează, preoții umblă prin sat cu botezul.

În ziua de bobotează, lumea merge la biserică cu vase de apă pe care o varsă într-un lin, (jgheab) pentru a o citi preotul. Când se termină slujba vânătorii trag cu pușca mai multe salve în aer, iar cei prezenți ia din apa citită – molivdă - și o duc acasă unde o pune într-o sticlucă pe care o agață sub icoană. Aici stă un an de zile când este schimbată la următoarea bobotează.

În această zi, fetele smulg fire de busuioc și le pun noaptea sub strașina casei. Dacă a căzut bruma pe ele e semn ca se mărită, lucru ce se întâmplă mai rar în realitate. Tot în această seară ele topesc plumb și-l toarnă în apă; după forma pe care o ia acesta, ele își prezic viitorul.

A doua zi, la Sf. Ion, flăcăii mergeau cu „Iordanul,, din casă în casă. Intrând în casă ei strigă de trei ori „Ura!“ și botează cu busuiocul înmuiat în molivdă, iar gazdele le aruncă bani în poloveac. Seara se strâneau toate cetele și făceau petrecere cu lăutari până a doua zi, când unul făcea pe mirele iar unul era travestit în mireasă și mergeau prin sat la „plimbatul miresei“, imitând nunta.

Tot la Sf. Ion, copiii botează păsările din curte pentru ca acestea să nu se îmbolnăvească.

Sărbătorile de primăvară și de vară sunt prilejuri de manifestare colectivă de a trăi, de întâmpinare a naturii ce învie. Ele sunt legate în general de sărbătorile religioase.

Cu șase săptămâni înainte de Paște, se lasă post de carne și de brânză în primele două săptămâni. În seara zilei de lăsatul postului de brânză, mesele rămân întinse până a doua zi și toate farfuriile se întorc cu gura în jos. În aceste seri cei tineri cer iertăciune la părinți și de la nași și le sărută mâinile. După servirea mesei în cele două seri, vecinii se strâng la „bobotaie“. Fiecare aduce paie, coceni sau viță de vie și se aprinde un foc mare, în jurul căruia se petrece până după miezul nopții, cântând, jucând și strigând. Cei care vin primii la bobotaie aprind focul și strigă tare încât să audă și ceilalți vecini: „Hai la bobotaie c-o mână de paie“.

Strigături mai au loc între grupurile de la aceeași bobotaie sau de bobotăi apropiate. Dialogul dintre grupuri se petrece în felul următor:

- „- Mă roagă, mă roagă !
- Cine mi te roagă ?
- Mă roagă Ion.
- Și ce mi te roagă ?
- Să-i fac leagăn de mătase
- Să-l arunc la Leana pe casă !“

Bineînțeles strigătura este aprobată de un grup, sau dacă se urmărește stărnirea râsului, se răspunde:

- „Nu, nu ! Că Leana e ca o floare,
- Iar Ion e ca o putoare!“ (sau invers)

Aceasta era și un prilej de a fi satirizate femeile care erau necinstite. Apoi în puterea nopții, flăcăii strigau fetele nemăritate la poartă și dacă aveau ciudă pe ele le mânjeau porțile cu păcură. Adesea, scoteau porțile din țâțâni de la curtea fetei și le duceau la curtea băiatului cu care era în vorbă, iar poarta băiatului o puneau în locul celeilalte, acesta fiind un prilej pentru realizarea căsătoriei.

De Sf. Toader, toată lumea se spală pe cap cu iarbă mare, după care femeile își pun iarbă mare în păr iar bărbații în căciuli pentru a nu le mai cădea părul. Tot în aceeași zi, flăcăii „încură caii“, un adevărat concurs hipic în care ies în evidență gospodarii ce au caii bine îngrijiți. Femeile arunca înaintea cailor usturoi legat în batistă pentru a fi călcat, pe care apoi îl ia și îl mănâncă pentru a nu fi „loviți de San Toader“.

La Joimari (joia mare), înaintea paștelui, se împarte de pomană pentru morți. Se dau în special oale, străchini, linguri. Copii mergeau din casă în casă cu „joimarica“ strângând ouă pentru înroșit. În vinerea Paștelui se vopsesc ouăle, o frumusețe deosebită prezentând ouăle „încondeiete“, adică ouăle pictate cu apă tare în diferite figuri.

Paștele se petrece trei zile. În prima zi de paști, după ce vin de la biserică, oamenii petrec mai mult acasă. În celelalte două zile ei se strâng și organizează diferite jocuri populare sportive populare. Cea mai răspândire a avut-o popicul care azi nu se mai joacă decât foarte rar.

La Sf. Gheorghe se pun ramuri de salcie la porți, iar fetele și flăcăii se dau în scârcium (leagăn) cu ouă roșii în sân pentru a fi ușori și roșii toată vara.

Un obicei foarte frumos specific satului Potelu, dar uitat de mult, era Govia. Cu o zi înainte de Sf. Gheorghe, flăcăii mergeau cu lăutarii pe ulițele satului și intrau la fetele mari în casă de unde luau odoare – diferite obiecte lucrate de ele. A doua zi se organiza Govia; se făcea o scenă din care împodobite frumos cu covoare, trestie și salcie. În spatele scenei se puneau odoarele luate de la fete. Mai întâi se dădea un fel de spectacol, unde lăutarii satului cântau până se strângea lumea din sat. Apoi, pe rând, câte un flăcău scotea câte un obiect pe care îl arata publicului și apoi striga: „Cine îl cunoaște să vina să-l ia!“. Fata care-și recunoștea obiectul venea și dădea bani pentru a-l răscumpăra. Băiatul tocmindu-se cu fata în privința răscumpărării. Aceasta era un prilej pentru a

lăuda hărnicia fetelor. Pentru cele care nu vroiau să dea odoare, flăcăii scoteau diferite obiecte urâte, adresând cuvinte satirice la adresa lor, ceea ce stârnea râsul asistenței.

În a doua și a treia zi de Paști și de Sf. Gheorghe se făceau „hori de pomană“, când se împărțeau în horă ouă roșii, dulciuri etc. pentru cei morți fără lumină.

La Rusalii, cete de călușari jucau prin sat și dacă cineva boala în timpul Rusaliilor, se zicea că este „luat din căluș“, pentru care se chemau călușarii să joace; aceștia jucau în jurul bolnavului, care era întins pe o rogojină sau un covor în mijlocul curții, după care spărgeau o oală pentru a-i sparge boala și-i dădeau din steagul lor, usturoi să mănânce, bolnavului spre a se vindeca.

Vara când era seceta se jucau „paparudele,, ca să plouă. Aceștia erau țigănci și copii despuiți care își acopereau corpul cu frunze de paltin sau boz; ei jucau și cântau:

„Paparudă, rudă
Vino de mă udă
Cu găleata plină,
Ploile să vină,
Cu găleata rasă,
Ploile se varsă,
Grânele să crească.“

După joc cei care erau pe uliță aruncau cu apă peste paparude și le dădeau drept răsplată diferite alimente.

La Sf. Maria se fac „hori de pomană“, unde așa cum la paști se împărțeau ouă, acum se împart fructe – mere, pere etc.

Alte sărbători care acum au dispărut sau sunt pe cale de dispariție, erau în legătură cu diferite ocupații a unei părți din populație. Astfel, la 25 octombrie, la Sf. Dumitru, se sărbătorea „ziua ciobanilor“ când aceștia se întorceau cu oile de la pășune, pregătindu-le pentru iernat. O altă zi era ziua de 6 decembrie, Sf. Nicolae, socotită „ziua pescarilor“; aceasta era când apa bălții îngheța și se termina sezonul de pescuit pe apă și începea

cel pe gheață. Sărbătorirea se făcea cu lăutari și participau numai familiile de pescari.

În legătura cu obiceiurile de muncă, trebuie amintit faptul ca în trecut și chiar azi, mai rar totuși, se organizau clăci, în special iarna. Acestea aveau drept scop întrajutorarea între gospodari la diferite lucrări ca: torsul lânii, îndrugatul bumbacului, curățatul porumbului etc. La clacă participau și fete și flăcăi. Aici se fierbeau boabe de porumb, se spuneau ghicitori, povești, basme se cânta și se juca până noaptea târziu, acestea transformându-se de fapt în adevărate șezători. După ce se termina, flăcăii duceau fetele cu care erau în vorbă acasă.

1.Eugen Barbu, Vânzare de frate, Editura tineretului, București, 1968, p. 153.

ÎNCHEIERE

Bazându-ne pe munca de informare din arhive, a colecțiilor de documente publicate, mărturiile orale ale unor locuitori care nu contrazic adevărul istoric, obiectele de interes muzeistic, manifestările de artă populară, folclor etc., am căutat să întocmim această lucrare monografică. Este pentru prima dată când apare o lucrare monografică încheiată a comunei Ianca, prin care se încearcă să se scoată în relief evoluția acestei comune din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre, cuprinzând principalele aspecte social-economice, politice și culturale, pe care le face cunoscute oamenilor din comună.

Considerăm că, prin cunoașterea acestei localități, ne-am adus aportul la cunoașterea trecutului istoric al patriei noastre, aducând o mică contribuție la îmbogățirea științei istorice.

Prin munca depusă s-a strâns un vast și bogat material de istorie locală, prin care s-a căutat să se scoată în relief orice urmă care ar putea duce la o confruntare cu trecutul și prezentul istoric al țării noastre.

De asemenea, prin întocmirea lucrării de față, considerăm că s-a putut crea un instrument util în activitatea didactică la clasă, deoarece, punându-le la cunoștință elevilor aceste urme și evenimente istorice, se dă posibilitatea să se concretizeze procesele istorice, asigurând prin aceasta o fixare mai temeinică a cunoștințelor predate în cadrul orelor de istorie a patriei, să se reconstituie mai ușor viața strămoșilor noștri legată de locurile natale și, prin analogie, să le extindă și la celelalte regiuni.

Cert este că, fiecare colț al patriei noastre oferă un material bogat de istorie locală, dar este de datoria noastră să

scoatem la iveală aceste materiale și să le facem cunoscute, aducându-ne astfel, un mic aport la cercetarea istorică.

Fără a avea pretenția de a fi întocmit o lucrare completă, lăsăm pagină deschisă pentru o nouă completare a acesteia prin continuarea muncii de cercetare în arhive și a altor lucrări de specialitate.

LISTA EROILOR DIN SATUL IANCA CĂZUȚI ÎN RĂZBOIUL DIN 1916 – 1918

Andrei Stancu	Manea Ștefan
Alecu Mihai	Matei Marin
Barbu Mihalache	Maroga Ion
Bădici Gheorghe	Maroga Dumitru
Chițu Marin	Maroga Stan
Cercelan Marin	Mihai Dumitru
Cimpoca Marin	Miu Ion
Ciobanu Marin	Năvăcioiu Gheorghe
Cosma Radu	Nedeanu Dumitru
Costea Alexe	Nedelea Marin
Coteș Dumitru	OdinăȘtefan
Coteș Petrache	Otea Ștefan
Delcea Nicolae	Petrache Gheorghe
Diaconescu Iorgu	Popa Florea
Diaconescu Pascu	Popa Marin
Diaconu Marin	Papușoiu Anton
Diaconu Oprea	Popescu Crăciun
Dimulescu Gheorghe	Prină Ion
Dimulescu Stan	Prină Stan
Dobrotescu Nicolae	Rădana Stan
Domozină Florea	Rădana Ștefan
Domozină Ion	Rădoi Stancu
Dragău Gheorghe	Soreanu Ion
Enece Marin	Stan Ilie
Ene Ion	Stăicuț Costache
Ene Marin	Serban Ion
Epuran Ion	Șerban Marin
Gavrilă Dumitru	Tănase Gheorghe
Geantă Ion	Topelcă Constantin
Gheorghe Ion	Țoc Dumitru
Gheorghe Iordache	Țoc Dumitru
Gheorghe Petre	Țoc Marin
Grămadă Toma	Văduva Ion
Grigore Florea	Vâlcu Duică
Grigore Sorinel	Vlădoi Stancu
Grozea Paraschiv	Vlădoi Preda
Lazăr Dumitru	Vlădoi Ion
Lazăr Preda	

LISTA EROILOR DIN SATUL POTELEU CĂZUȚI ÎN RĂZBOIUL DIN 1916 - 1918

1. Baltărețu Gheorghe
2. Boltașu Petre
3. Buzatu Marin
4. Dimulescu Bogdan
5. Dimulescu Constantin
6. Dimulescu Traian
7. Geampalia Marin
8. Geampalia Florea
9. Geampalia Nicu
10. Geampalia I. Nicu
11. Ghigheanu Marin Constantin
12. Grogore Marin
13. Măciucă Constantin
14. Măciucă Ion
15. Măciucă Stefan
16. Mandruta Vasile
17. Mitre Constntîn
18. Moraru Ion
19. Mitre Oprea
20. Oprița Nicolae
21. Popa Dumitru
22. Popa Gheorghe
23. Popescu Spiridon
24. Puțica Constantin
25. Puțica Marin
26. Răuțoiu Alexandru
27. Sandu Stan
28. Spiridon Alexandru
29. Spiridon Ion
30. Stănoi Alexandru
31. Stoenescu Ștefan
32. Vădineanu Traian
33. Vântu Radu
34. Vișan Zaharia
35. Voinea Zaharia

**LISTA CU ȚĂRANII ÎMPROPRIETĂRIȚI LA
REFORMA AGRARĂ DIN ANUL 1921
ÎN SATUL IANCA**

1.Florea F. Stăvaru	2,5 ha	51.Traian M. P. Tone	2,5 ha
2.Marin I. Cimpoieru	2,0 ha	52.Țene Stan I. Rusu	3,0 ha
3.Marin Nic. Nedianu	1,0 ha	53.Gheorghe F.R. Andrei	2,0 ha
4.Chiru Gh. Nicu	2,0 ha	54.Marin N. Epuran	2,0 ha
5.Ion Constantin T. Popa	1,0 ha	55.Ilie M. Sarcea	2,5 ha
6. Stan Radu, P. Dimulescu	1,5 ha	56.Mihalache Fl.I.Maroga	1,5 ha
7. Ion Marin Cioara	2,0 ha	57.Ștefan St.St. Radoi	2,5 ha
8. Florea I. Mitru Țoc Mare	2,5 ha	58. ștefan M.I. Dimulescu	3,0 ha
9. Costache G. Dimulescu	3,0 ha	59.Marin D.N. Falfan	1,5 ha
10. Ion Stoian M. Țoc	3,0 ha	60.Ion Stan Popa Dumitru	2,5 ha
11. Tansae M. Epuran	2,0 ha	61.Dumitru F.St.Popa	3,0 ha
12. Ion I. St. Șerban	1,5 ha	62.Stan Ion M. Toc Nae	1,5 ha
13. Gheorghe P. Mitru	3,0 ha	63.David Ilie Florea Istrate	3,0 ha
14. Dumitru D. St. Cioara	3,0 ha	64.Ion Ștefan St. Epuran	2,5 ha
15. Ion Stancu, R.D.Nicolae	2,5 ha	65.Dumitru Ion Ilie Bădici	2,5 ha
16. Ion Simion Andrei	3,0 ha	66.Marin Petre I.R.Costea	1,5 ha
17. Ion Florea,D. Cosma	2,0 ha	67.Maioru Gh.P. Petrianu	1,0 ha
18. Marin Melencu Cercelan	0,5 ha	68.Nicolae Toma P.Florescu	2,5 ha
19. Ștefan Gh. Popescu	2,5 ha	69.Vasile Mitru Rădoi	1,5 ha
20. Costica Ion Dan	1,5 ha	70.Marin Iacob Coteț	1,5 ha
21. Vasile St. G. R. Rusu	3,0 ha	71.Marin Dumitru St. Sârbu	1,5 ha
22. Dumitru V. Iovancea	2,5 ha	72.Florea Ion R, Costea	3,0 ha
23. Stan R. F. Epuran	3,0 ha	73.David Oprea, D. Coteț	2,5 ha
24. Zaharia R. Nedianu	1,0 ha	74. Stan Ion, D. Grămadă	2,0 ha
25. Martîn Rădulescu	1,0 ha	75.Main Iancu Vlădoi	1,0 ha
26. Dumitru Ion, St. Șerban	2,0 ha	76.Ion Gh. P. Angeriu	2,0 ha
27. Marin St. P. Rusu	2,5 ha	77.Ilie Ion Doțan	1,0 ha
28.Costea I. Dimulescu	3,0 ha	78.Ilie Stan I. Maroga	2,0 ha
29. Ion D. Ciobanu	3,0 ha	79.David I. Ilie Istrate	2,5 ha
30. Gheorghe I.R.P. Costea	1,5 ha	80.Ștefan Stan R. Gâlcă	3,0 ha
31. Haralambie C. Cioara	1,5 ha	81.Tudor Iacob R.P. Ene	2,5 ha
32.Petre Ion P. Rusu	3,0 ha	82.Ion Florea M. Costea	3,0 ha
33. Ion Ispas	1,0 ha	83.Florea St.M. Epuran	2,5 ha
34. Petre Stănescu	2,5 ha	84.Dumitru D.St.N. Coteț	2,0 ha
35. Stan Stancu M. Nedeianu	2,0 ha	85.Petre Achim M. Mitru	1,5 ha
36. Zuță Vasile Calotă	1,5 ha	86.Florea C.D.Ghidurea	2,0 ha
37. Paraschiv Ion T.P. Tocea	3,0 ha	87.Gheorghe St.R.P. Ene	3,0 ha

38. Costica St. Cioară	2,0 ha	88. Marin St. V. Gâlcă	2,5 ha
39. Ion C. Dimulescu	3,0 ha	89. Marin Ion F.L. Mitroi	1,5 ha
40. Florea Ion R. Costea	1,5 ha	90. Ion Florea Buscă	2,0 ha
41. Marin Gh. Nicu	2,0 ha	91. Craciun Stan Sașa	2,0 ha
42. Ilie Toma P. Florescu	2,5 ha	92. Florea Stan Pârciu	3,0 ha
43. Stan Gh. Bușcă Nicolae	2,0 ha	93. Ion Stan Pârciu	3,0 ha
44. Gheorghe Ispas Rădana	1,5 ha	94. Theodor Diaconescu	2,5 ha
45. Ecup Ionescu	1,5 ha	95. Acsente M. Danciu	2,0 ha
46. Ion Vasile D. Epuran	2,5 ha	96. Ispas C. Porneală	2,5 ha
47. Ion Ion Fl. Istrate	2,5 ha	97. St. Stan Geampalia	1,0 ha
48. Simion Gh. B. Rusu	3,0 ha	98. Toma Stan Simion	2,5 ha
49. Dumitru N.M. Mitru	2,0 ha	99. Ion Ion M. Doțan	3,0 ha
50. Mihalache St. Țutoiu	2,5 ha		

**LISTA CU ȚĂRANII ÎMPROPRIETĂRIȚI LA
REFORMA AGRARĂ DIN ANUL 1921
ÎN SATUL POTELEU**

1. Petrică Constantinescu	3,0 ha
2. Dumitrache Gh. F. Dimulescu	2,5 ha
3. Axente M. Danciu	2,0 ha
4. Ion D. Dimulescu	1,5 ha
5. Stan Drăguț Mic	1,0 ha
6. Ion Ilie Geampalia	2,5 ha
7. Ștefan C. Geampalia	1,0 ha
8. Ilie Ionescu	3,0 ha
9. Ilie D. Jianu	3,0 ha
10. Stancu T. Mihăilă	2,5 ha
11. Gheorghe Ostroveanu	2,5 ha
12. Constantin Petrescu	3,0 ha
13. Nicolae M. Preda	2,5 ha
14. Ispas C. Porneală	2,5 ha
15. Pantele A. Saidacu	2,5 ha
16. Stan J. Simion	2,5 ha
17. Toma Stan Simion	2,5 ha
18. Stan I. Stoican	2,5 ha

LISTA EROILOR CĂZUȚI ÎN CEL DE AL II- LEA RĂZBOI MONDIAL DIN SATUL IANCA

1. Crăciun Gh. Dumitru - sld.	54. Miloș M. Virgil - soldat
2. Coteș D.I. Florian – sergent	55. Tomescu P. Ionel - capitan
3. Coteș D. Ilie - caporal	56. Lupu P. Ion - soldat
4. Brulea Ion - caporal	57. Marin Epuran - „ „
5. Burcheci Ion - soldat	58. Nicolae Șerban - „ „
6. Nicolae Ecup - fruntas	59. Ciobanu Trandfir - „ „
7. Chișu S. George - soldat	60. Jianu C. Ștefan - „ „
8. Deliăa Crăciun - sergent	61. Brulea Florea - „ „
9. Coteș Gheorghe - soldat	62. Ene M. Mihai - „ „
10. Iosa Marin - „ „	63. Costea F. Marin - „ „
11. Sârbu Stan - „ „	64. Ștefan Fl. Stăvaru - „ „
12. Sârbu Nicolae - caporal	65. Marin Fl. Stăvaru - „ „
13. Tudor Gh. Nună - soldat	66. Cercelan Petre - „ „
14. Țoc N. Ion - „ „	67. Grigore Gherghe - „ „
15. Gușă S. Ion - soldat	68. Nanu Florea - „ „
16. Fălfan M. Stan - „ „	69. Gheorghe V. Oniță - „ „
17. Pascu Marin - „ „	70. Gheorge Achim Haralambie – „ „
18. Ducu Traian - „ „	71. Ștefan M. Rusu - „ „
19. Coteș S. Ion - caporal	72. Sarcea Vasile - serg.
20. Șerban Constantin-sergent	73. Nicolae Gh. Dorneanu -soldat
21. Cucu Marin - soldat	74. Iosa I. Dumitru - „ „
22. Moraru Gheorghe - „ „	75. Angeru Bogdan - „ „
23. Ene Petre - „ „	76. Mitru D. Vasile - „ „
24. Gherghe N. Marin - „ „	77. Nicolae M. Rădoi - „ „
25. Andrei Ion - „ „	78. Mitroi Ion - „ „
26. Andrei I. Gheorghe- „ „	79. Andrei Ștefan Gheorghe - „ „
27. Șerban Stan - fruntas	80. Paraschiv Dumitru - „ „
28. Costin Encea - caporal	81. Andrei Gh. Victor - „ „
29. Ciurea Gheorghe - soldat	82. Diaconu M. Ion - „ „
30. Ciurea Aristică - sergent	83. Popa Stan - „ „
31. Groza Ion - soldat	84. Istrate Cornel - „ „
32. Cioară Florea - „ „	85. Otea Vasile - „ „
33. Țoc I. Gherghe - „ „	86. Epuran Ion - „ „
34. Rădoi M. Marin - „ „	87. Epuran Vasile - „ „
35. Stan I. Maroga - „ „	88. Gheorghe I. Gherghe - „ „
36. Otea I. Gheorghe - „ „	89. Gherghe Simion - „ „
37. Maroga D. Ion - „ „	90. Gheorghe Dimulescu - „ „
38. Coteș Dumitru - „ „	91. George D.F.Lungu - „ „
39. Cioară Marcu Ctin. - „ „	92. Haralambe I. Grigore - „ „
40. Ion C. Cioară - „ „	93. Epuran Gheorghe - „ „
41. Ciurea Ștefan - „ „	94. Epuran Stefan - „ „
42. Raduna Ion - „ „	95. Epuran M. Stan - „ „

43. Slavu Ilie	- „ „	96. Epuran M. George	- „ „
44. Preduș Dumitru	- „ „	97. Vanca Marin	- „ „
45. Bortofleac St.Spiridon	„ „	98. Gica Mancioiu	- „ „
46. Răduna Stan	- caporal	99. Marin M. Cercelan	-serg.
47. Coteș St. Oprea	- soldat	100. Gherghe Tudor	-soldat
48. Marinescu Gheorghe-	„ „	101. Ion S. Popa	- „ „
49. Predoi St. Constantin	- „ „	102. Achim St. Dumitru	- „ „
50. Dumitru I. Prină	- „ „	103. Ion Porneală	- „ „
51. Stancu I. Prină	- „ „	104. Stan Oprea	- „ „
52. Iovancea C. Ion	- „ „	105. Andrei Ion	- caporal
53. Ion L. Lupu	- „ „	106. Marin Andrei	- soldat

LISTA EROILOR CĂZUȚI ÎN TIMPUL CELUI DE AL II- LEA RĂZBOI MONDIAL DIN SATUL POTELU

1. Basangiu Costica	sg.major	43. Chiștoc Nicolae	- soldat
2. Ciobanică Aurel	sergent	44. Tarla Florian	„ „
3. Dimulescu I Petre	„ „	45. Puțica A Vasile	„ „
4. Dimulescu I Florea	„ „	46. Geampalia Iorgu	„ „
5. Stoenescu I Petrică	„ „	47. Sandu Ion	„ „
6. Cumpănașau St. Marin	„ „	48. Stoican Ion	„ „
7. Ghigheanu M Ion	„ „	49. Cumpănașu Dumitru Trache,, „	„ „
8. Savu C Ion	„ „	50. Avrem Dobre Răuțoiu	„ „
9. Tarla P Constantin	„ „	51. Purcaru Marin	„ „
10. Ruăa Ștefan	„ „	52. Măciucă Stan	„ „
11. Udrea P Marin	„ „	53. Dimulescu Dumitru	„ „
12. Rotaru Petre	„ „	54. Paică Marin	„ „
13. Predescu Florian	„ „	55. Ghigheanu M Petrică	„ „
14. Predescu Florian	„ „	56. Cumpănașu Ion	„ „
15. Ciurea St. Ion	„ „	57. Matei Constantin	„ „
16. Predescu Florian	„ „	58. Mândruță Toma	„ „
17. Sâncărău Nicolae	„ „	59. Soare Ilie	„ „
18. Ciurea St. Ion	„ „	60. Dimulescu I Ghița	„ „
19. Smadu Marin	„ „	61. Porneală Ion	„ „
20. Preda I Razvan elev	sergent	62. Popa Stan	„ „
21. Pârlea St. Marin	caporal	63. Căcă M Marin	„ „
22. Stoican Constantin	„ „	64. Bălan Constantin	„ „
23. Șâncărău V Marin	„ „	65. Vlădoi Ion	„ „
24. Grigore D Ion	„ „	66. Toșa Ilie	„ „
25. Udrea M Gheorghe	„ „	67. Purcaru Ion	„ „
26. Ghigheanu M Petre	„ „	68. Geampalia M Ion	„ „
27. Draguț M Stan	„ „	69. Vișan Ion	„ „
28. Nica I Stoian	„ „	70. Cioacă Ion	„ „
29. Ionescu Stelian	„ „	71. Căcă I Marian	„ „
30. Chirea Nițu	„ „	72. Șâncărău Nicolae	„ „
31. Rațoi Ștefan	soldat	73. Rațoi Ion	„ „
32. Stoenescu I Marin	„ „	74. Vădineanu Costică	„ „
33. Vădineanu Tomosache	„ „	75. Nacea Ion	„ „
34. Tudor Mitrică	„ „	76. Popa P Mitrică	„ „
35. Spiridon Cornel	„ „	77. Ghigheanu Florea	„ „
36. Marinescu Ștefan	„ „	78. Lucă Ion	„ „
37. Cumpanasu Anastase	„ „	79. Jianu M Ion	„ „
38. Părvulețu M Ion	„ „	80. Părvulețu M Ghiță	„ „
39. Draguț Vasile	„ „	81. Geampalia Tudorică	„ „
40. Cumpănașu D Ion	„ „	82. Șâncărău Nicolae	„ „
41. Buzatu Ion	„ „	83. Simion Stan	„ „
42. Magagiu Constntin	„ „	84. Popa Marin	„ „

LISTA CADRELOR DIDACTICE DE LA ȘCOALA IANCA

(de la începuturi și până în prezent)

Scoala de baieti (până la 1948)

1. Stan Sîn Popa Tudor
2. Ion Brandenburg
3. Petre Diaconescu
4. Nicalae Marinescu
5. Petre Demetrescu
6. Eufrosina Demetrescu
7. Eufrosina Bejenescu
8. Gheorghe Nicolăescu
9. Gheorghe Constantinescu
10. Eugenia A Popescu
11. Eugenia FL. Ionescu(Ada Umbra)
12. Horia Ionescu
13. Elena Popescu
14. Elena H. Diaconescu
15. Stela Gălășanu
16. Eufrosina Th, Diaconescu
17. Emanoil Marcu
18. Marin Floricel
19. Ion Domozină
20. Iulia Nicolaescu
21. Ion Dumitrescu
22. Zoe Fl. Sotiru
23. Dumitru Bățică
24. Alexandru Popescu
25. Elena D Filipescu
26. Ion Dăbuleanu

Scoala de fete (până în anul 1948)

1. Eufrosina T Diaconescu
2. Constantin Dumitriu
3. Ion Domozină
4. Zoe St. Popescu
5. Victoria Dumitrescu
6. Aretia Domozină

Scoala mixtă (după 1948)

1. Vălugă Marin
2. Caracudă Ștefan
3. Cracudă Olga
4. Valugă Elena
5. Vali Gherman
6. Aspra Elena
7. Dan Dumitrescu
8. Victoria Dumitrescu
9. Miu Constantin
10. Văncica Ștefan
11. George Vișan
12. Nițu Nicolina
13. Danciu Gheorghe
14. Danciu Anica
15. Stăvaru Stan
16. Stăvaru Maria(Mirela)
17. Crangus Ion
18. Crangus Eufrosina
19. Vadineanu Maria
20. Stavaru Maria
21. Maciucă Lenuta
22. Lelia Dorneanu
23. Stavaru Maria
24. Galca Maria
25. Cotescu Elena
26. Danciu Vergica
27. Spiridon Nicolita
28. Zuga Teodor
29. Ghigeanu Stelian
30. Preda Eugeniu
31. Sandu Gheorghe
32. Marcu Mrcel
33. Radu Oprica
34. Măciucă Lenuta
35. Băndoi Alexandru

7. Maria Bogdan
8. Elena Filipescu
9. Florica Bățică
10. Elena Dăbuleanu
11. Elena Cercelan
12. Olga M Gheorghe

36. Băndoi (Popa) Maria
37. Neșa Alexandru
38. Popa Ion
39. Oclei Marin
40. Babarada Ileana
41. Prină Florea
42. Andreescu Aurelia
43. Irimîn Praschiva
44. Irimîn Ion
45. Pietrosu Ecaterina
46. Chițu Dumitru
47. Chițu Orania
48. Iasincov Olimpia
49. Culcescu Ion
50. Raicea Marin
51. Popa Paulina
52. Odină Maria
53. Tocea Ioana
54. Mincă Ligia
55. Preda (Sindila) Natalia
56. Popescu Floarea
57. Ghită Aurelia
58. Boroancă Vasile
59. Staicu Maria
60. Jitianu Oprica
61. Briceag Paula
62. Măciucă Ion
63. Sârbu Gheorghe
64. Chițu Ligian
65. Vișan Maria
66. Gâlcă Adriana
67. Stăvaru Gabriela
68. Domozină Liviu
69. Rusu Lila
70. Jianu Sorin
71. Împușcatu Mariana
72. Costea Monica
73. Vlădoi Veronica
74. Cosmescu Veronioca
75. Costea Mriana
76. Nica Cezarina

77. Dimulescu Florentina
78. Grigore Octavian
79. Cosma Valerica
80. Morariu Marius
81. Pr. Rusu Constatntin
82. Pr. Turcu Gheorghe

Lista educatoarelor de la Grădinița Ianca

1. Domozină Eleonora
2. Spiridon Ana
3. Jianu Stela
4. Spiridon Despina
5. Domozină Amelia
6. Sârbu Victoria
7. Ciurea Liana
8. Vădineanu Valerica
9. Neșa Alexandrina

LISTA CADRELOR DIDACTICE DE LA ȘCOALA POTELU

(de la începuturi și până în prezent)

1. Pascu Voiculescu
2. Demetriu Dobrotescu
3. Ion Florescu
4. Tonia D Becherescu
5. Dumitru Nicolaescu
6. Teodor Cr. Rădoi
7. Florea Ionescu
8. Constantin Rădulescu
9. Ion Rădulescu
10. Eugenia N Manciu
11. Stela Gălășanu
12. Mateiu Marinescu
13. Heretina D. Buzdun
14. Stelian Poepescu
15. Dumitru Ianculescu
16. Dumitru Diaconescu
17. Elena Constantinescu
18. Pavel Vădineanu
19. Ion Dumitrescu
20. Victoria Dumitrescu
21. Elena Dumitrescu
22. Gheorghe Dimulescu
23. Iordan Minuță
24. Ana Dimulescu
25. Florea Rădoi
26. Haralambie Negrila
27. Elena Minuță
28. Marian Niculescu
29. Maria Stănescu
30. Dumitru Filipescu
31. Ionescu Alexandru
32. Ionescu Ana
33. Vălugă Pavel
34. Caracudă Alexandru
35. Vasilescu Marius
36. Vasilescu Florica
37. Lișca Virgil
38. Snda Cheche
39. Dorneanu Lelia
40. Danciu Silvia
41. Măciucă Ion
42. Danciu Silvia
43. Pârlea Dumitra
44. Ionescu Niculina
45. Marinescu Lucian
46. Marinescu Maria
47. Petrescu Valeria
48. Măciucă Lenuța
49. Vișan Gheorghe
50. Vișan Constanta
51. Bescuca
52. Ghigeanu Eugenia
53. Ghigeanu Stelian
54. Irimin Paraschiva
55. Slavu Lavinia
56. Stănculescu Valeria
57. Visan Maria
58. Chițu Orania
59. Scuturici Paula
60. Danciu (Mitrică) Eugenia
61. Voinea Alina
62. Grigore Ion
63. Jianu Dan
64. Iepure Ilona
65. Sima Carmen
66. Gherghina Ramona
67. Visan Maria
68. Manea Mioara
69. Domozină Liviu
70. Snda Cheche
71. Iliuță Alexandru
72. Cercelan Veronoca
73. Popescu Despina
74. Platon Ligia
75. Baluță
76. Neagoe Elena

Lista educatoarelor de la Grădinița Potelu

1. Petrescu Valeria
2. Marinescu Maria
3. Pârlea Dumitra
4. Spiridon Ana
5. Șăncărau Eugenia

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. Izvoare

a) Nepublicate

1. Arhivele Statului București, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunilor Publice, dos. 4642/1855; dos. 3821/1857; dos. 2760/1859; dos. 229/1980; Fond, Reforma agrară de la 1864, Mapa 2002, dos. 1.

2. Arhivele Statului, Slatina, Fond, Subocârmuirea Balta, deos. 544/1859. Fond. Prefectura Romanați. Dos. 82/1865; Dos. 21/1867; dos. 11/1882; dos. 39/1886; dos. 25/1890; dos. 76/1920; Fond. Inspectoratul Agricol, dos. 92/1908, Fond. Camera Agricolă, dos. 128/1921; Situații Statistice, dos. 97; Titluri de proprietate, dos. 12/1923; dos. 44/1924; dos. 38/1942-1943.

3. Arhiva Primăriei Ianca, dos. 2/1914, dos. 5/1946; dos. 38/1956; dos.36/1966; dos. f.n. Recensământul populației din 1977.

4. Arhiva C.A.P. Ianca și Potelu, Planurile de producție și sarile de pe anul 1980. Arhiva școlilor generale din Ianca și Potelu, cataloage, registre matricole și registre de inspecție 1889 – 1980 ,

b). Nepublicate

1. Documente privind istoria România, seria B, Țara Românească, București, Edit. Academiei, 1953 ,

2. Documente relații agrare în veacul al XIX-lea, Țara Românească, vol.I, București, Edit. Academiei, 1961.

3.Problema Țărănească, în Oltenia în secolul al XIX-lea(documente), București, Direcția General a Arhivelor Statului 1962.

4. Documente privind anul revoluționar 1848 în județul Olt, Slatina. Arxivlr Statului, jud. Olt.

5. Contribuția maselor populare din fostele județe Olt și Romanați la războiul pentru independență (documente), vol. I și II, Slatina, Ahivele Statului, jud. Olt.

6. File din istoricul învățământului din județul Olt (documente), Slatina, Arhivele Statului, jud. Olt.

7. Recensământul general al populațiunei României din dec. 1899, București, Institutul de arte grafice „M. Eminescu,, 1905.

8. Recensământul populației din 1930, București, Institutul central de Statistică, vol. I, 1938, vol. IX, 1940.

9. Recensământul populației din județul Olt, din ian. 1977, Direcția Județeană de Statistică, Slatina.

10. Recensământul populației din județul Olt, din ian. 1992, Direcția Județeană de Statistică, Slatina.

II. Lucrări generale

Colectiv, - Istoria României, vol, I – IV, București, Edit. Acadmeiei, 1960.

III. Lucrări speciale

Andrei, Nicolae - Istoria învățământului în Oltenia, Craiova, Edit. Scisul Pârnuță, Gheorghe Românesc, 1977.

Bălcescu, Nicolae - Puterea și arta militară de la întemeierea Valahiei, până Acum, Iași, Edit, La contora foaiei sătești, 1844.

Ceaușescu, Ilie - Drum de glorie, Craiova, Edit. Scrisul românesc, 1977.
Mocanu, Vasile
Călin, Ion

Corbu, Constantin - Țărănimea din România în perioada 1849 – 1864, București, Edit. Științifică, 1973.

Donat, Ion - Despre toponimia slava din Olteni, Craiova, 1942.

Girescu, Constantin - Material pentru istoria Olteniei supt austrieci, București, 1973.

Giurescu, C, Constantin - Istoria pescuitului și a pisciculturii în România, vol. I, Editura Academiei, 1964.

Giurescu, C, Dinu - Țara Românească în sec. XIV – XV, București, Editura Științifică, 1973.

Locusteanu, Constantin- Dicționar geografic al județului Romanați, București, Stabilimentul grafic, 1889.

Papacostea, Șerban - Olteania sub stăpânire austriacă, București, Editura Academiei, 1970.

Petrscu, Ileana - Anul revoluționar 1948 în Oltenia, Craiova, Editura Scrisul românesc, 1973.

Petrișor, Vasile - Români în lupta pentru cucerirea independenței depline de stat 1877 – 1878, București, Editura, politică, 1987.
Nicolae, Vasile

- Ricman, Ștefan - Monografia județului Romanați, Craiova, Editura Arte Grafice, 1928.
- Ștefănescu, Ștefan - Bănia în Țara Românească, București, Editura Științifică 1965.
- Tudor, Dumitru - Orașe, târguri și sate în Dacia romană, București, Editura Științifică. 1968.
- Tudor, Dumitru - Oltenia romană, București, Editura Științifică, 1968.
- Vlad, D. Matei - Colonizarea în Țara Românească și Moldova, Editura Științifică, 1973.
- Vladuțoiu, Ion - Etnografia românească, Editura Științifică, 1973.

IV. Presa

- Bălașa, Dumitru - Schituri oltene, în „Mitropolia Olteniei“, Craiova, nr. 3 – 4 , 1965.
- Berciu, Dumitru - Noi descoperiri preistorice în județul Romanați, în „Arhivele Olteniei“, Craiova, nr.3 – 4, 1965.
- Buzatu, Dumitru - Sate oltene înainte de anul 1500, în „Mitropolia Olteniei,, Craiova, nr. 3 – 4 , 1963.
- Ghigeanu, A. Stelian - Cultul valorilor străbune, în „Tribuna școlii,, Anul III (XXVIII), nr. 117, 1977.
- Ghigeanu, A. Stelian - Contribuții la monografia unei străvechi localități- Potelu în „Jurnal de Olt“, Slatina, Anul I, nr.13 și 15, 2000.
- Ghigeanu, A. Stelian - Ada Umbră – 115 de la naștere, în „Olt Press“, Slatina, Anul XII, nr. 2805, 2000.
- Karadja, Constantin - Oltenia după memoriile generalului von Bauer, în „Arhivele Olteniei“, Craiova, nr. 1, 1924.

Mihai, Gheorghe - Masele populare din județul Olt, participante active la dobândirea independenței, în „Oltul“, Slatina, Anul IX, Nr. 2030 și 2031, 1976.

Vasilescu, Alexandru - Vămile Olteniei sub austrieci, în „Arhivele Olteniei“, Craiova, nr. 15, 1924.

CUPRINS

INTRODUCERE	3
ISTORIOGRAFI ȘI IZVOARELE LUCRĂRII	3
CAP. I. CADRUL NATURAL.....	11
CAP. II. ISTORICUL COMUNEI	20
CAP. III. CONSIDERAȚII DEMOGRAFICE	61
CAP. IV. ECONOMIA	68
CAP. V. ÎNVĂȚĂMÂNT, CULTURĂ, CULTE, SĂNĂTATE, SPORT ..	81
CAP. VI. CARACTERISTICI ETNOGRAFICE	97
ÎNCHEIERE	132
LISTA EROILOR DIN SATUL IANCA CĂZUȚI ÎN RĂZBOIUL DIN 1916 – 1918	134
LISTA EROILOR DIN SATUL POTELU CĂZUȚI ÎN RĂZBOIUL DIN 1916 - 1918.....	135
LISTA CU ȚĂRANII ÎMPROPRIETĂRIȚI LA REFORMA AGRARĂ DIN ANUL 1921 ÎN SATUL IANCA	136
LISTA CU ȚĂRANII ÎMPROPRIETĂRIȚI LA REFORMA AGRARĂ DIN ANUL 1921 ÎN SATUL POTELU	138
LISTA EROILOR CĂZUȚI ÎN CEL DE AL II- LEA RĂZBOI MONDIAL DIN SATUL IANCA	139
LISTA EROILOR CĂZUȚI ÎN TIMPUL CELUI DE AL II- LEA RĂZBOI MONDIAL DIN SATUL POTELU.....	141
LISTA CADRELOR DIDACTICE DE LA ȘCOALA IANCA	142
LISTA CADRELOR DIDACTICE DE LA ȘCOALA POTELU	145
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....	147

